

Acțiunile poliției privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI:

Formare pentru un răspuns profesionist al poliției

Cofinanțat
de Uniunea Europeană

UNIUNEA EUROPEANĂ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Cofinanțat și implementat
de Consiliul Europei

Acțiunile poliției privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI:

Formare pentru un răspuns profesionist al poliției

Manual adaptat pentru Republica Moldova

Autori:

**Joanna Perry
Paul Franey**

Actualizat de

**Francisco Peña Díaz
Manuel Peinado**

Ediție adaptată și revizuită
pentru Republica Moldova

Dumitru Sliusarenco

Ediția originală în limba engleză:
Policing Hate Crime against LGBTI persons:
Training for a Professional Police Response

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și al Consiliului Europei. Conținutul acesteia este responsabilitatea exclusivă a autorului (autorilor).

Opiniile exprimate aici nu pot fi considerate în niciun caz ca reflectând poziția oficială a Uniunii Europene sau a Consiliului Europei.

Acest manual a fost actualizat (din versiunea originală din 2017) în cadrul proiectului comun UE CoE „Combaterea violenței anti-LGBTIQ și a discursului instigator la ură și consolidarea activităților de sensibilizare și a relatărilor bazate pe fapte despre persoanele LGBTIQ”.

Acest manual a fost tradus în limba română, adaptat contextului Republicii Moldova și imprimat în cadrul Planului de Acțiune a Consiliului Europei pentru Republica Moldova 2025-2028 cu suportul proiectului Consiliului Europei „Consolidarea diversității și egalității în Republica Moldova – faza II”

Reproducerea extraselor (până la 500 de cuvinte) este autorizată, cu excepția scopurilor comerciale, cu condiția ca integritatea textului să fie păstrată, extrasul să nu fie utilizat în afara contextului, să nu furnizeze informații incomplete sau să nu inducă în eroare cititorul cu privire la natura, domeniul de aplicare sau conținutul textului. Textul-sursă trebuie să fie întotdeauna menționat după cum urmează:
© Consiliul Europei, 2025. Toate drepturile sunt rezervate. Licențiat Uniunii Europene conform condițiilor stabilite.

Toate celelalte cereri privind reproducerea/traducerea integrală sau parțială a documentului trebuie să fie adresată Diviziei Publicații și Identitate Vizuală (DPIV), Consiliul Europei (F-67075 Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).

Orice altă corespondență referitoare la acest document trebuie trimisă către Sexual Orientation, Gender Identity and Expression, and Sex Characteristics

Unitatea Diviziei de Programe de Incluziune și Antidiscriminare a Consiliului Europei, Consiliul Europei, F-67075 Strasbourg Cedex,
E-mail: soji@coe.int

Această publicație nu a fost editată de către unitatea editorială a DPIV pentru a corecta erorile tipografice și gramaticale.

Layout: Imprint Plus SRL

Foto: © Shutterstock

Tipar: Imprint Plus SRL

© Consiliul Europei, noiembrie 2025.

Toate drepturile sunt rezervate. Licențiat Uniunii Europene conform condițiilor stabilite.

Cuprins

INTRODUCERE	5
PREZENTARE GENERALĂ	7
O NOTĂ DESPRE ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE (OSC-URI)	7
CUM SĂ UTILIZAȚI ACEST MANUAL: O ABORDARE PERSONALIZATĂ	8
MODULUL ZERO: COLABORAREA CU ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE (OSC-URILE)	9
INTRODUCERE	9
OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII	10
DESCRIEREA ACTIVITĂȚILOR: ACTIVITATEA 0.1 - CE SUNT ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE (OSC-URILE) ȘI CUM NE POT AJUTA	10
ACTIVITATEA 0.2 - SĂ NE PUNEM ÎN LOCUL LOR: DE CE AM NEVOIE ȘI CE POT FACE	11
ACTIVITATEA 0.3 - CONSTRUIREA UNOR RELAȚII EFICIENTE ÎNTRE COMUNITĂȚI	13
FIȘA 0.1 - ORGANIZAȚII NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE CARE SE OCUPĂ DE INFRAȚIUNILE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI	15
ORGANIZAȚII NAȚIONALE CARE SE OCUPĂ DE INFRAȚIUNILE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI	15
FIȘA 0.2 - PREZENTARE GENERALĂ A CAUZEI CTEDO M.C. ȘI A.C. C.	18
FIȘA 0.3 - CONSTRUIREA RELAȚIILOR ÎNTRE POLIȚIE ȘI COMUNITĂȚILE LGBTI: CÂTEVA MĂSURI PRACTICE	20
FIȘA 0.4 - REFERINȚE, LECTURĂ SUPLIMENTARĂ ȘI SUGESTII DE CERCETARE	22
MODULUL UNU: DE CE NE AFLĂM AICI?	23
INTRODUCERE	23
OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII	23
PREZENTARE GENERALĂ A ACTIVITĂȚILOR	23
ACTIVITATEA 1.1 - CONTRIBUȚIA UNUI OFIȚER-COMANDANT PENTRU A CREA CADRUL PENTRU FORMARE	24
ACTIVITATEA 1.2 - ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE (OSC-URILE)	24
ACTIVITATEA 1.3 - DATE PRIVIND VIOLENȚA ÎMPOTRIVA LGBTI	25
FIȘA 1.1 - CAZURI ȘI EXPERIENȚE REALE	29
FIȘA 1.2 - REFERINȚE, LECTURĂ SUPLIMENTARĂ ȘI SUGESTII DE CERCETARE	30
MODULUL DOI: CONCEPTE ȘI DEFINIȚII-CHEIE - COMUNITATEA LGBTI - STEREOTIPURI ȘI PREJUDECĂȚI	32
INTRODUCERE	32
OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII	32
PREZENTARE GENERALĂ A ACTIVITĂȚILOR	32
ACTIVITATEA 2.1 - ÎNȚELEGEREA TERMINOLOGIEI-CHEIE RELEVANTE PENTRU COMUNITATEA LGBTI ȘI PREZENTAREA ÎN PLEN DE CĂTRE FACILITATORII CURSULUI	33
ACTIVITATEA 2.2A - ÎNȚELEGEREA STEREOTIPURILOR 1: LUCRU INDIVIDUAL URMAT DE DISCUȚII	37
ACTIVITATEA 2.2B - ÎNȚELEGEREA STEREOTIPURILOR 1: DISCUȚII ÎN GRUP	38
ACTIVITATEA 2.3 - ÎNȚELEGEREA STEREOTIPURILOR 2: LUCRU ÎN GRUP URMAT DE PREZENTARE ȘI DISCUȚII ÎN PLEN	38
ACTIVITATEA 2.4 - TEST DE DEFINIȚII	39
FIȘA 2.1 - GLOSAR	40
FIȘA 2.2 - CONCEPTE-CHEIE	42
FIȘA 2.3A - TEST DE DEFINIȚII	43
FIȘA 2.3B - RĂSPUNSURI	44
FIȘA 2.4 - REFERINȚE, LECTURĂ SUPLIMENTARĂ ȘI SUGESTII DE CERCETARE	45
MODULUL TREI: ACȚIUNILE POLIȚIEI PRIVIND INFRAȚIUNILE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI - O ABORDARE BAZATĂ PE DREPTURILE OMULUI ȘI NEDISCRIMINARE	46
INTRODUCERE ȘI OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII	46
OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII:	47
PREZENTARE GENERALĂ	47
ACTIVITATEA 3.1 - CE ESTE DISCRIMINAREA	47
ACTIVITATEA 3.2 - ÎNȚELEGEREA CONTEXTULUI MAI LARG AL PREJUDECĂȚILOR ȘI DISCRIMINĂRII CU CARE SE CONFRUNTĂ	48

ACTIVITATEA 3.3 - CE ESTE O INFRAȚIUNE MOTIVATĂ DE PREJUDECATĂ?	50
ACTIVITATEA 3.4 - ÎNȚELEGEREA STANDARDELOR PRINCIPALE ALE CONSILIULUI EUROPEI ȘI ALE ALTOR STATE PRIVIND DREPTURILE OMULUI RELEVANTE PENTRU INFRAȚIUNILE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI	52
FIȘA 3.1 - ÎNȚELEGEREA CONTEXTULUI MAI LARG AL DISCRIMINAREA CU CARE SE CONFRUNTĂ PERSOANELE ȘI COMUNITĂȚILE LGBTI	54
FIȘA 3.2 - PREZENTARE GENERALĂ A CAUZEI CTEDO IDENTOBA ȘI ALȚII C.	56
FIȘA 3.3 - CONSILIUL EUROPEI ȘI ALTE STANDARDE INTERNAȚIONALE RELEVANTE	58
FIȘA 3.4 - REFERINȚE, LECTURI SUPLIMENTARE ȘI SUGESTII DE CERCETARE	66
MODULUL PATRU: INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI	68
INTRODUCERE	68
OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII	69
PREZENTARE GENERALĂ	69
ACTIVITATEA 4.1 - COLECTAREA PROBELOR: ACȚIUNI ÎNTREPRINSE LA LOCUL CRIMEI ȘI INVESTIGAȚIA PENALĂ ULTERIOARĂ	69
ACTIVITATEA 4.2 - COLECTAREA PROBELOR: O ABORDARE CENTRATĂ PE VICTIMĂ	70
ACTIVITATEA 4.3 - COLECTAREA DOVEZILOR: SPECIFICE PERSOANELOR TRANSGENDER	70
ACTIVITATEA 4.4 - COLECTAREA PROBELOR: INDICATORI DE PREJUDECATĂ - DEMONSTRAREA PREJUDECĂȚII	71
ACTIVITATEA 4.5 - COLECTAREA PROBELOR: INDICATORI DE PREJUDECATĂ - IDENTIFICAREA INFRAȚIUNILOR MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI	71
ACTIVITATEA 4.6 - IMPORTANȚA ÎNCREDERII: REACȚIILE POLIȚIEI ȘI COMUNITATEA LGBTI	72
ACTIVITATEA 4.7 - SPRIJINIREA COMUNITĂȚILOR LGBT: UN RĂSPUNS EFICIENT AL POLIȚIEI	72
FIȘA 4.1A - COLECTAREA PROBELOR: INFRAȚIUNI MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI - ACȚIUNE LA LOCUL FAPTEI ȘI ANCHETA PENALĂ ULTERIOARĂ	74
FIȘA 4.1B - INVESTIGAREA UNEI INFRAȚIUNI MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI: DE LA SOSIREA LA LOCUL INFRAȚIUNII, COLECTAREA DATELOR TEHNICE ȘI PROBELE MARTORILOR ȘI ANCHETELE ULTERIOARE	75
FIȘA 4.2A - INVESTIGAREA UNEI INFRAȚIUNI MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI: O ABORDARE CENTRATĂ PE VICTIMĂ	78
FIȘA 4.2B - INVESTIGAREA UNEI INFRAȚIUNI MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI: O ABORDARE CENTRATĂ PE VICTIMĂ	79
FIȘA 4.2C - SFATURI PENTRU A CREA UN SPAȚIU SIGUR PENTRU PERSOANELE LGBTI LA SECȚIA DE POLIȚIE	84
FIȘA 4.3A - COLECTAREA PROBELOR: VICTIME ALE INFRAȚIUNILOR MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI - CONSIDERAȚII SPECIFICE TRANSEXUALILOR	85
FIȘA 4.3B - LISTĂ DE VERIFICARE	89
FIȘA 4.4A - INDICATORI DE PREJUDECATĂ - DEMONSTRAREA MOTIVULUI DE PREJUDECATĂ	90
FIȘA 4.4B - PREJUDECĂȚILE ANTI-LGBTI	93
FIȘA 4.5A - IDENTIFICAREA MOTIVELOR DE PREJUDECATĂ	95
FIȘA 4.5B - IDENTIFICAREA MOTIVULUI DE PREJUDECATĂ	97
FIȘA 4.6 - IMPORTANȚA ÎNCREDERII: RĂSPUNSURILE POLIȚIEI ȘI COMUNITATEA LGBTI	100
FIȘA 4.7 - CAZ	102
FIȘA 4.8 - REFERINȚE, LECTURI SUPLIMENTARE ȘI SUGESTII DE CERCETARE	105
MODULUL DE APROFUNDARE: CARTOGRAFIEREA INVESTIGAȚIILOR PRIVIND INFRAȚIUNILE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎN CONTEXTUL POLITICILOR LOCALE	107
CONTEXT ȘI OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII	107
OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII	108
PREZENTARE GENERALĂ	108
APROFUNDARE 1: CARTOGRAFIEREA	108
APROFUNDARE 2: APLICAREA MĂSURILOR	110
BROȘURĂ: CARTOGRAFIEREA LACUNELOR	111
ANEXA 1: MODEL DE AGENDĂ PENTRU O FORMARE DE TREI ZILE	112
ANEXA 2: EVALUARE ÎNAINTE DE FORMARE PENTRU A EVALUA NEVOILE DE FORMARE	114
ANEXA 3: EVALUAREA RECENZIIILOR POST-FORMARE	116
ANEXA 4: MOTIVELE DE PREJUDECATĂ. MODIFICĂRILE LEGISLATIVE OPERATE PRIN LEGEA NR. 111/2022 LA CODUL PENAL ȘI CODUL CONTRAVENȚIONAL AL REPUBLICII MOLDOVA	119

Introducere

■ Poliția se află în prima linie a sistemului de justiție penală și este primul punct de contact pentru multe victime ale infracțiunilor motivate de prejudecată.¹ Fără competențele esențiale necesare de identificare și investigare a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, poliția nu poate asigura îndeplinirea justiției și protecției tuturor victimelor, nu poate câștiga încrederea comunităților LGBTI și nu poate contribui la aplicarea corectă și transparentă a legislației naționale privind infracțiunile motivate de prejudecată.

■ Consiliul Europei lucrează de mult timp pentru a crește gradul de conștientizare a violenței direcționate, inclusiv a infracțiunilor pe motive rasiste, religioase, de gen și anti-LGBTI. Rezoluțiile-cheie ale Consiliului Europei și recomandările Comitetului de Miniștri, precum și ale Adunării Parlamentare, recunosc prejudiciul și impactul specific al discriminării și al infracțiunilor împotriva persoanelor LGBTI, precum și importanța sprijinirii victimelor, a cooperării cu societatea civilă și a formării cadrelor de aplicare a legii și a altor practicieni ai justiției penale.² Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului este fără echivoc cu privire la importanța „demascării” motivației motivate de prejudecată și a motivației LGBTI-fobice și avertizează cu privire la consecințele nerespectării acestei obligații: „infracțiunile motivate de prejudecată ar fi, în mod inevitabil, tratate ca și cazurile obișnuite fără astfel de conotații, iar indiferența rezultată ar echivala cu acord oficial sau chiar complicitate la infracțiunile motivate de prejudecată (*hate crimes*)”³.

■ Acest manual este conceput în principal pentru formatorii din poliție, dar poate fi utilizat și de către anchetatori, manageri, ofițeri care se ocupă de infracțiunile motivate de prejudecată, ofițeri de poliție din prima linie și personal de securitate privată ce operează în țări membre ale Consiliului Europei, ca resursă pentru activitatea lor. Scopul său este de a oferi asistență, informații și instrumente adecvate pentru desfășurarea de cursuri de formare privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Manualul se bazează pe standardele Consiliului Europei, în special pe Convenția Europeană a Drepturilor Omului și pe jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și pe alte standarde internaționale privind drepturile omului, pe legislația Uniunii Europene și pe materialele de formare deja existente pentru aplicarea legii. Acest manual completează Manualul pentru educația poliției privind egalitatea și nediscriminarea⁴ și Manualul orașelor interculturale privind poliția comunitară⁵.

■ Acest manual se bazează pe o abordare bazată pe drepturile omului și se bazează pe contribuția experților. Mai presus de toate, manualul este axat pe victime și pe comunitate, și recunoaște faptul că încrederea acestora în aplicarea legii și cooperarea lor sunt esențiale pentru succesul anchetelor privind aceste infracțiuni.

■ Formarea poliției este doar un element al unei abordări exhaustive a combaterii infracțiunilor motivate de prejudecată. Sistemele de înregistrare ale poliției ar trebui să ia în considerare toate aspectele infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, iar bunele practici de investigare ar trebui să fie susținute de protocoale și indicații oficiale. În calitate de partener-cheie al poliției, procuratura ar trebui, de asemenea, să urmeze cursuri de formare, astfel încât urmărirea penală pentru infracțiuni motivate de prejudecată să poată fi pregătite și instrumentate cu succes. În cele din urmă, trebuie să existe,

---

1 Consiliul Europei recunoaște că termenul „victimă” nu este acceptat de multe persoane care au fost ținta unor infracțiuni motivate de prejudecată. Admitem că, în multe cazuri, oamenii preferă termenul de „supraviețuitor”, deoarece acesta reflectă mai bine experiența trăită. Termenul de „victimă” este utilizat în acest manual, deoarece se potrivește cel mai bine statutului juridic și tehnic al unei persoane vizate de o infracțiune motivată de prejudecată care intră în contact cu poliția și cu agențiile de justiție penală în sens larg. După cum se subliniază în prezentul manual, poliția ar trebui să adopte o abordare centrată pe victimă și să întrebe persoana vizată cum ar dori să i se adreseze și, acolo unde este posibil, să urmeze dorințele acesteia.

2 A se vedea în special Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen; Recomandarea CM/Rec(2024)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind combaterea infracțiunilor motivate de prejudecată; Rezoluția 2048 (2015) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind discriminarea persoanelor transgender în Europa; Rezoluția 2191 (2017) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind promovarea drepturilor omului și eliminarea discriminării împotriva persoanelor intersex; și Rezoluția 2417 (2022) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind combaterea urii în creștere împotriva persoanelor LGBTI în Europa.

3 A se vedea *Identoba & Others v Georgia*, 2015.

4 <https://rm.coe.int/manual-for-police-education-on-equality-and-non-discrimination-final-/1680ad3669>

5 <https://rm.coe.int/intercultural-cities-manual-on-community-policing/16809390a5>

de asemenea, o conducere politică care să recunoască prejudiciul specific cauzat de infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI și care să își asume să finanțeze implementarea integrală a acestei formări.

■ Acest manual se bazează pe standardele Consiliului Europei privind combaterea infracțiunilor motivate de prejudecată (*hate crimes*) și a discriminării, precum și pe activitatea și expertiza Unității pentru orientare sexuală, identitate și expresie de gen și caracteristici sexuale (SOGIESC) pentru sprijinirea statelor membre în punerea în aplicare a unor politici, legislații și măsuri practice eficiente pentru identificarea, investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI și protejarea victimelor acestor infracțiuni.

Prezentare generală

Acest manual cuprinde cinci module și o secțiune de „Aprofundare”. Modulele sunt compuse din diverse activități practice care sunt împărțite în etape clare, inclusiv indicații specifice privind organizarea timpului sau orice activitate de pregătire care trebuie întreprinsă.

Modulul Zero ajută participanții să înțeleagă activitatea OSC-urilor și modul în care poliția poate colabora cel mai bine cu acestea pentru a-și îmbunătăți răspunsul cu referire la victimele LGBTI. Acesta implică contribuții directe din partea organizațiilor societății civile, care vor explica serviciile pe care le oferă, datele pe care le-au colectat și ceea ce au învățat despre necesitățile victimelor LGBTI. Participanții vor avea șansa de a lucra împreună cu reprezentanții societății civile pentru a identifica domeniile de îmbunătățire și posibilitățile de colaborare.

Modulul unu se concentrează asupra importanței inițiativei structurii de conducere a poliției și a angajamentului acestora pentru succesul formării acestora privind infracțiunile motivate de prejudecată. Acesta asigură luarea în considerare anticipată a impactului infracțiunilor motivate de prejudecată asupra persoanelor LGBTI și oferă participanților posibilitatea de a învăța despre contextul mai larg al discriminării și prejudecăților cu care se confruntă persoanele LGBTI în întreaga regiune care ține de Consiliului Europei.

Modulul doi sprijină participanții în dezvoltarea unei înțelegeri a conceptelor-cheie, ce includ: infracțiuni motivate de prejudecată motivate de orientarea sexuală; identitatea de gen; expresia de gen și caracteristicile sexuale; și conceptele mai largi de: homofobie; lesbofobie; bifobie; transfobie; intersexfobie; stereotipuri și discriminare. Aceasta constituie baza pentru abordarea mai tehnică a investigării infracțiunilor motivate de prejudecată, abordată în modulul patru.

Modulul trei include exerciții ce consolidează încrederea ofițerilor de aplicare a legii în standardele și principiile privind drepturile omului în eforturile lor de a investiga eficient infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Materialele includ o prezentare de ansamblu și aplicații practice ale celor mai relevante standarde internaționale care ar trebui să stea la baza unei investigări eficiente a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI.

Modulul patru se concentrează pe o abordare centrată pe victimă a investigării infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI și pe competențele-cheie necesare pentru a aduna dovezi privind motivația prejudecății, ingredientul-cheie care diferențiază infracțiunile motivate de prejudecată de infracțiunile obișnuite. Necesitățile unice ale victimelor transgender ale infracțiunilor sunt explorate în mod specific. În cele din urmă, participanții sunt invitați să accepte provocarea de a se angaja cu comunitatea LGBTI locală în contextul relației lor actuale.

Aprofundare este o secțiune finală opțională care urmărește să sprijine participanții în identificarea problemelor ce pot împiedica punerea în aplicare a formării la nivel național și să adopte o abordare axată pe soluții pentru abordarea acestora. Participanții sunt încurajați să își cartografieze propriul context național, inclusiv lacunele și oportunitățile, pe baza elementelor-cheie necesare pentru o abordare cuprinzătoare a infracțiunilor motivate de prejudecată, cum ar fi: cadrul juridic; sistemele de înregistrare a infracțiunilor motivate de prejudecată; disponibilitatea sau lipsa de instrucțiuni și ghiduri; formarea; și serviciile specializate de sprijinire a victimelor.

O NOTĂ DESPRE ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE (OSC-uri)

Organizațiile societății civile (OSC-urile) sunt un partener-cheie pentru poliție în eforturile acestora de a înțelege și de a răspunde eficient la infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Rolul lor este esențial, nu numai în monitorizarea infracțiunilor motivate de prejudecată și sprijinirea victimelor, ci și în construirea unei punți de legătură între poliție și comunitatea LGBTI, care prea adesea rămâne îndepărtată de instituțiile de aplicare a legii din cauza neîncrederii istorice sau a barierelor culturale. Din acest motiv, Consiliul Europei a implicat principalele OSC-uri în elaborarea și producerea acestui manual și apreciem profund colaborarea și angajamentul acestora.

OSC-urile reprezintă, de asemenea, o resursă importantă pentru poliție ca serviciu de sprijin pentru victime, partener de formare și sursă de date și informații privind prevalența și impactul infracțiunilor motivate de prejudecată. În consecință, fiecare modul al manualului include orientări specifice pentru aplicarea legii cu privire la modul de valorificare a expertizei și cunoștințelor organizațiilor societății civile. În plus, modulul zero se concentrează în mod specific pe învățarea celor mai bune modalități de colaborare cu OSC-urile în vederea identificării și investigării eficiente a infracțiunilor motivate de prejudecată, precum și a sprijinirii victimelor acestora.

Cultivarea unei relații bune între poliție și OSC-uri este reciproc avantajoasă. Colaborarea strânsă cu acestea este cea mai bună modalitate de a obține informații valoroase cu privire la nevoile, preocupările și provocările cu care se confruntă persoanele LGBTI, ceea ce este deosebit de necesar în cazul în care persoanele din comunitate se pot simți incomod sau nesigure atunci când abordează autoritățile în mod direct. În același timp, OSC-urile acționează ca fiind un canal de comunicare ce asigură înțelegerea și abordarea corectă a realităților comunității.

În plus, acest manual poate fi, de asemenea, utilizat de OSC-uri ca o resursă de advocacy pentru a încuraja forțele de poliție naționale și locale să organizeze sesiuni de formare privind răspunsul și investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Ar trebui urmărită o abordare cu adevărat colaborativă pentru a ne asigura că răspunsurile poliției la infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI sunt adecvate, eficiente și bazate pe un triunghi de încredere reciprocă între instituțiile de aplicare a legii, OSC-uri și comunitate.

CUM SĂ UTILIZAȚI ACEST MANUAL: O ABORDARE PERSONALIZATĂ

Acest manual a fost conceput pentru a permite o flexibilitate maximă formatorilor. Este un instrument de ghidare pentru structurarea și adaptarea sesiunilor în funcție de nevoile specifice ale fiecărui context. Manualul este destinat în primul rând formatorilor, deoarece conținutul său include exemple, orientări și resurse menite să faciliteze pregătirea, executarea și evaluarea sesiunilor de formare.

Activitățile și modulele trebuie selectate în funcție de componența participanților, de nevoile organizației participante și de alte cerințe specifice, cum ar fi constrângerile de timp. În plus, formatorii trebuie să ia în considerare cadrul normativ aplicabil în țara în care va avea loc formarea. Fiecare modul trebuie adaptat la reglementările locale, inclusiv la legile privind infracțiunile motivate de prejudecată și la orice cadre administrative care se referă la combaterea acestora. Această abordare asigură faptul că participanții dobândesc o înțelegere cuprinzătoare și specifică contextului cadrului juridic care afectează în mod direct urmărirea și prevenirea infracțiunilor motivate de prejudecată în țara lor, precum și informațiile și sprijinul oferit victimelor.

Pentru a facilita planificarea, un model de agendă pentru o formare de trei zile poate fi găsit în Anexa 1. Pentru a asigura suficient timp și implicare pentru atingerea principalelor rezultate ale învățării, se recomandă cu insistență respectarea agendei de trei zile. De asemenea, se recomandă ca formatorii să citească manualul înainte de a finaliza agenda, pentru a se asigura că sunt alese modulele și activitățile cele mai adecvate contextului local.

Un alt aspect-cheie al unei formări de succes este cunoașterea prealabilă a publicului. Formatorul ar trebui să adune informații despre cunoștințele anterioare ale participanților, despre experiența lor profesională și despre nivelurile lor de interacțiune cu comunitatea LGBTI. De exemplu, instruirea ofițerilor care nu au experiență anterioară în lucrul cu minoritățile nu este același lucru cu instruirea profesioniștilor care au deja un precedent. Prin urmare, este esențial să se adapteze nivelul și accentul formării la nevoile specifice ale grupului.

În acest scop, se recomandă efectuarea unei evaluări preliminare, eventual prin intermediul unui formular online, înainte de pregătirea formării. Această evaluare va permite formatorilor să conceapă sesiuni adecvate și relevante, asigurând nu numai o învățare mai eficientă, ci și optimizarea timpului și a resurselor alocate formării. Puteți găsi un model de chestionar în Anexa 2.

Pe scurt, acest manual nu numai că oferă instrumente practice pentru formatori, dar stabilește, de asemenea, o metodologie flexibilă care, atunci când este completată de cunoașterea prealabilă a trecutului participanților și de luarea în considerare a legislației locale, permite o formare personalizată care își maximizează impactul și promovează un răspuns mai eficient și mai profesionist la infracțiunile motivate de prejudecată și discriminare.

Modulul Zero:

Colaborarea cu organizațiile societății civile (OSC-urile)

Notă pentru formatori:

Acest modul a fost inclus la începutul manualului ca modul zero, deoarece îi poate ajuta pe formatori să învețe să se conecteze și să coopereze cu organizațiile societății civile LGBTI (OSC-urile) în organizarea formării, precum și în eforturile acestora de a preveni și de a răspunde la infracțiunile motivate de prejudecată. Cu toate acestea, nu ar trebui să fie inclus în agendă ca primul modul al cursului. În schimb, formatorii ar trebui :

A) să încerce să includă conținutul și activitățile acestuia în mod transversal, deoarece majoritatea subiectelor cursului beneficiază în mare măsură de implicarea reprezentanților OSC-urilor și

B) să înceapă cursul cu modulul 1, care explică de ce această formare este importantă pentru ofițerii de poliție. La sfârșitul acestui manual (anexa 1) veți găsi o propunere de agendă pentru un curs de trei zile.

INTRODUCERE

Consiliul Europei a considerat de mult timp societatea civilă drept „o componentă esențială a societății europene și un element important și indispensabil al democrației.”⁶ Pe lângă evaluarea măsurilor de combatere a rasismului și a xenofobiei, Consiliul și instituțiile sale, inclusiv Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) și Comisarul pentru drepturile omului, monitorizează în mod specific progresele înregistrate la nivel național în ceea ce privește abordarea discriminării pe motive de orientare sexuală, identitate și expresie de gen și caracteristici sexuale. Aceștia au solicitat și s-au bazat pe datele furnizate de organizațiile societății civile (OSC-uri) pentru a-și pregăti rapoartele de țară și vizitele pentru a evalua situația discriminării și a drepturilor omului la nivel național. Datele privind infracțiunile motivate de prejudecată colectate de societatea civilă sunt luate în considerare cu atenție, precum și evaluarea de către OSC-uri a eficacității poliției și a altor agenții în reacția la acest tip de violență.

Organizațiile societății civile (OSC-uri) sunt adesea primul punct de contact pentru victimele infracțiunilor motivate de prejudecată. Multe dintre acestea oferă sprijin emoțional, practic, juridic și, uneori, medical esențial. Ca atare, acestea sunt o resursă-cheie pentru poliție și o pot ajuta să înțeleagă adevăratul impact al infracțiunilor motivate de prejudecată asupra victimelor și comunităților lor. Foarte adesea, sprijinul oferit de OSC-uri crește șansele ca victimele să coopereze cu ancheta și să rămână implicate în procesul de justiție penală.

Lucrul în parteneriat nu este întotdeauna ușor. În unele cazuri, poate exista neîncredere reciprocă între societatea civilă și poliție. Cu toate acestea, responsabilitatea de a contacta OSC-urile și de a construi relații de încredere cu comunitățile aflate în situații de risc îi revine poliției. În timp ce OSC-urile pot fi proactive în contactarea forțelor de poliție în vederea stabilirii unei colaborări, și de multe ori au demonstrat că sunt proactive în acest sens, acest lucru nu ar trebui să fie așteptat sau de la sine înțeles. Acest modul îi ajută pe participanți să înțeleagă activitatea OSC-urilor și modul în care poliția poate colabora cel mai bine cu acestea pentru a îmbunătăți răspunsul pentru victime. Acesta implică contribuții directe din partea organizațiilor societății civile, care vor explica serviciile pe care le oferă, datele pe care le-au colectat și ceea ce au învățat despre nevoile victimelor LGBTI. Participanții vor avea apoi șansa de a lucra cu reprezentanți ai societății civile pentru a identifica domenii de îmbunătățire și oportunități de a lucra împreună.

6 Rezoluția CM/Rec(2016)3 „Statutul participativ al organizațiilor internaționale neguvernamentale pe lângă Consiliul Europei”

Este esențială includerea acestui modul în sesiunile de formare în cazul în care societatea civilă nu a fost încă implicată. De asemenea, acest modul ar putea fi livrat la sediul unei organizații a societății civile. Astfel, participanții vor avea șansa de a cunoaște o organizație din prima sursă, subliniind și mai mult mesajul că OSC-urile sunt un partener-cheie în înțelegerea și abordarea infracțiunilor împotriva persoanelor LGBTI, precum și generarea de noi întrebări și oportunități de implicare.

Relațiile strânse cu societatea civilă pot maximiza cunoștințele și înțelegerea de către poliție a comunităților LGBTI și a realității infracțiunilor motivate de prejudecată, îmbunătățind capacitatea poliției de a investiga și de a preveni aceste infracțiuni. În același timp, parteneriatul cu OSC-urile este esențial pentru îmbunătățirea relațiilor cu comunitățile locale și a încrederii acestora în forțele de poliție.

OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII

Participanții vor putea:

- ▶ să înțeleagă ce poate oferi societatea civilă pentru a îmbunătăți investigarea și înregistrarea infracțiunilor motivate de prejudecată;
- ▶ să fie capabili să contacteze organizațiile locale ale societății civile pentru a lucra împreună la combaterea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI;
- ▶ să fie capabili să conceapă activități de cooperare cu societatea civilă.

DESCRIEREA ACTIVITĂȚILOR:

- ▶ 0.1 Ce sunt organizațiile societății civile, cum ne pot ajuta, cum putem lucra împreună?
- ▶ 0.2 „Să ne punem în locul lor: de ce am nevoie și ce pot face?”
- ▶ 0.3 Construirea relațiilor eficiente cu comunitățile.

ACTIVITATEA 0.1 - CE SUNT ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE (OSC-urile) ȘI CUM NE POT AJUTA

1. Înainte de activitate:

- a. Cercetați OSC-urile naționale, regionale și locale relevante care se ocupă de infracțiunile motivate de prejudecată împotriva LGBTI în orașul sau țara în care are loc formarea. Colectați numele, datele de contact și o scurtă descriere activității și serviciilor pe care le oferă. Adăugați aceste informații în fișa 0.1 (sub informații despre EL*C; IGLYO; ILGA-Europa; OII-Europa; și TGEU).
- b. Identificați cel puțin un OSC relevant pentru a realiza sesiunea de prezentare a acestei activități. În mod ideal, OSC-urile vor fi desfășurate activități de calitate înaltă în sfera monitorizării infracțiunilor motivate de prejudecată și/sau al sprijinirii victimelor. S-ar putea dovedi necesar să consultați experți naționali în domeniul infracțiunilor motivate de prejudecată sau OSC-uri internaționale (precum EL*C; IGLYO; ILGA-Europe; OII-Europe și TGEU) pentru a identifica o organizație potrivită pentru a fi contactată. Planificați în prealabil sesiunea cu OSC-urile. Treceți în revistă planul sesiunii, conveniți asupra mesajelor-cheie și identificați orice situații sensibile care pot apărea în timpul sesiunii de formare. De exemplu, poate exista un caz deosebit de sensibil în care poliția este acuzată că a maltratată victimele și/sau susținătorii acestora. Conveniți în prealabil asupra celui mai bun mod de a aborda discuțiile despre astfel de cazuri sau probleme. Amintiți-vă că obiectivul general al acestei sesiuni este de a identifica în mod direct și onest orice probleme și tensiuni dintre OSC-uri și poliție, dar de a rămâne concentrați asupra soluțiilor și modalităților prin care poliția și OSC-urile pot colabora productiv în viitor.

Prezentarea trebuie să cuprindă următoarele puncte-cheie:

- a. activitatea OSC-urilor;
- b. mențiunea altor OSC-uri care se ocupă de această problemă și care ar putea colabora cu poliția, de exemplu, în ceea ce privește sensibilizarea opiniei cu privire la infracțiunile motivate de prejudecată și mecanismele de raportare, schimbul de informații sau furnizarea de sprijin juridic sau psihosocial victimelor;
- c. impactul infracțiunilor motivate de prejudecată asupra victimelor, prezentând, eventual, un studiu de caz sau o poveste personală;
- d. reflecții și opinii privind lacunele din legislație sau din punerea în aplicare a acesteia;

- e. date privind infracțiunile motivate de prejudecată care afectează persoanele LGBTI, înregistrate fie de OSC-urile invitate, fie de o altă organizație-parteneră; o analiză a modului în care acestea se compară cu cifrele poliției și a motivelor pentru care pot exista diferențe (de exemplu, este posibil ca victimele să nu raporteze la poliție, poate că OSC-urile și poliția utilizează criterii diferite etc.);
  - f. o prezentare generală a metodologiei lor de înregistrare și o evaluare a solidității datelor lor privind infracțiunile motivate de prejudecată;
  - g. motivele pentru care victimele nu raportează infracțiunile la poliție;
  - h. recomandări cu privire la modul în care poliția poate lucra cel mai bine cu victimele LGBTI și le poate sprijini;
  - i. sugestii cu privire la modul în care OSC-urile și poliția ar putea lucra mai bine împreună.
2. Începeți activitatea cu o scurtă sesiune de brainstorming, întrebând participanții ce știu despre activitatea OSC-urilor la nivel internațional, național și local.

În timpul discuției puteți oferi câteva idei:

OSC-urile pot:

- ▶ să fie organizații internaționale mari, care lucrează pe o gamă largă de subiecte, inclusiv infracțiuni motivate de prejudecată și probleme mai ample legate de drepturile omului, de exemplu Amnesty International sau Human Rights Watch
  - ▶ se concentrează în mod special pe problemele și drepturile LGBTI, cum ar fi EL*C, IGLYO, ILGA-Europe, OII-Europe și TGEU
  - ▶ să se implice într-o serie de activități, inclusiv monitorizarea, raportarea și sensibilizarea cu privire la infracțiunile motivate de prejudecată
  - ▶ să transmită organizațiilor internaționale, inclusiv Consiliului Europei, date și informații cu privire la situația națională privind infracțiunile motivate de prejudecată
  - ▶ să ofere sprijin direct victimelor infracțiunilor motivate de prejudecată și să le ajute să raporteze infracțiunile la poliție dacă victimele își dau acordul
3. Atrageți atenția participanților asupra Fișa 0.1, care enumeră câteva OSC-uri naționale și internaționale relevante care lucrează pe probleme legate de infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI.
  4. Invitați reprezentanții OSC-urilor să își facă prezentarea.
  5. După prezentare, facilitați o sesiune de întrebări și răspunsuri.
  6. Împărțiți participanților Fișa 0.4. Explicați-le că pot obține mai multe informații despre aceste subiecte din sursele enumerate acolo.

ACTIVITATEA 0.2 - SĂ NE PUNEM ÎN LOCUL LOR: DE CE AM NEVOIE ȘI CE POT FACE

Această sesiune ar trebui să se desfășoare cu implicarea OSC-urilor. Ea poate avea loc imediat după prezentările OSC-urilor.

1. Înainte de sesiune, luați cinci bucăți de hârtie de flipchart și scrieți următoarele:
  - Prima pagină: „De ce au nevoie victimele (LGBTI)?”
  - Pagina a doua: „De ce are nevoie poliția?”, „Ce poate face poliția?”
  - Pagina trei: „De ce au nevoie organizațiile societății civile?”, „Ce pot face OSC-urile?”
  - Pagina patru: „De ce au nevoie procurorii?”, „Ce pot face procurorii?”
  - Pagina cinci: „De ce au nevoie ministerele?”, „Ce pot face ministerele?”
2. Afișați paginile prin sală și puneți pixuri la dispoziție.
3. Prezentați sesiunea. Explicați că scopul acestei sesiuni este ca participanții:
  - ▶ să înțeleagă perspectivele diverselor persoane și organizații care lucrează pentru a aborda infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI; și
  - ▶ să ia în considerare în mod special abordarea centrată pe victimă

4. Împărțiți grupul în cinci grupuri mai mici. Instruiți-i să petreacă 5-7 minute completând graficele la persoana întâi. De exemplu, pentru graficul privind victimele, aceștia ar trebui să spună: „În calitate de victimă (de exemplu, lucrător sexual trans/ lesbiană cu handicap/ migrant gay în situație neregulamentară), am nevoie de...”/ „În calitate de ofițer de poliție care primește raportul/investighează cazul/furnizează sprijin victimelor/ofițer de legătură cu comunitatea, pot...”. Subliniați că, deși există lucruri pe care victimele le pot face pentru a contribui la îmbunătățirea răspunsurilor la infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI (de exemplu, să raporteze și să rămână implicate în procesul de justiție penală), acestea nu ar trebui să fie presate să facă ceva cu care nu se simt confortabil. Subliniați că, în acest sens, rolul lor este complet diferit de cel al poliției, al OSC-urilor și al ministerelor guvernamentale sau al organismelor pentru egalitate, care au fiecare responsabilitatea de a lua măsuri specifice. Explicați că acesta este motivul pentru care pagina victimelor este diferită de celelalte pagini.
5. Spuneți-le că, după expirarea celor 7 minute, un membru al grupului va rămâne, iar restul grupului va trece la următorul flipchart. Grupul va petrece 5-7 minute la următorul flipchart, iar persoana care rămâne va explica ce a scris grupul său, păstrând același limbaj: „Ca victimă am nevoie de...”/ „Ca ofițer de poliție pot...” etc. Grupul va identifica apoi orice lipsește și îl va adăuga pe listă.
6. După expirarea celor 7 minute, va rămâne o altă persoană, iar restul grupului va merge mai departe. Grupul va petrece încă 5-7 minute la flipchart și va asculta persoana rămasă explicând ce este scris pe tablă. Grupul va adăuga pe listă și o altă persoană va rămâne pentru a explica grupului următor. Continuați în acest fel până când toate grupurile au vizitat toate hârtiile de pe flipchart.
7. Rugați-i pe toți să se întoarcă în grupul mare pentru a face bilanțul. Întrebați-i ce au învățat din această activitate, ce i-a surprins și ce vor lua cu ei. Identificați și înregistrați acțiunile-cheie care pot fi întreprinse în viitorul apropiat și de durată pentru a răspunde nevoilor care au fost identificate, în parteneriat între poliție, OSC-uri și alte agenții.

ACTIVITATEA 0.3 - CONSTRUIREA UNOR RELAȚII EFICIENTE ÎNTRE COMUNITĂȚI

Această activitate are două părți. Prima (0.3a) implică revizuirea unui studiu de caz pentru a identifica lecțiile învățate și ce ar putea fi făcut diferit. A doua (0.3b) este o activitate de brainstorming în care participanții identifică acțiuni specifice care pot fi întreprinse la nivel național pentru a îmbunătăți relațiile dintre poliție și comunitățile LGBTI. Ca și în cazul celorlalte activități din acest modul, este foarte recomandat ca OSC-urile să ia parte la aceste activități.

Activitatea 0.3a - Poliția de Ziua internațională împotriva homofobiei: cauza M.C. și A.C. împotriva României, Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Notă pentru formatori:

Uneori este mai ușor să discutați cazuri care nu au legătură cu țara în care are loc formarea, deoarece acest lucru generează mai puțină rezistență și este mai puțin probabil să fie interpretat ca o critică. Cu toate acestea, dacă este relevantă pentru formare, această activitate poate fi înlocuită cu un exercițiu similar axat pe un caz care a avut loc în țara în care se desfășoară formarea. Contribuțiile OSC-urilor locale ar trebui luate în considerare.

1. Înainte de sesiune, luați două bucăți de hârtie de flipchart.
2. Pe hârtia numărul unu, scrieți „Ce a mers rău?”. Pe hârtia numărul doi, scrieți „Ce ar fi putut fi făcut diferit?”.
3. Împărțiți participanții în grupuri mici. Dacă sunt prezenți reprezentanți ai organizațiilor societății civile, asigurați-vă că aceștia sunt amestecați cu participanții polițiști. Rugați participanții să citească studiul de caz ținând cont de aceste întrebări. Explicați că scopul activității nu este de a găsi un vinovat. Subliniați că multe țări din regiunea Consiliului European au avut provocări similare. Subliniați că motivul pentru care vă concentrați asupra acestui caz este că el s-a întâmplat cu adevărat și că pune în lumină probleme comune cu care se confruntă poliția și comunitățile.
4. Împărțiți participanților fișa 0.2 și acordați-le câteva minute pentru a citi studiul de caz. Rugați participanții să ofere răspunsuri scurte la cele două întrebări.
5. Readuceți participanții în grupurile mari pentru a-și împărtăși răspunsurile. Atunci când discutați ce nu a mers bine, asigurați-vă că sunt evidențiate următoarele aspecte:
  - ▶ Participanții au fost răniți după marș, chiar și după ce au urmat instrucțiunile privind ținuta și traseele
  - ▶ Răspunsul poliției față de victime a fost nepotrivit (de exemplu, exprimându-și surprinderea că victimele erau „influențe” și descurajându-le să insiste mai departe pe cazul lor)
  - ▶ Comunicarea deficitară cu victimele cu privire la caz, care este, de asemenea, de natură să afecteze încrederea comunității LGBTI în general (de exemplu, ACCEPT a trebuit să contacteze poliția de trei ori pentru a afla la ce etapă este cazul)
  - ▶ Există dovezi de pregătire insuficientă înainte de eveniment în ceea ce privește protecția participanților înainte, în timpul și după eveniment
  - ▶ Revizuirea procedurilor de siguranță înainte de eveniment pentru a se asigura că participanții vor fi în siguranță înainte, în timpul și după acesta
  - ▶ Formarea polițiștilor cu privire la modul sensibil și eficient de a intervieva și de a interacționa cu victimele atacurilor homofobice
  - ▶ Îmbunătățirea procesului de colectare a probelor pentru potențiale urmăriri penale în legătură cu atacatorii.

Notă pentru formatori:

Fiți atenți ca această discuție să nu intre prea mult în detaliile aspectelor legate de anchetă, care sunt abordate în modulul patru.

- ▶ Îmbunătățirea comunicării cu victimele și comunitățile afectate în urma incidentelor
- ▶ Cooperare mai strânsă între poliție și societatea civilă înainte și după incident.

Activitatea 0.3b - Construirea de relații pozitive între poliție și comunitățile LGBTI

Notă pentru formatori:

Nu toate aceste idei vor fi potrivite în orice context. Este important să se adapteze întrebările după contextul individual. De exemplu, este posibil să nu existe nicio asociație LGBTI în cadrul poliției și să nu existe niciun ofițer de poliție deschis LGBTI. Se poate întâmpla ca, în acest stadiu, să aibă sens doar pași foarte mici pentru a îmbunătăți relațiile dintre poliție și societatea civilă. Aceasta nu este o problemă. Identificarea și punerea în aplicare chiar și a unui singur pas poate fi o realizare semnificativă și poate pregăti terenul pentru îmbunătățiri mai semnificative în viitor. Luați în considerare participarea reprezentanților OSC-urilor la pregătirea și desfășurarea acestei activități pentru a o adapta în funcție de necesități.

Primul pas: Evaluează

1. În timpul acestei etape, participanții evaluează relațiile actuale dintre poliție și comunitățile LGBTI. Aceasta este una dintre cele mai dificile etape și necesită deschidere și onestitate. Dacă cele două sesiuni anterioare au decurs bine, atunci șansele de a obține o evaluare exactă și constructivă a stării relațiilor dintre poliție și comunitatea LGBTI sunt mai mari.

Pasul doi: Planifică

2. Rugați participanții să revizuiască Fișa 0.3 și să convină asupra a cel puțin două măsuri care pot fi luate în viitorul imediat.

Pasul trei: Implementează

3. Rugați participanții să precizeze cum vor fi luate măsurile și de către cine. În cazul în care participanții au identificat obstacole care nu depind de ei (de exemplu, lipsa cadrului juridic, sprijin politic insuficient), încurajați-i să identifice modul în care acestea ar putea fi depășite și reamintiți-le că acest aspect va fi analizat din nou în modulul următor.

FIȘA 0.1 - ORGANIZAȚII NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE CARE SE OCUPĂ DE INFRAȚIUNILE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI**Notă pentru formatori:**

Această fișă trebuie împărțită cursanților la începutul formării. Aceștia ar trebui încurajați să utilizeze această listă ca resursă în activitatea lor de zi cu zi.

Acestea sunt exemple de organizații ale societății civile (OSC-uri) care se ocupă de infracțiunile motivate de prejudecată la nivel internațional și național. Alocați ceva timp pentru a analiza site-urile lor web. Veți afla informații despre infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI în alte țări, despre modul în care sunt abordate și despre modul în care sunt sprijinite victimele.

Organizații naționale care se ocupă de infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI**Notă pentru formatori:**

Pentru a pregăti această fișă, căutați OSC-urile naționale și locale relevante care se ocupă de infracțiunile motivate de prejudecată împotriva LGBTI în orașul sau țara în care are loc formarea. Colectați numele acestora, datele de contact și o scurtă descriere activității și serviciilor lor utilizând acest formular. Puteți contacta organizațiile internaționale enumerate mai jos sau le puteți verifica site-urile web pentru a găsi OSC-urile care își desfășoară activitatea în contextul dumneavoastră local.

AO Centrul de Informații „GENDERDOC-M”

<https://www.gdm.md/>

Chișinău, Republica Moldova

Tel.: /373 22/ 288861

Fax: /373 22/ 280194

E-mail: info@gdm.md

Centrul de Informații „GENDERDOC-M” este una dintre cele mai vechi organizații neguvernamentale care promovează în mod activ drepturile comunității LGBT+ (lesbiene, persoane homosexuale, bisexuale și transgender și altele) în Republica Moldova. Proiectele organizației se axează pe informarea societății despre orientarea sexuală și identitatea de gen, prin activitatea de lobby pentru interesele și drepturile LGBT+ în structurile de stat și în organizațiile internaționale, prevenirea HIV/SIDA și a ITS (infecții cu transmitere sexuală), promovarea unui mod sănătos de viață, organizarea activităților sociale și culturale, acordarea de consultații psihologice și juridice (persoanelor transgender, homosexuale care trăiesc cu HIV, persoane homosexuale în etate, apropiaților persoanelor din comunitatea LGBT+), lucrul cu grupurile profesionale (psihologi, sociologi, jurnaliști, polițiști, lucrători medicali).

Organizații internaționale ale societății civile care se ocupă de infracțiunile motivate de prejudecată**Comunitatea lesbiană* eurocentralasiană (EL*C)**

lesbiangenius.org

Comunitatea lesbiană* eurocentralasiatică - EL*C este o rețea lesbiană feministă și intersecțională. Aceasta cuprinde o rețea de sute de membri individuali și organizații. Scopul principal al EL*C este de a pleda

pentru multitudinea de nevoi legate de drepturile, vizibilitatea și bunăstarea lesbienele din Europa și Asia Centrală. EL*^C recunoaște și abordează necesitatea de a crea spații în care vocile lesbienele să fie auzite, de a include problemele lesbienele în toate conversațiile și politicile care le modelează viața și de a pune lumină vizibilitatea lesbienele în ape impermeabile. Ca parte a activităților lor de combatere a violenței bazate pe gen și a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva lesbienele, EL*^C a publicat mai multe rapoarte privind lesbofobia. În 2022, EL*^C a lansat un Observator privind lesbofobia.

Regiunea europeană a Asociației internaționale a lesbienele, homosexualilor, bisexualilor, transsexualilor și intersexualilor (ILGA-Europa)

ILGA-Europa este o organizație-umbrelă internațională, independentă, care lucrează pentru o lume în care fiecare persoană LGBTI este liberă, egală și în siguranță, prin furnizarea de resurse și conectarea comunităților, prin promovarea schimbărilor politice și prin amplificarea vocilor. ILGA-Europe monitorizează modul în care statele membre ale Consiliului Europei își pun în aplicare diversele angajamente și colaborează cu membrii săi la nivel național pentru a promova acțiuni de advocacy bazate pe dovezi care să sprijine adoptarea legislației și a politicilor.

ILGA-Europe se străduiește să încurajeze formarea personalului de poliție, a procurorilor, a judecătorilor și a avocaților, promovează colectarea de dovezi privind infracțiunile și incidentele motivate de prejudecată de către organizațiile sale membre și ajută membrii să își consolideze capacitățile în această privință. În cele din urmă, organizația sprijină și oferă asistență în ceea ce privește judecarea cauzelor în instanțele europene și punerea în aplicare a hotărârilor Curții.

Organizația Internațională a Tinerilor și Studenților Lesbieni, Gay, Bisexuali, Trans, Queer și Intersex (LGBTQI) (IGLYO)

iglyo.org

IGLYO este cea mai mare rețea de membri din lume dedicată tinerilor LGBTQI și drepturilor acestora. Aceasta cuprinde peste 120 de organizații membre din peste 40 de țări din Europa, iar activitatea sa se concentrează pe protecția, emanciparea și libertatea tinerilor LGBTI sub 30 de ani. IGLYO se străduiește să se asigure că vocile și experiențele tinerilor LGBTQI sunt prezente și auzite de factorii de decizie la nivel european și internațional prin conceperea și desfășurarea activităților de cercetare, advocacy și comunicare privind preocupările acestora.

Organizația Intersex International Europe (OII Europe)

oiieurope.org

OII Europe este organizația-umbrelă a organizațiilor europene de intersex bazate pe drepturile omului. Este o resursă excelentă pentru a afla mai multe despre persoanele intersex și experiențele lor. OII Europe poate fi, de asemenea, contactată pentru informații suplimentare și pentru a intra în contact cu organizațiile naționale membre.

Transgender UE (TGEU)

Tgeu.org

Transgender Europe colaborează cu organizațiile sale membre și cu partenerii săi pentru a monitoriza și a sensibiliza cu privire la amploarea gravă a încălcărilor drepturilor omului și a violenței comise împotriva persoanelor trans la nivel mondial și european. Începând cu 2009, proiectul său Trans Murder Monitoring (TMM)⁷ a servit la colectarea, monitorizarea și analiza sistematică a crimelor raportate ale persoanelor trans și ale persoanelor de gen diferit din întreaga lume.

Amnesty International

Amnesty.org

Amnesty International este o mișcare la nivel global care se angajează să creeze un viitor în care drepturile omului să fie respectate de toată lumea. Amnesty ajută activiștii din întreaga lume prin producerea de resurse

⁷ Disponibil la <https://www.tgeu.org/trans-murder-monitoring/>.

privind diverse probleme care afectează persoanele LGBTI. Amnesty a efectuat o serie de investigații privind infracțiunile motivate de prejudecată, inclusiv împotriva persoanelor LGBTI. Rapoartele lor includ studii de caz, o analiză a cadrelor juridice și politice naționale și recomandări pentru a face îmbunătățiri.

Human Rights Watch

hrw.org

Human Rights Watch (HRW) investighează și raportează cu privire la abuzurile care au loc în toate colțurile lumii prin intermediul experților de țară, avocaților, jurnaliștilor și altor persoane care lucrează pentru a proteja persoanele cele mai expuse riscurilor, de la minoritățile vulnerabile și civilii în timp de război, la refugiați și copii în nevoie. HRW își îndreaptă acțiunile de advocacy către guverne, grupuri armate și întreprinderi, determinându-le să își schimbe sau să își aplice legile, politicile și practicile. HRW efectuează cercetări privind infracțiunile motivate de prejudecată, inclusiv infracțiunile împotriva persoanelor LGBTI. Rapoartele lor includ studii de caz, o analiză a cadrelor juridice și politice naționale și recomandări pentru a efectua îmbunătățiri.

FIȘA 0.2 - PREZENTARE GENERALĂ A CAUZEI CĂEDO M.C. ȘI A.C. C.

Acest manual oferă o prezentare generală a cauzei M.C. și A.C. c. României în scopuri de formare. Pentru detalii complete privind cauza, vizitați site-ul internet al Curții <https://goo.gl/sHMXb4>.

Ce s-a întâmplat

Pe 3 iunie 2006, reclamantii au participat la marșul anual Pride din București. Marșul a fost organizat de ACCEPT, o organizație LGBTI care militează pentru modificări legislative în vederea respectării drepturilor persoanelor LGBTI și care oferă servicii directe comunității LGBTI. Marșul a beneficiat de protecția poliției. Mai multe persoane care și-au exprimat în mod activ dezaprobarea cu privire la marșul Pride au fost oprite de poliție, le-au fost făcute fotografii și le-au fost verificate și înregistrate actele de identitate.

În jurul orei 19.00, la sfârșitul marșului, reclamantii și alți patru participanți au părăsit zona folosind rutele și mijloacele de transport recomandate de autorități în instrucțiunile pregătite de organizatori pentru participanții la marș. Astfel cum se recomandă în aceeași broșură, aceștia nu au purtat nicio îmbrăcăminte sau insignă distinctivă care i-ar fi putut identifica ca participanți la marș.

După ce au urcat într-un tren de metrou, au fost atacați de un grup de șase tineri și o femeie care purtau hanorace cu glugă. Atacatorii s-au apropiat direct de victime și au început să le lovească cu pumnii și cu picioarele în cap și pe față. De asemenea, aceștia se legănau de barele metalice de deasupra capetelor lor, lovind victimele cu picioarele. În timpul atacului, aceștia au continuat să strige: „Poponariilor, duceți-vă în Olanda!”

Victimele au fost împinse într-un colț al vagonului. Una dintre ele a încercat să le protejeze pe celelalte cu corpul său, însă a doua victimă a rămas expusă și a suferit mai multe lovituri.

Atacul a durat aproximativ două minute. La ieșirea din vagon, atacatorii au lovit din nou prima victimă în față.

Ceilalți pasageri s-au retras în partea opusă a vagonului în timpul atacului. Printre aceștia se afla și un fotograf care fusese și el la marș. Victimele i-au cerut să facă fotografii ale incidentului, ceea ce a și făcut. Atacatorii l-au agresat și pe el din această cauză.

Ancheta poliției

Mai târziu, în noaptea din 3 spre 4 iunie 2006, victimele, inclusiv reclamantii, și un reprezentant al ACCEPT au mers la poliție. Aceștia au depus o plângere penală împotriva agresorilor și au declarat că agresiunea a fost bazată pe orientarea sexuală a victimelor. Aceștia au reiterat faptul că nu purtaseră niciun semn vizibil care ar fi putut da de înțeles faptul că se întorceau de la marșul Pride. Aceștia au susținut că atacatorii le-au identificat la marș (deoarece nu purtaseră măști) și le-au urmărit după aceea, cu intenția de a le face rău. Ei au informat poliția cu privire la remarcile jignitoare făcute în timpul atacului.

Potrivit reclamantilor, ofițerii de poliție au fost surprinși când au realizat că reclamantii și celelalte victime, deși homosexuali, erau persoane înstărite, cu locuri de muncă obișnuite și funcții de răspundere. Aceștia au încercat să îi descurajeze să își continue plângerea, avertizându-i că vor trebui să își confrunte agresorii în instanță.

Din cauza unei reorganizări în cadrul forțelor de poliție, dosarul a fost mutat de la o secție de poliție la alta, iar la 4 aprilie 2007 a fost înregistrat la secția de poliție a Metroului (Secția Regională de Poliție Transporturi București – Compartimentul Metrou).

Întrucât se părea că nu se întâmplă nimic în acest caz, reclamantii au solicitat informații cu privire la evoluția anchetei prin intermediul scrisorilor trimise de ACCEPT la 25 septembrie 2006, 28 martie 2007 și 20 iulie 2011. La 19 martie 2007, aceștia s-au adresat, de asemenea, la Ministerul Afacerilor Interne referitor la lipsa unei anchete efective în acest caz, dar fără rezultat.

La 9 august 2011, ca răspuns la o cerere de informații din partea reclamantilor, Poliția Metroului i-a informat că nu intenționează să inițieze o urmărire penală, întrucât presupusele infracțiuni au devenit prescise. Poliția a explicat că ancheta a fost îngreunată de faptul că dosarul a ajuns la biroul Poliției Metroului la un an după cele întâmplate. În plus, toate acțiunile întreprinse de poliție pentru a identifica presupușii vinovați au eșuat.

La 4 octombrie 2011, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 4 București a însușit propunerea poliției și a decis închiderea anchetei. Decizia a fost trimisă la domiciliul primului reclamant la 27 februarie 2012.

Întrebări:

Ce nu a mers bine?

Cum ar fi putut fi gestionată mai bine situația?

Ce ar fi putut fi mai bine dacă ar fi existat o cooperare strânsă între poliție și societatea civilă înainte și după incident?

FIȘA 0.3 - CONSTRUIREA RELAȚIILOR ÎNTRE POLIȚIE ȘI COMUNITĂȚILE LGBTI: CÂTEVA MĂSURI PRACTICE

Începeți cu pași mici

Dacă este pentru prima dată când poliția și OSC-urile intră în contact, începeți cu pași mici. De exemplu, organizați o întâlnire neformală, astfel încât fiecare parte să poată afla mai multe despre munca și activitățile celeilalte și să identifice posibile modalități de colaborare.

Rămâneți pragmatic și concentrați-vă asupra activităților reciproc avantajoase

Stabiliți de comun acord punctele de contact ale ambelor părți și o scurtă descriere a ceea ce poate face fiecare.

Acceptă ca OSC-urile să contribuie la formarea poliției, concentrându-se pe domenii de expertiză, inclusiv sprijinirea victimelor și înțelegerea impactului infracțiunilor motivate de prejudecată și a nevoilor victimelor. De asemenea, OSC-urile au adesea o perspectivă unică asupra indicatorilor de prejudecată LGBTI, care sunt esențiali pentru anchetă și strângerea de probe.

Vizitați birourile OSC-urilor naționale sau locale care lucrează cu comunitățile LGBTI.

Vizitați întreprinderile locale prietenoase LGBTI, cum ar fi barurile prietenoase LGBTI și alte locații sociale. Planificați vizita în prealabil, subliniind că sunteți interesat să aflați cum merg lucrurile și dacă au existat probleme care au îngrijorat comunitatea.

Solicitați o întâlnire pentru a discuta despre incidentele specifice care au apărut și pentru a afla dacă frecvența incidentelor a crescut sau s-a schimbat.

Solicitați contribuția OSC-urilor la elaborarea de orientări sau protocoale ale poliției. Aceasta este o modalitate excelentă de a îmbunătăți relevanța și calitatea acestor documente în ceea ce privește nevoile victimelor, înțelegerea impactului infracțiunilor motivate de prejudecată și obținerea unei perspective noi asupra indicatorilor de prejudecată.

Rămâneți în contact regulat

Comunicarea regulată este importantă și consolidează relațiile care pot fi valorificate în perioadele dificile (a se vedea mai jos).

Organizarea unui interogatoriu după un incident specific, sensibil sau de profil înalt

Greșelile se întâmplă, și lecțiile trebuie învățate. Evitați să vă izolați după un incident dificil, cum ar fi violența la un eveniment Pride, un incident de poliție neadecvat sau violența poliției. Păstrați deschise liniile de comunicare, chiar dacă au existat tensiuni în legătură cu anumite incidente. Luați în considerare organizarea de reuniuni neformale în cadrul cărora incidentele sunt discutate în mod confidențial, cu acordul ca presa să nu fie implicată în primă fază. Colaborați cu OSC-urile pentru a facilita sprijinirea victimelor, a familiilor sau a comunității în legătură cu anumite incidente.

Construiți în baza realizărilor dvs.

Deși este posibil să fi început cu puțin, căutați întotdeauna oportunități de a mări implicarea. Poate că sistemul de puncte de contact funcționează bine. Acum poate fi momentul să luați în considerare o cooperare mai strânsă în ceea ce privește discutarea incidentelor și a răspunsurilor. Este posibil să fiți pregătiți să discutați despre schimbul anonim de date și informații. Poate că puteți conveni asupra unui sistem de trimitere către servicii de sprijin pentru victime.

Asigurați-vă că această activitate beneficiază de resurse adecvate

De exemplu, OSC-urile constată adesea că, deși activitatea lor de monitorizare și de sprijinire a victimelor este indispensabilă, aceasta este, de asemenea, subfinanțată. Atunci când este posibil, este important ca poliția să găsească resurse financiare pentru activitatea pe care se bazează.

Să fie clar ce se poate și ce nu se poate obține de ambele părți

De exemplu, o organizație a societății civile nu poate garanta că o victimă va raporta o infracțiune sau că va lua parte la procesul de justiție penală. În egală măsură, poliția nu poate garanta că o urmărire penală va fi inițiată.

Rămâneți informat

Întocmiți și păstrați un registru actualizat al OSC-urilor relevante care își desfășoară activitatea în zona dumneavoastră și care ar putea fi contactate în caz de necesitate de a participa la o activitate de formare sau pentru a oferi suport unei persoane LGBTI, fie că este victimă, martor, membru al familiei, prieten sau deținut.

FIȘA 0.4 - REFERINȚE, LECTURĂ SUPLIMENTARĂ ȘI SUGESTII DE CERCETARE

A) Resurse oferite de Consiliul Europei

- ▶ **Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI), *Recomandarea de politică generală nr. 17 privind prevenirea și combaterea intoleranței și discriminării împotriva persoanelor LGBTI (2023)***⁸

ECRI recomandă statelor „să sprijine formarea și să dezvolte competențe privind prevenirea și combaterea discriminării anti-LGBTI, inclusiv a discriminării intersecționale, a discursului instigator la ură și a infracțiunilor motivate de prejudecată, pentru agenții de aplicare a legii, procurori și judecători, în cooperare și consultare cu actorii relevanți ai societății civile, inclusiv organizațiile LGBTI”.

- ▶ **Comitetul director pentru combaterea discriminării, diversitate și incluziune, *Raport tematic privind infracțiunile motivate de prejudecată și alte incidente motivate de prejudecată bazate pe orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen și caracteristicile sexuale în Europa (2023)***⁹

Acest raport subliniază de mai multe ori necesitatea de a implica organizațiile societății civile în instruirii și în orice altă strategie publică privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Consultați secțiunile II.B („Cadrul instituțional pentru coordonare și cooperare”), IV.C („Sensibilizare și formare”) sau V.C („Rolul societății civile”) pentru mai multe informații.

B) Resurse oferite de organizațiile societății civile

- ▶ **ILGA-Europe, *Combaterea infracțiunilor motivate de prejudecată: Cum pot colabora organizațiile LGBTI cu autoritățile? (2023)***¹⁰

Acest articol discută creșterea continuă a atacurilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI în Europa și Asia Centrală, subliniind rolul esențial al organizațiilor LGBTI în sprijinirea victimelor și colectarea de date. Acesta subliniază importanța cooperării dintre aceste organizații și organele de aplicare a legii pentru a combate în mod eficient infracțiunile motivate de prejudecată și pentru a consolida încrederea. De asemenea, raportul subliniază acțiunile specifice pe care organizațiile LGBTI le pot întreprinde pentru a spori eforturile poliției și a sprijini victimele.

- ▶ **TGEU, *Un scurt ghid pentru monitorizarea violenței anti-trans (2021)***¹¹

Un instrument ușor de utilizat pentru a sprijini organizațiile și activiștii în raportarea, colectarea și analiza violenței anti-trans în contextele lor. Acesta include informații cu privire la modul în care activiștii transgender sunt cei mai bine plasați pentru a ajunge la comunitățile lor și pentru a monitoriza cu exactitate violența cu care se confruntă. Expertiza TGEU poate contribui la dezvoltarea unor relații mai puternice cu activiștii transsexuali locali și comunitățile cu care aceștia lucrează.

8 <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.-17>

9 <https://rm.coe.int/gt-adi-sogi-2023-3-en-european-report-sogiesc-based-hate-crime-final-t/1680ac3c18>

10 <https://www.ilga-europe.org/blog/combating-hate-crime-lgbti-organisations-work-with-authorities/>

11 <https://tgeu.org/files/uploads/2025/07/A-BRIEF-GUIDE-TO-MONITORING-ANTI-TRANS-VIOLENCE.pdf>

Modulul unu:

De ce ne aflăm aici?

INTRODUCERE

Acest modul oferă o prezentare generală a formării pentru ofițerii de aplicare a legii, explică importanța acestei formări și ce vor învăța participanții în urma finalizării acesteia. Modulul începe cu o prezentare făcută de un ofițer cu funcție de conducere care va da tonul cursului de formare prin recunoașterea motivelor pentru care înțelegerea și abordarea corectă a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI este esențială. De asemenea, superiorul va exprima modul în care se așteaptă ca participanții să se implice în cadrul formării. Pentru a asigura punerea în practică a lecțiilor învățate în cadrul acestei formări, este esențial ca ofițerii cu roluri de conducere să își arate angajamentul deplin de a investiga în mod eficient infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. De asemenea, participanții **trebuie să audă acest mesaj direct de la superiorii lor**. Există o mare diferență între a auzi despre importanța problemei de la un formator și de la șeful tău!

A doua parte importantă a modulului se concentrează pe contribuția unei organizații din societatea civilă care va explica impactul profund pe care infracțiunile motivate de prejudecată îl pot avea asupra persoanelor și comunităților acestora. Este esențial să se aducă perspectiva victimelor pentru a ajuta cursanții să înțeleagă importanța muncii lor în prevenirea, răspunsul și investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI.

În cele din urmă, participanții vor afla mai multe despre contextul mai larg al infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI pentru a fi conștienți de modul în care infracțiunile motivate de prejudecată fac parte din discriminarea și prejudecățile cu care se confruntă persoanele LGBTI din întreaga Europă.

OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII

Participanții vor:

- ▶ înțelege de ce infracțiunile motivate de prejudecată și alte acte de violență împotriva persoanelor LGBTI necesită o abordare specifică
- ▶ să recunoască faptul că ofițerii comandanți trebuie să se implice în îmbunătățirea prevenirii și reacției la această violență
- ▶ să înțeleagă prevalența și impactul infracțiunilor motivate de prejudecată și al altor acte de violență, inclusiv violența domestică, împotriva comunităților LGBTI
- ▶ să recunoască datoria principală a poliției de a proteja, de a investiga infracțiunile și de a oferi un serviciu egal și respectuos tuturor

PREZENTARE GENERALĂ A ACTIVITĂȚILOR

- ▶ Activitatea 1.1 - Intervenția unui ofițer-comandant pentru a crea cadrul pentru formare
- ▶ Activitatea 1.2 - Sesiunea organizațiilor societății civile (OSC-urilor): perspectiva victimelor și a comunității
- ▶ Activitatea 1.3 - Date privind violența împotriva persoanelor LGBTI
- ▶ Activitatea 1.4 - Cazuri și experiențe din viața reală

ACTIVITATEA 1.1 - CONTRIBUȚIA UNUI OFIȚER-COMANDANT PENTRU A CREA CADRUL PENTRU FORMARE

Înainte de sesiune, încercați să vă întâlniți cu reprezentantul poliției sau să discutați cu acesta prin telefon sau e-mail pentru a clarifica punctele-cheie ale intervenției sale. Deși ei vor avea propria lor perspectivă cu privire la ceea ce trebuie abordat, ați putea sugera următoarele puncte:

- ▶ să sublinieze faptul că formarea este concepută pentru a spori competențele cursanților, pentru a-i pregăti mai bine să se ocupe de anchetarea infracțiunilor motivate de prejudecată și pentru a-și îmbunătăți capacitățile profesionale
- ▶ să sublinieze faptul că poliția trebuie să ofere servicii egale tuturor comunităților, tratând toate victimele cu demnitate și respect, indiferent de mediul din care provin și că acest principiu este fundamental pentru serviciul de poliție
- ▶ să sublinieze impactul grav pe care infracțiunile motivate de prejudecată îl au asupra victimelor acestora și importanța investigării amănunțite a prejudcăților, a colaborării cu acuzarea pentru a asigura o acțiune judiciară eficientă și a aplicării corespunzătoare a legislației privind infracțiunile motivate de prejudecată
- ▶ să discute rezultatele preconizate ale formării: dezvoltarea competențelor de investigare eficientă a infracțiunilor motivate de prejudecată, îmbunătățirea abilităților de parteneriat și cooperare cu comunitățile afectate, precum și îmbunătățirea raportării infracțiunilor și a încrederii victimelor în cooperarea cu poliția
- ▶ să recunoască faptul că orice acuzație de conduită nepotrivită a poliției împotriva comunităților LGBTI va fi investigată pe deplin, urmând proceduri clare
- ▶ să explice modul în care conducerea poliției va monitoriza rezultatele formării pentru a se asigura că acestea sunt puse în aplicare în cadrul serviciului

ACTIVITATEA 1.2 - ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE (OSC-urile) SESIUNE: PERSPECTIVA VICTIMELOR ȘI A COMUNITĂȚII

Includerea organizațiilor societății civile LGBTI (OSC-urilor) în formarea poliției este esențială pentru îmbunătățirea răspunsului serviciilor de aplicare a legii la infracțiunile motivate de prejudecată. Aceste organizații oferă o perspectivă inestimabilă asupra tendințelor curente și a problemelor presante legate de infracțiunile motivate de prejudecată, ceea ce le face parteneri indispensabili în elaborarea și furnizarea programelor de formare.

Aceștia ar trebui să fie implicați încă de la început, contribuind la elaborarea structurii, conținutului și agendei sesiunilor de formare. Participarea lor în calitate de formatori sau co-facilitatori poate stimula în mod semnificativ conștientizarea și capacitatea cursanților, în special în ceea ce privește gestionarea adecvată a victimelor infracțiunilor motivate de prejudecată. Acest lucru este esențial pentru prevenirea re-victimizării în cadrul sistemului judiciar. În plus, aceștia pot oferi mărturii de primă mână care aprofundează înțelegerea impactului real al infracțiunilor motivate de prejudecată. Dacă nu este posibil ca OSC-urile să fie implicate în sesiune, precizați de la început că acestea au avut un rol semnificativ în elaborarea manualului și în dezvoltarea formării. Mesajul-cheie este: „Am colaborat cu societatea civilă pentru a elabora această formare; trebuie să colaborați cu societatea civilă la punerea sa în aplicare”.

Înainte de sesiune, acordați puțin timp identificării OSC-urilor care monitorizează infracțiunile motivate de prejudecată și/sau oferă sprijin direct victimelor LGBTI la nivel național sau local. Urmăți orientările incluse în Modulul Zero. În plus, mai multe surse vă pot ajuta să găsiți OSC-uri adecvate:

- ▶ Asociația Europeană a Poliției LGBT (EGPA)¹² include membri din multe țări europene, care ar putea fi candidați ideali atât pentru a participa la cursuri, cât și pentru a identifica alte organizații LGBTI potrivite
- ▶ alte federații europene ale organizațiilor societății civile, cum ar fi EL*C¹³, ILGA-Europe¹⁴, IGLYO¹⁵ OII

12 Puteți găsi o listă a membrilor EGPA în secțiunea „Despre” a site-ului lor, la adresa <https://www.lgbtpolice.eu/about>.

13 <https://lesbiangenius.org/contact/>

14 ILGA-Europe este o federație de peste 700 de grupuri și organizații LGBTI. Pentru o listă actualizată a OSC-urilor membre ale ILGA-Europe, consultați secțiunea „Despre noi” de pe site-ul lor > secțiunea „Membri” la www.ilga-europe.org/about-us/membership/

15 Puteți găsi o listă a membrilor IGLYO la <https://www.iglyo.org/members>

Europe¹⁶ sau TGEU¹⁷ au liste publice ale membrilor din fiecare țară europeană sau pot fi contactate pentru mai multe informații¹⁸

- ▶ website-ul OSCE Hate Crime Report include o listă a organizațiilor colaboratoare din fiecare țară OSCE¹⁹
- ▶ Unitatea SOGIESC a Consiliului Europei ar putea, de asemenea, ajuta formatorii să intre în contact cu OSC-urile locale.
- ▶ Încercați să vă întâlniți cu reprezentantul OSC-ului sau discutați cu acesta la telefon sau prin e-mail pentru a acoperi punctele-cheie ale intervenției sale. Oferiți-le o prezentare generală a formării și atrageți-le atenția asupra faptului că cooperarea dintre poliție și OSC-uri va fi abordată în detaliu în modulul zero, dar sunt bineveniți să participe și la celelalte sesiuni. Asigurați-vă că reprezentanții OSC-urilor înțeleg că cursanții sunt ofițeri de poliție cu diferite niveluri de înțelegere cu privire la diversitatea sexuală, de gen și corporală. Din acest motiv, unii pot pune întrebări „incorecte” sau incomode ca parte a procesului lor de învățare.

În timp ce este esențial să se creeze un spațiu sigur pentru toți cei implicați, reprezentanții OSC-urilor ar trebui să fie pregătiți înainte pentru această posibilitate. În mod ideal, aceștia ar trebui să aibă experiență în abordarea miturilor, presupunerilor sau prejudecăților comune cu privire la persoanele LGBTI într-un mod care să permită cursanților să își îmbunătățească cunoștințele fără a se simți atacați.

Încurajați reprezentantul să aducă detalii despre organizația sa și despre modul în care poliția poate lua legătura cu aceasta și poate lucra cu ea. Informați-i că un obiectiv-cheie al participării lor este de a construi încrederea și de a promova cooperarea între poliție și societatea civilă. Deși, cel mai probabil, aceștia vor avea propriile lor idei cu privire la subiectele de discuție, puteți face și următoarele sugestii:

- ▶ salutați formarea și contribuția OSC-urilor și evidențiați faptul că implicarea OSC-urilor a fost încorporată pe tot parcursul formării. Explicați că va exista o sesiune pentru a ajuta participanții să-și consolideze cooperarea cu OSC-urile
- ▶ să prezinte participanților perspectiva victimelor prin experiențe specifice ale infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI sau să ofere o imagine de ansamblu a impactului infracțiunilor motivate de prejudecată în contextul local actual și istoric al cursanților
- ▶ să sublinieze de ce au nevoie victimele infracțiunilor motivate de prejudecată și de ce ar putea fi deosebit de dificil pentru acestea să raporteze incidentele la poliție
- ▶ cereți-le să facă câteva sugestii specifice și realiste (chiar dacă sunt doar pași mici!) cu privire la modul în care poliția și-ar putea îmbunătăți relația cu OSC-urile și comunitățile în cauză

ACTIVITATEA 1.3 - DATE PRIVIND VIOLENȚA ÎMPOTRIVA LGBTI

Datele disponibile pot fi un **instrument puternic pentru a ilustra realitatea infracțiunilor motivate de prejudecată** împotriva persoanelor LGBTI. Această activitate poate fi realizată în cooperare cu reprezentantul societății civile din activitatea anterioară, deoarece aceștia pot **umaniza statisticile și graficele** prin explicarea impactului lor în viața reală. Combinarea datelor cu povești personale nu numai că face ca informațiile să fie mai ușor de înțeles, dar îi ajută, de asemenea, pe cursanți să înțeleagă **efectele profunde pe care aceste infracțiuni** le au asupra persoanelor și comunităților, promovând astfel o motivație mai profundă de a aborda.

Este esențial ca participanții să perceapă datele utilizate în cadrul formării sunt de încredere. Un bun punct de plecare ar putea fi datele compilate de autoritățile publice relevante, cum ar fi Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA). Următoarele cifre au fost elaborate folosind date din raportul FRA „Egalitatea LGBTIQ la răscruce: Progrese și provocări” (2024)²⁰, care prezintă date compilate de agenție în urma unui sondaj la scară largă realizat în 2023.

Figura 1 arată cum 13% dintre persoanele LGBTI din Uniunea Europeană au raportat că au suferit violențe pentru că erau LGBTI în ultimii 5 ani.

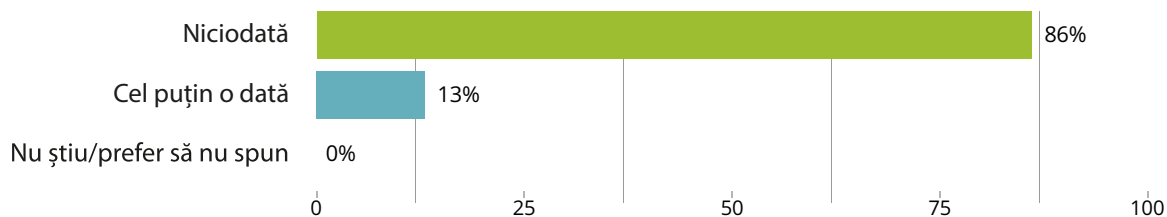
¹⁶ Puteți găsi o listă a membrilor OII Europe la <https://www.oiiueurope.org/membership-application/>

¹⁷ TGEU reprezintă peste 200 de organizații axate pe drepturile persoanelor trans. Pentru o listă completă și actualizată a membrilor lor, consultați secțiunea Membrii noștri de pe site-ul lor la <https://tgeu.org/our-members/>.

¹⁸ Pentru mai multe informații despre aceste organizații, consultați fișa 0.1

¹⁹ O listă a OSC-urilor care au cooperat cu OSCE în raportul lor privind infracțiunile motivate de prejudecată poate fi consultată la <https://hatecrime.osce.org/civil-society>.

²⁰ Disponibil la <https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/2024/eu-lgbtqi-survey-iii>

© FRA - Toate drepturile rezervate - EU LGBTIQ Survey III, 2023 | Violentă > Experiențe de atacuri fizice sau sexuale din cauza faptului că sunteți LGBTIQ în ultimii 5 ani - V1_2 | Locație: UE27

Figura 1: Procentul respondenților la sondaj care au suferit cel puțin un episod de violență fizică sau sexuală pentru că erau LGBTI în cei 5 ani anteriori sondajului 2023 în UE27, FRA, *Egalitatea LGBTIQ la răscruce - Progrese și provocări*, 2024.

Cu toate acestea, această figură trebuie pusă în context, urmărind-o în paralel cu figura 2 și subliniind **două idei-cheie**:

- 1) După cum se vede în figura 2, toate comunitățile din cadrul acronimului LGBTI raportează că au suferit un atac fizic și/sau sexual pentru că erau LGBTI; cu toate acestea, unele au raportat niveluri mai ridicate de violență. În special, persoanele intersex, persoanele trans și, într-o măsură mai mică, bărbații gay.
- 2) Figura 2 arată, de asemenea, modul în care violența împotriva persoanelor LGBTI a crescut de la sondajul anterior, efectuat în 2019.

FIGURA 16B: AU SUFERIT CEL PUȚIN UN EPISOD DE VIOLENȚĂ FIZICĂ SAU SEXUALĂ PENTRU CĂ ERAU LGBTI ÎN CEI 5 ANI ANTERIORI SONDAJELOR DIN 2019 ȘI 2023 ÎN UE, ÎN FUNCȚIE DE IDENTITATEA LOR CONFORM CATEGORIEI LGBTI DIN CARE FAC PARTE (%)

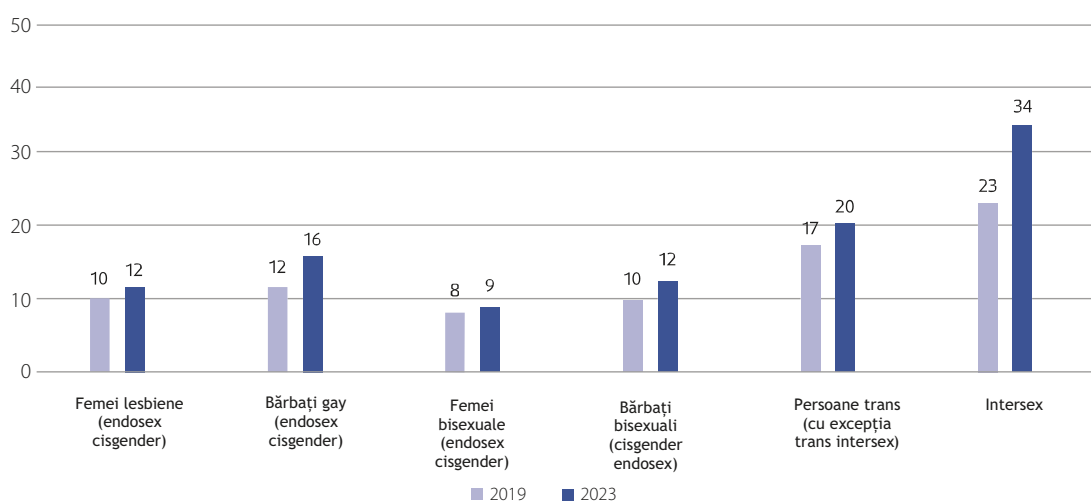

Figura 2: Procentul de respondenți care au suferit cel puțin un episod de violență fizică sau sexuală pentru că erau LGBTI în cei 5 ani anteriori sondajelor din 2019 și 2023 în UE, în funcție de identitatea lor LGBTI. FRA, *Egalitatea LGBTIQ la răscruce - Progrese și provocări*, pg. 56, 2024.

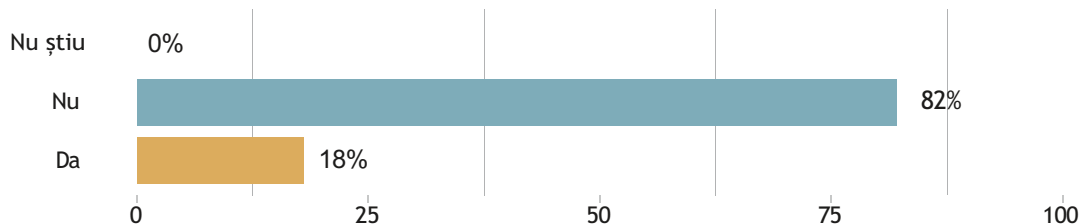
Un alt concept esențial pe care cursanții trebuie să îl înțeleagă este că majoritatea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI încă nu sunt raportate. Acest aspect ar trebui subliniat ca un motiv-cheie pentru care formarea va spori capacitatea cursanților de a-și îndeplini sarcinile în mod eficient și de a deveni profesioniști mai buni.

Atunci când victimele infracțiunilor motivate de prejudecată evită să raporteze incidentele de violență poliției sau altor instituții și organizații relevante, li se refuză accesul la protecție, sprijin și justiție. În plus, infracțiunile pe care le-au suferit nu sunt investigate și nici urmărite penal, ceea ce conduce la impunitate pentru autori. Acest lucru face, de asemenea, mai dificilă prevenirea infracțiunilor, deoarece agresorii se simt împuterniciți să recidiveze, erodând încrederea comunităților LGBTI în poliție și descurajându-le să raporteze.

În conformitate cu Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri:

„3. Statele membre ar trebui să ia măsurile adecvate pentru a se asigura că victimele și martorii „infracțiunilor motivate de prejudecată” legate de orientarea sexuală sau identitatea de gen și alte incidente motivate de prejudecată sunt încurajați să raporteze aceste infracțiuni și incidente; în acest scop, statele membre ar trebui să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că structurile de aplicare a legii, inclusiv sistemul judiciar, au cunoștințele și competențele necesare pentru a identifica astfel de infracțiuni și incidente și pentru a oferi asistență și sprijin adecvat victimelor și martorilor.”²¹

Folosind figura 3, formatorul ar trebui să observe că mai puțin de 1 din 5 incidente de violență motivată de prejudecată suferite de persoanele LGBTI sunt raportate. Infracțiunile motivate de prejudecată raportate reprezintă vârful icebergului violenței suferite de persoanele LGBTI. Din acest motiv, cursanții ar trebui să înțeleagă că, chiar dacă nu primesc niciodată sau aproape niciodată un raport privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI în activitatea lor zilnică, aceasta nu înseamnă că astfel de infracțiuni nu au loc.

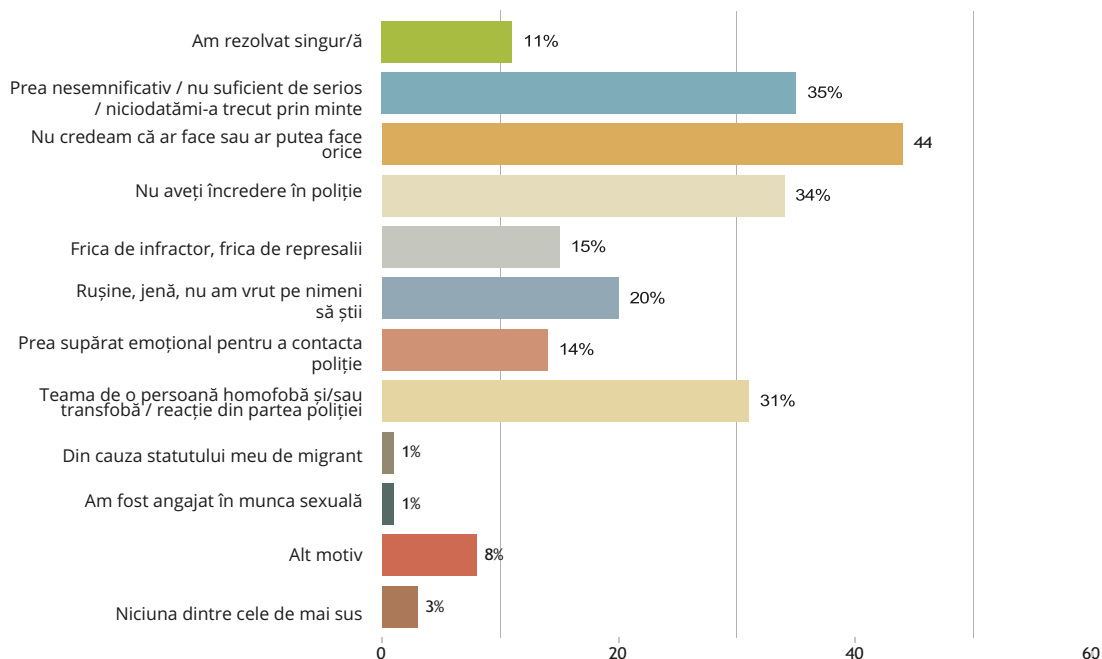

© FRA - Toate drepturile rezervate - EU LGBTIQ Survey III, 2023 | Cel mai recent incident violent și raportarea > Raportarea celui mai recent incident de atac fizic sau sexual motivat de prejudecată către poliție sau către orice organizație sau instituție - V6_1 | Locație: UE27

Figura 3: Procentul de respondenți care au raportat și care nu au raportat ultimul incident de violență motivată de prejudecată pe care l-au suferit, FRA, *LGBTIQ la răscruce - Progrese și provocări*, 2024.

De fapt, dintre victimele care nu au raportat infracțiunile la care au fost supuse, cel puțin 30% au evitat să facă acest lucru, deoarece credeau că poliția nu le poate ajuta, nu aveau încredere în poliție sau chiar se temeau de o reacție homofobă și/sau transfobă din partea poliției.

© FRA - Toate drepturile rezervate - EU LGBTIQ Survey III, 2023 | Cel mai recent incident violent și raportarea > Motivele pentru care nu s-a raportat poliției cel mai recent incident de atac fizic sau sexual motivat de prejudecată - E9 | Locație: UE27

Figura 4: Motivele pentru care respondenții care au fost victime ale violenței anti-LGBTI nu au depus plângere la poliție, FRA, *Egalitatea LGBTIQ la răscruce - Progrese și provocări*, 2024.

²¹ Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri privind măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen, disponibilă la adresa: <https://search.coe.int/cm/?i=09000016805cf40a>

După prezentarea și explicarea acestor grafice, cursanții pot fi întrebați ce părere au despre ele.

Câteva posibile întrebări orientative ar putea fi:

- ▶ ce părere au despre faptul că 4 din 5 infracțiuni motivate de prejudecată nu sunt raportate?
- ▶ de ce cred ei că atât de multe victime LGBTI ale violenței motivate de prejudecată nu au încredere în poliție sau, chiar, se tem de ea?
- ▶ cum poate fi îmbunătățită încrederea în poliție în rândul persoanelor LGBTI care au fost victime ale unei infracțiuni motivate de prejudecată?

În plus, rapoartele naționale privind infracțiunile motivate de prejudecată ar trebui să fie încorporate în formare, deoarece acestea oferă o înțelegere mai specifică a contextului în care vor opera cursanții. Site-ul web al Raportului privind infracțiunile motivate de prejudecată al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) oferă date compilate de statele membre ale OSCE privind infracțiunile motivate de prejudecată, inclusiv cele comise împotriva persoanelor LGBTI²².

În cele din urmă, datele compilate de OSC-uri pot fi, de asemenea, utile, în special atunci când sunt realizate de organizații locale. Pentru a îmbunătăți încrederea cursanților în acest tip de date, ar trebui să li se reamintească faptul că majoritatea infracțiunilor motivate de prejudecată nu sunt raportate poliției sau oricărei alte autorități, astfel încât este probabil ca OSC-urile să poată oferi o imagine mai exactă a situației reale

Consolidarea încrederii între organele de aplicare a legii și OSC-uri este esențială pentru încurajarea raportării infracțiunilor motivate de prejudecată. Cooperarea consolidată cu OSC-urile ajută autoritățile să înțeleagă mai bine de ce victimele evită să raporteze incidentele de violență. În plus, datele furnizate de OSC-uri pot contribui la promovarea creării unor mecanisme eficiente de sesizare între poliție și OSC-uri. Modulul Zero include mai multe informații cu privire la modul în care cursanții pot construi parteneriate cu societății civile.

La sfârșitul acestei activități, împărtășiți cursanților Fișa 1.2. Explicați-le că pot obține mai multe informații despre aceste subiecte din sursele enumerate acolo.

---

²² Disponibil la <https://hatecrime.osce.org/anti-lgbti-hate-crime>.

FIȘA 1.1 - CAZURI ȘI EXPERIENȚE REALE

Participarea la cursuri a cel puțin unui reprezentant al OSC-urilor este o ocazie excelentă de a afla poveștile personale din spatele statisticilor. Ei sunt în cea mai bună poziție pentru a explica exemple reale de violență împotriva persoanelor LGBTI din contextul în care operează participanții. Din acest motiv, este foarte preferabil să se includă expertiza lor și cazurile pe care le cunosc în cadrul formării. Cu toate acestea, în cazul în care aceasta nu este o opțiune, exemplele enumerate mai jos pot fi utile formatorului pentru a ilustra conținutul acestui manual sau pot servi drept bază pentru discuțiile de grup.

Bătut până la moarte

În 2021, un grup a agresat un bărbat de 24 de ani în Spania. Potrivit martorilor, victima s-a certat cu un bărbat și prietena acestuia, care au crezut din greșeală că îi înregistrează. Cuplul l-a atacat apoi în timp ce striga insulte homofobe, dar victima și prietenul său au reușit să întrerupă lupta. Câteva minute mai târziu, agresorii s-au întors împreună cu alte douăsprezece persoane și toți au bătut victima timp de 15 minute. Victima a murit la spital. Patru bărbați au fost condamnați, însă doar unul dintre aceștia a avut parte de o condamnare agravată pentru comiterea unei crime din motive homofobe.²³

Hărțuire atât la școală, cât și acasă

Un bărbat bisexual din Portugalia povestește că „cea mai rea parte a vieții mele a fost când eram adolescent, am fost umilit, insultat și bătut în fiecare zi, am fost insultat cu cele mai jignitoare nume ... Am suferit de bullying de-a lungul întregii mele vieți școlare, am fost mereu singur, am sfârșit cu traume uriașe, care sunt acum înrădăcinate în mine, am o fobie de socializare, nu pot fi în centrul atenției, am atacuri de anxietate, acasă nici fratele meu mai mare nu m-a acceptat, m-a bătut și a râs de mine.”²⁴

În 2023, un băiat de 13 ani care a fost hărțuit la școală pentru presupusa sa orientare sexuală s-a sinucis în Italia.²⁵

Se tem să se exprime liber în public

Un bărbat bisexual în vârstă de 22 de ani din Cehia explică modul în care el și partenerul său „se întreabă constant când, unde și în ce circumstanțe este potrivit să fie afectuoși în public, cum ar fi îmbrățișarea, sărutul sau ținutul de mână”, temându-se de o reacție violentă.²⁶

O lesbiană de 24 de ani din Grecia povestește o experiență similară: „Nu-mi exprim orientarea sexuală în public și în locuri cu străini, pentru că mi-e frică”²⁷.

Un bărbat din Elveția se plânge pe faptul că nu își mai ține soțul de mână în public, deoarece se teme să nu fie victima unei crime motivate de prejudecată.²⁸

23 FELGTBI, La Federación Estatal LGTBI+ denuncia que negar el delito de odio en el juicio de Samuel Luiz invisibiliza la violencia contra el colectivo, 28 octombrie 2024, disponibil la <https://felgtbi.org/blog/2024/10/28/la-federacion-estatal-lgtbi-denuncia-que-negar-el-delito-de-odio-en-el-juicio-de-samuel-luiz-invisibiliza-la-violencia-contra-el-colectivo/>; Pink Times, Justice Served: Four Sentenced in Homophobic Murder of Samuel Luiz, 14 ianuarie 2024, disponibil la <https://thepinktimes.com/justice-served-four-sentenced-in-homophobic-murder-of-samuel-luiz>

24 FRA, FRA, LGBTIQ equality at a crossroads - Progress and challenges, p. 58, 2024.

25 ILGA-Europe, Annual Review 2023 - Italy, disponibil la adresa <https://rainbowmap.ilga-europe.org/countries/italy/>.

26 FRA, FRA, LGBTIQ equality at a crossroads - Progress and challenges, pp. 60-61, 2024.

27 Ibidem.

28 Pink Cross, Hate Crimes an LGBTQ-Menschen in der Schweiz, 2020, disponibil la <https://www.pinkcross.ch/unser-einsatz/politik/hate-crime/hatecrime-bericht-2020.pdf>.

A) Resurse oferite de Consiliul European

- ▶ **Site-ul Unității privind Orientarea Sexuală, Identitatea și Expresia de gen și Caracteristicile Sexuale**²⁹

Site-ul web al Unității SOGIESC are o secțiune (Resurse) cu zeci de documente, inclusiv texte adoptate de Consiliul European, rapoarte tematice, videoclipuri și link-uri relevante.

- ▶ **Comitetul director pentru combaterea discriminării, diversitate și incluziune, Raport tematic privind infracțiunile motivate de prejudecată și alte incidente motivate de prejudecată bazate pe orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen și caracteristicile sexuale în Europa (2023)**³⁰

Capitolul III din prezentul raport oferă o prezentare generală a celor mai relevante surse de date internaționale și naționale privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva LGBTI, abordând, de asemenea, dificultățile în colectarea datelor. Capitolul IV oferă exemple de bune practici pentru a aborda raportarea insuficienței a infracțiunilor motivate de prejudecată prin consolidarea încrederii între comunitatea LGBTI și forțele de poliție.

- ▶ **Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI), Recomandarea de politică generală nr. 17 privind prevenirea și combaterea intoleranței și discriminării împotriva persoanelor LGBTI (2023)**³¹

Acest document cu caracter oficial explică de ce sunt importante cursurile de formare privind infracțiunile motivate de prejudecată. În plus, începe cu un rezumat al contextului istoric al acestei violențe, care poate fi foarte util pentru formatori, pentru a conștientiza de ce relațiile dintre comunitatea LGBTI și ofițerii de poliție nu sunt cele mai ușoare (și de ce este important să se promoveze încrederea între ei).

- ▶ **Rapoartele de țară ale ECRI**³²

ECRI programează în mod regulat vizite de țară în statele membre ale Consiliului European, ceea ce duce la o analiză detaliată a problemelor care afectează persoanele LGBTI. Rapoartele sale de monitorizare la nivel de țară includ sinteze detaliate ale datelor oficiale și ale societății civile privind infracțiunile motivate de prejudecată, o analiză critică a legislației și a politicii în materie de infracțiuni motivate de prejudecată și recomandări specifice de îmbunătățire, precum și răspunsul oficial al statului respectiv la observațiile și recomandările ECRI. Acestea pot fi utile pentru a obține o perspectivă asupra contextului local.

- ▶ **ECRI, FIȘA informativă privind problemele LGBTI (2021)**³³

Această fișă informativă rezumă recomandările făcute de ECRI pentru securizarea și protejarea drepturilor persoanelor LGBTI ca urmare a vizitelor de monitorizare efectuate de ECRI în statele membre ale Consiliului European între 2013 și 2021. Ea include recomandări specifice privind colectarea de date și formarea ofițerilor de aplicare a legii.

- ▶ **Lucrări tematice, activități la nivel de țară și rapoarte ale Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului European**

Comisarul a întreprins o gamă largă de activități concentrate fie pe o temă, fie pe o țară, încercând să înțeleagă și să răspundă la problemele care afectează persoanele LGBTI.³⁴

29 <https://www.coe.int/en/web/sogi/>

30 <https://rm.coe.int/gt-adi-sogi-2023-3-en-european-report-sogiesc-based-hate-crime-final-t/1680ac3c18>

31 <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no-17>

32 <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/country-monitoring>

33 <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/factsheet-lgbti>

34 <http://www.coe.int/en/web/commissioner/thematic-work/lgbti>

B) Resurse de la alte organizații internaționale

- ▶ **FRA, egalitatea LGBTIQ la răscruce de drumuri: progrese și provocări (2024)**³⁵

Acest raport compilează date și informații privind infracțiunile motivate de prejudecată în Uniunea Europeană.

- ▶ **Datele OSCE privind raportarea anuală a infracțiunilor motivate de prejudecată**³⁶

Site-ul de raportare a infracțiunilor motivate de prejudecată al Biroului pentru instituții democratice și drepturile omului al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa detaliază datele oficiale și ale societății civile, oferind o imagine de ansamblu a situației din țara în care își desfășoară activitatea participanții la formare.

C) Resurse oferite de organizațiile societății civile

- ▶ **Observatorul EL*C privind lesbofobia**³⁷

Lansat în februarie 2022, Observatorul EL*C privind lesbofobia colectează cazuri de violență lesbofobă și sensibilizează cu privire la particularitățile acestui tip specific de prejudecată. Rapoartele sale includ, de asemenea, recomandări adresate factorilor de decizie și autorităților publice.

- ▶ **ILGA-Europe, Violența anti-LGBTI în Europa și Asia Centrală: Cifrele (2023)**³⁸

Această resursă compilează toate cazurile de infracțiuni motivate de prejudecată care au fost incluse în ediția 2023 a Analizei anuale a ILGA-Europa. Aceasta evidențiază o creștere a violenței împotriva persoanelor LGBTI în Europa și Asia Centrală în cursul aceluși an.

- ▶ **ILGA-Europe, ILGA-Instrumentarul European pentru formarea ofițerilor de poziție în combaterea infracțiunilor motivate de homofobie (2022)**

O resursă utilă pentru a completa instruirile pregătite cu ajutorul acestui manual.

- ▶ **TGEU, Monitorizarea crimelor împotriva transsexualilor (2023)**³⁹

Proiectul de cercetare **Monitorizarea crimelor împotriva transsexualilor**(TMM) al TGEU monitorizează, colectează și analizează în mod sistematic rapoartele privind omuciderile persoanelor trans și de gen diferit din întreaga lume.

- ▶ **OII Europe, Protejarea persoanelor intersexuale în Europa: Un set de instrumente pentru legislatori și responsabili politici (2023)**⁴⁰

Secțiunea dedicată „Infracțiuni motivate de prejudecată și discurs de ură” ajută la înțelegerea violenței cu care se confruntă persoanele intersex și de ce este important ca autoritățile de aplicare a legii să afle despre aceasta.

35 <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-crossroads-progress-and-challenges>

36 <https://hatecrime.osce.org/anti-lgbti-hate-crime>

37 <https://lesbiangenius.org/its-2024-and-lesbophobia-is-still-raging/>

38 <https://www.ilga-europe.org/blog/anti-lgbti-violence-europe-central-asia-numbers/>

39 <https://transrespect.org/en/research/tmm>

40 <https://www.oieurope.org/protecting-intersex-people-in-europe-a-toolkit-for-law-and-policy-makers/>

Modulul doi:

Concepte și definiții-cheie – Comunitatea LGBTI – Stereotipuri și prejudecăți

INTRODUCERE

După cum se subliniază în Modulul 1 și după cum va deveni mai evident pe parcursul acestui program, persoanele LGBTI sunt selectate în mod disproporționat de infractori pentru a fi victime ale infracțiunilor. Persoanele LGBTI ezită să raporteze la poliție infracțiunile motivate de prejudecată, iar atunci când le raportează, este posibil ca poliția să nu înregistreze aceste infracțiuni în mod adecvat sau chiar să nu le înregistreze deloc.

Pentru ca poliția să răspundă în mod profesionist nevoilor victimelor LGBTI ale infracțiunilor motivate de prejudecată, aceasta trebuie să fie capabilă să înțeleagă persoanele LGBTI și terminologia pe care acestea o folosesc pentru a se descrie.

În acest modul, participanții vor înțelege cine este comunitatea LGBTI și vor fi familiarizați cu conceptele de orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen și caracteristici sexuale.

În continuare, participanții vor dezvolta o înțelegere a conceptelor asociate cu gândirea și comportamentul negativ sau discriminatoriu față de persoanele LGBTI. Homofobia, lesbofobia, bifobia, transfobia, intersexfobia și stereotipurile privind persoanele LGBTI alimentează prejudecățile homofobe, lesbofobe, bifobe, transfobe sau intersexfobe care constituie fundamentul majorității infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI.

OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII

Participanții vor putea:

- ▶ să înțeleagă conceptele-cheie de orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen și caracteristici sexuale
- ▶ să înțeleagă conceptele de stereotipuri și prejudecăți și modul în care acestea se referă la rolul unui ofițer de poliție
- ▶ să fie capabili să aplice terminologia pe parcursul sesiunii de formare și în activitatea lor.

PREZENTARE GENERALĂ A ACTIVITĂȚILOR

- ▶ Activitatea 2.1 - Înțelegerea terminologiei cheie: Prezentare în plen de către facilitatorii cursului
- ▶ Activitatea 2.2 - Înțelegerea stereotipurilor 1: Lucru individual urmat de discuții
- ▶ Activitatea 2.3 - Înțelegerea stereotipurilor 2: Lucru în grup urmat de prezentare și discuții în plen
- ▶ Activitatea 2.4 - Test de definire.

ACTIVITATEA 2.1 - ÎNȚELEGEREA TERMINOLOGIEI-CHEIE RELEVANTE PENTRU COMUNITATEA LGBTI ȘI PREZENTAREA ÎN PLEN DE CĂTRE FACILITATORII CURSULUI

Concepte și definiții-cheie - Prezentare

Materiale necesare: Hârtie flipchart, pixuri

Opțional: Fișele 2.1 și 2.2

Note pentru formatori:

Glosarul prezentat în Fișa 2.1 poate fi distribuit fie la începutul formării sau în cadrul acestei sesiuni, pentru ca cursanții să îl utilizeze în cadrul activităților, fie la final, pentru ca aceștia să îl poată folosi ca pe o fișică în activitatea lor de zi cu zi. De asemenea, aceasta poate fi utilizată pentru a încorpora concepte suplimentare față de cele din explicația principală.

Înainte de sesiune, se recomandă revizuirea acestuia cu colaboratorii OSC-urilor, astfel încât să poată fi adaptat la contextul și terminologia locală.

Persoana Genderbread, prezentată în Fișa 2.2, este un ajutor pentru identificarea și înțelegerea principalelor concepte LGBTI discutate până acum în modul, în special dacă cursanții nu au avut experiență sau cunoștințe anterioare despre acestea. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că aceasta este o simplificare în scopuri de formare. Este o descriere reductivă a SOGIESC, astfel încât ar trebui utilizată cu prudență și evitată atunci când cursanții au deja unele cunoștințe despre aceste realități. Ca regulă generală, consultați limbajul utilizat în Activitatea 2.1 și în Fișa 2.1.

În mod ideal, acest modul ar fi facilitat de un reprezentant al unei organizații a societății civile LGBTI, alături de formator. Aceștia vor prezenta grupului următoarele concepte-cheie în cadrul unei sesiuni plenare:

- ▶ orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen și caracteristicile sexuale
- ▶ stereotipuri și prejudecăți, inclusiv homofobie, lesbofobie, bidobie, transfobie și intersexfobie

Grupul ar trebui să fie instruit să ia notițe cu privire la ceea ce au înțeles din prezentare și la conceptele-cheie. Fișele 2.1 și 2.2 pot fi utilizate pentru a facilita și mai mult înțelegerea acestui domeniu.

Această învățare poate fi testată într-o etapă ulterioară a modulului, în timpul activității 2.4, cu ajutorul fișelor 2.3a și 2.3b.

Notă pentru formatori:

Următoarele pagini oferă informații care ar trebui adaptate la sesiunile de formare locale cu colaborarea unui reprezentant al societății civile. Adaptările ar trebui să se bazeze pe cunoștințele existente ale publicului țintă și pe nivelul de detaliu necesar, în conformitate atât cu considerațiile de timp, cât și cu profunzimea formării care urmează să fie oferită. Revizuiți materialul și alegeți acele părți care sunt cele mai relevante pentru a facilita o mai bună înțelegere de către ofițerii de poliție în cauză.

Orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen și caracteristicile sexuale (SOGIESC)

a. Orientarea sexuală:

Orientarea sexuală se referă la capacitatea fiecărei persoane de a simți o atracție emoțională, afectivă și sexuală profundă și de a întreține relații intime și sexuale cu persoane de un sex diferit sau de același sex sau de mai multe sexe.⁴¹

⁴¹ Glosar ECRI: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>.

Următoarele cuvinte sunt frecvent folosite de oameni pentru a-și descrie orientarea sexuală:

- ▶ **Lesbiană:** O femeie care se simte atrasă sexual, fizic și romantic de persoane de același sex. Unele lesbiene pot prefera să se identifice ca gay (adj.) sau ca femei gay⁴²
- ▶ **Homosexual:** Un bărbat care se simte atras sexual, fizic și romantic de persoane de același sex⁴³
- ▶ **Bisexual:** Persoane care se simt atrase sexual, fizic și romantic de persoane de mai mult de un gen.⁴⁴ Unii pot folosi alți termeni pentru a se referi la ei înșiși, cum ar fi pansexual
- ▶ **Asexual:** o persoană care nu simte atracție sexuală
- ▶ **Heterosexual:** o persoană care este atrasă emoțional, romantic sau sexual de membrii unui sex diferit

Cu toate acestea, oamenii pot folosi alte cuvinte sau expresii pentru a descrie modul în care simt atracția față de alte persoane. Unii ar putea chiar să se refere la ei înșiși folosind cuvinte considerate de unii ca fiind insulte sau termeni ofensatori. Deși atât formatorii, cât și cursanții trebuie să le evite pentru a se referi la o altă persoană, relatarea evenimentelor de către o persoană LGBTI nu ar trebui să fie considerată mai puțin credibilă sau mai puțin serioasă pentru că folosește acești termeni pentru a se descrie.

Fiecare dintre noi are o orientare sexuală. Procentul exact al populației care este lesbiană, gay sau bisexuală este neclar. Procentele variază de la un studiu la altul, iar persoanele declară că au avut întâlniri cu persoane de același sex în procente mai mari decât cele care se autodefinesc ca fiind lesbiene, homosexuali sau bisexuali. Pe toate continentele, persoanele lesbiene, gay și bisexuale reprezintă un grup minoritar foarte important.

Notă pentru formatori:

Unele țări au inclus subiecte SOGIESC în recensământ și în alte statistici publice, oferind o estimare a numărului de persoane care formează comunitatea LGBTI locală. Înainte de această sesiune, ar putea fi o idee bună să verificați dacă există astfel de date pentru țara în care își desfășoară activitatea participanții și să le prezentați în această parte a formării.

b. Identitatea de gen

Când cineva se naște, este clasificat ca bărbat sau femeie, o clasificare bazată în principal pe aspectul anatomiei sale externe. Această calitate atribuită la naștere este **sexul**.

Fiecărui sex atribuit îi este asociat un **gen**, adică roluri, comportamente, activități și atribute construite social pe care o anumită societate le consideră adecvate pentru femei și bărbați⁴⁵. Istoric, s-a înțeles că genul împarte indivizii în două grupuri: bărbații, cu un sex masculin, și femeile, cu un sex feminin. Cu toate acestea, umanitatea este mai complexă decât atât.

Identitatea de gen se referă la experiența individuală profundă de gen a unei persoane. Aceasta poate corespunde sau nu cu sexul atribuit la naștere și include simțul personal al corpului (care poate implica, în cazul în care este ales în mod liber, modificări ale aspectului sau funcției corpului prin mijloace medicale, chirurgicale sau de altă natură) și alte expresii ale genului, inclusiv vestimentația, vorbirea și manierismul⁴⁶. Ca și orientarea sexuală, fiecare dintre noi are o identitate de gen, chiar dacă majoritatea oamenilor consideră că identitatea lor de gen și sexul atribuit la naștere sunt alinierte.

Persoanele transgender sunt persoane a căror identitate de gen este diferită de sexul care le-a fost atribuit la naștere. Prin urmare, o femeie transgender este o femeie căreia nu i-a fost atribuit sexul feminin la naștere, dar a cărei identitate de gen este feminină. De asemenea, un bărbat transgender este un bărbat căruia nu i s-a atribuit sexul masculin la naștere, dar a căruia identitate de gen este masculină⁴⁷. Multe persoane transgender folosesc termenul „trans” în loc de transgender pentru a se referi la ele însele și/sau la comunitatea lor.

42 Glosar ECRI: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>. Glosar UNCHR de termeni cheie SOGIESC, anexa III la documentul de discuție „LGBTIQ+ persons in forced displacement and statelessness: protection and solutions”, disponibil la <https://www.unhcr.org/media/2021-global-roundtable-lgbtq-persons-forced-displacement-and-statelessness-protection-and>.

43 *Ibidem*

44 *Ibidem*

45 Glosar ECRI: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>.

46 *Ibidem*

47 *Ibidem*

Transgender este, de asemenea, un termen generic care include mulți alți termeni care ar putea fi folosiți de o persoană pentru a se referi la ea însăși, cum ar fi transsexual, non-binar, travestit, agen (sau fără gen), multigen (cu identități de gen multiple), gen queer (engleză – genderqueer, identitate de gen nonconformistă) și persoane de gen diferit.⁴⁸ Cu toate acestea, ca regulă generală, termenii transexual și travestit ar trebui evitați, cu excepția cazului în care cineva **solicită în mod expres să i se adreseze ca atare**, deoarece aceștia au fost utilizați istoric pentru a discrimina persoanele transgender. Esențial este să respectați întotdeauna modul în care cineva dorește să i se adreseze.

În schimb, o **persoană cisgen/cisgender** este persoana a cărei identitate de gen se aliniază cu sexul care i-a fost atribuit la naștere. Este folosit pentru a descrie **o persoană care nu este trans**. Uneori poate fi prescurtat la „persoană cis”.

Unele persoane s-ar putea să nu se identifice ca bărbați sau femei. Acestea ar putea folosi termenul **non-binar** pentru a-și descrie identitatea de gen sau un alt termen. Unele persoane non-binare s-ar putea să nu se considere ca făcând parte din comunitatea trans, în timp ce altele da.

Indiferent de termenul pe care îl folosesc pentru a se descrie, orice persoană, și în special cei care raportează o infracțiune motivată de prejudecată, **trebuie să fie respectați în identitatea lor de gen**. Ar trebui să li se sublinieze cursanților că, în interacțiunile personale, persoanelor transgender trebuie să li se adreseze cu numele, genul, termenul și pronumele pe care le preferă sau pe care le-au solicitat, indiferent de ceea ce figurează pe documentele lor de identitate.

Multe persoane transgender își schimbă înfățișarea pentru a o alinia cu percepția lor interioară. Cu toate acestea, **nu toate fac acest lucru**. Nimănui nu ar trebui să i se aștepte, să i se ceară sau să i se impună să își dovedească identitatea de gen arătând în vreun fel că a urmat un tratament medical sau că are un scop în acest sens sau că se îmbracă într-o anumită manieră.

De asemenea, multe persoane transgender și-au schimbat **marcajul de gen**, atunci când au avut această posibilitate, dar nu toate au făcut-o. Un indicator de gen este o **indicație de gen care apare**, de exemplu, pe un **document de identitate** (pașaport). Cele mai evidente marcaje de gen sunt denumirile precum bărbat/femeie sau domnule/doamnă/doamnă/doamnă. Acestea pot fi, de asemenea, titluri profesionale sau pronume personale, sau numere codificate, cum ar fi numerele de securitate socială și numerele fiscale care pot utiliza anumite combinații pentru bărbați și pentru femei (de exemplu, numere pare/puncte). Marcajele de gen sunt adesea încorporate în cărțile de identitate sau în certificatele personale, cum ar fi pașapoartele, certificatele de naștere, diplomele școlare și scrisorile de referință ale angajatorilor⁴⁹.

Scopul lor este de a indica sexul persoanei și se regăsesc adesea pe documente personale, cum ar fi cărțile de identitate naționale, permisele de conducere și pașapoartele. Cu toate acestea, schimbarea marcajelor de gen de pe documentele de identitate **poate fi dificilă, dacă nu chiar imposibilă, în multe țări**, iar acest lucru este și mai grav pentru persoanele non-binare. Acest lucru reprezintă o provocare pentru persoanele transgender în situațiile în care documentele sunt necesare pentru interacțiunea cu autoritățile publice, cum ar fi poliția, deoarece acestea vor reflecta un marcaj care nu se aliniază cu identitatea lor de gen. În plus, este posibil ca unele persoane transgender să nu aibă nicio intenție de a modifica mențiunea privind genul.

De asemenea, este esențial să se **facă diferența între identitatea de gen și orientarea sexuală**. Persoanele transgender pot fi heterosexuale, bisexuale, gay, lesbiene etc.

C. Expresia de gen

Expresia de gen se referă la manifestările externe ale genului, exprimate printr-o varietate de indicatori perceptibili din exterior, cum ar fi numele unei persoane, pronumele, îmbrăcămintea, comportamentul etc. Societatea identifică aceste indicii ca fiind masculine sau feminine, deși ceea ce este considerat masculin și feminin se schimbă în timp și variază în funcție de cultură⁵⁰.

48 TGEU, Trans Media Guide: Un ghid incluziv și informat de comunitate pentru jurnaliști, redactori și creatori de conținut, disponibil la tgeu.org/trans-media-guide-for-journalists-and-editors/

49 Glosar ECRI: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>.

50 TGEU, Trans Media Guide: A Community-informed, Inclusive Guide for Journalists, Editors & Content Creators, disponibil la <https://tgeu.org/trans-media-guide-for-journalists-and-editors/> ; UNCHR glossary of Key SOGIESC terms, Annex III to Discussion Paper „LGBTIQ+ persons in forced displacement and statelessness: protection and solutions”, disponibil la <https://www.unhcr.org/media/2021-global-roundtable-lgbtqi-persons-for-forced-displacement-and-statelessness-protection-and>.

Ca și în cazul orientării sexuale și al identității de gen, **fiecare persoană are o expresie de gen**. De exemplu, mulți bărbați preferă să aibă părul scurt, deoarece este văzut ca un indicator al masculinității, în timp ce multe femei preferă să aibă părul lung, deoarece este considerat o trăsătură feminină. Mulți alții se exprimă în moduri care sunt mai puțin aliniate cu ceea ce se așteaptă de la ei. De exemplu, unii bărbați poartă machiaj, oă sau fuste, în timp ce unele femei preferă să poarte o tunsoare scurtă sau să nu poarte deloc machiaj.

Deși expresia de gen a oamenilor este adesea influențată de orientarea lor sexuală sau de identitatea de gen, nu este întotdeauna așa. De exemplu, un homosexual sau un bărbat trans poate avea un aspect tipic masculin. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că persoanele LGBTI pot fi victime ale unei infracțiuni motivate de prejudecată chiar și atunci când expresia lor de gen este conformă cu normele de gen.

Persoanele a căror expresie de gen se îndepărtează de așteptări pot fi victime ale unei infracțiuni motivate de prejudecată, indiferent de orientarea lor sexuală, identitatea de gen sau caracteristicile sexuale reale. Este esențial ca cursanții să înțeleagă că nimănui nu ar trebui să i se ceară sau să i se recomande să își schimbe expresia de gen pentru a evita să fie victima unei infracțiuni motivate de prejudecată. **Expresia de gen este o parte integrantă a identității unei persoane.**

d. Caracteristici sexuale

Caracteristicile sexuale se referă la caracteristicile cromozomiale, gonadale și anatomice ale unei persoane, care includ caracteristici primare precum organele de reproducere și organele genitale și/sau în structurile cromozomiale și hormoni; și caracteristici secundare precum masa musculară, distribuția părului, sânii și/sau structura.⁵¹

Fiecare persoană are un set specific de caracteristici sexuale. Atunci când o persoană se naște, unele dintre aceste trăsături sunt folosite pentru a-i atribui un sex. Persoanele **intersex** se nasc cu caracteristici sexuale care nu se încadrează în definiția tipică a corpului masculin sau feminin.⁵²

Termenul „intersexual” este un termen generic pentru marea diversitate de variații ale caracteristicilor sexuale care apar în mod natural în cadrul speciei umane. Termenul intersexual recunoaște faptul că, din punct de vedere fizic, sexul este un spectru și că există persoane cu variații ale caracteristicilor sexuale, altele decât cele masculine sau feminine.⁵³

Caracteristicile sexuale sunt independente de orientarea sexuală, identitatea de gen și expresia de gen. O persoană intersexuală poate fi heterosexuală, lesbiană, gay, bisexuală etc., precum și transgender sau cisgender. De asemenea, se poate prezenta cu orice expresie de gen.

Persoanele intersex sunt vulnerabile la discriminare și abuz în toate sferile vieții⁵⁴, în special atunci când aspectul lor nu este conform cu noțiunile stereotipe de bărbat și femeie⁵⁵.

Definiții cheie - Stereotipuri și prejudecăți

Un **stereotip** este o convingere sau o presupunere simplificată și generalizată cu privire la un grup de persoane. Stereotipurile reduc membrii grupului respectiv la un set de trăsături sau comportamente așteptate, ignorând diferențele individuale ale membrilor grupului.

Exemple de stereotipuri sunt:

- ▶ Toate lesbienele sunt masculine
- ▶ Toți imigranții africani sunt infractori
- ▶ Toți ofițerii de poliție abuzează de puterea lor
- ▶ Toți musulmanii sunt extremiști religioși

Stereotiparea presupune simplificarea diversității complexe a persoanelor în categorii rigide. Această categorizare se bazează adesea pe informații incomplete sau tendențioase, care **ignoră diferențele personale și reduc**

51 Glosar ECRI: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>.

52 Dan Christian Gattas (OII Europe), Protecting intersex people in Europe: a toolkit for law and policymakers, p. 9, disponibil la <https://www.oiiurope.org/protecting-intersex-people-in-europe-a-toolkit-for-law-and-policy-makers/>

53 Ibidem

54 Consiliul Europei, Drepturile omului și persoanele intersex, 2015, disponibil la <https://rm.coe.int/16806da5d4>

55 Dan Christian Gattas (OII Europe), Protecting intersex people in Europe: a toolkit for law and policymakers, p. 43.

oamenii la simple trăsături sau etichete. Această simplificare excesivă ne afectează procesul decizional, chiar și fără să ne dăm seama, și ne poate conduce la judecăți incorecte asupra persoanelor și grupurilor.

Deși adesea negative, stereotipurile pot părea, de asemenea, complimentare. Stereotipurile pozitive pot avea totuși un impact negativ, pur și simplu pentru că implică generalizări largi care ignoră realitățile individuale. Un exemplu în acest sens ar fi faptul că femeile sunt mai bune decât bărbații în ceea ce privește îngrijirea copiilor. Acest stereotip poate submina modul în care este percepută competența lor pentru alte roluri, mai puțin stereotipate, sau modul în care ar trebui împărțite de îngrijire a copiilor în relațiile heterosexuale, ignorând totodată realitatea că există femei care abuzează de copii.

Puteți utiliza următorul infografic pentru a explica acest concept:

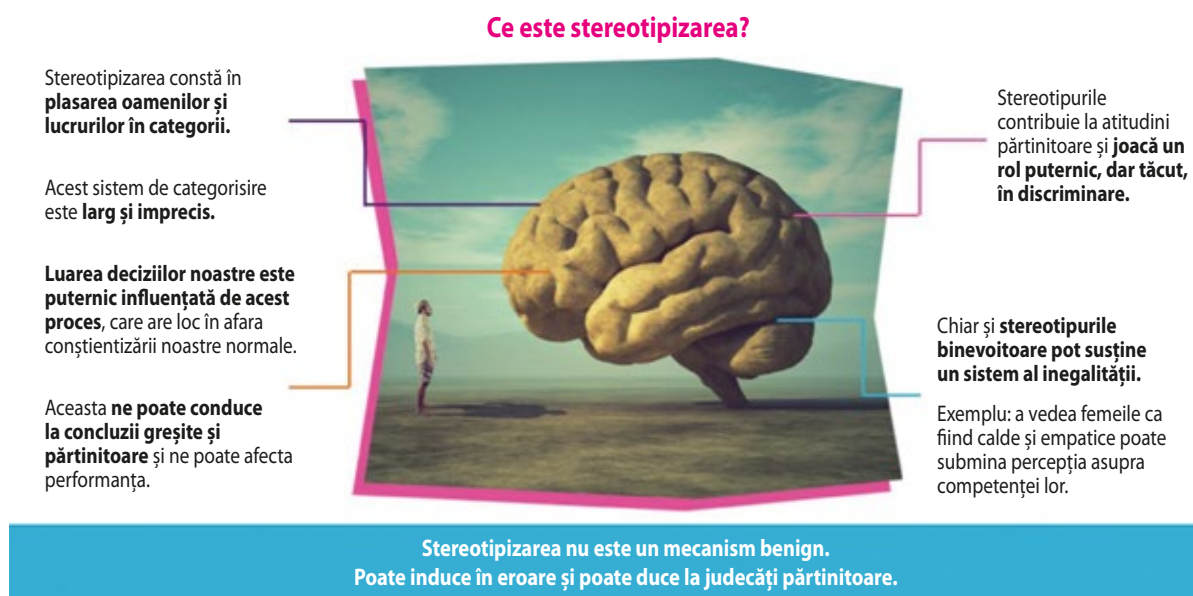

Figura 1: Infografic din cursul HELP al Consiliului European „Lupta împotriva rasismului, xenofobiei, homofobiei și transfobiei”, disponibil la <https://help.elearning.ext.coe.int/mod/scorm/view.php?id=112019>

Stereotipurile modelează modul în care privim oamenii prin promovarea **unor idei fixe și simplificate în exces despre anumite grupuri**. Atunci când ne bazăm pe aceste generalizări, nu mai vedem persoanele așa cum sunt și le judecăm pe baza unor presupuneri. În timp, aceste percepții distorsionate se pot transforma în **prejudecăți**.

O **prejudecată** este o opinie preconcepțată sau o atitudine față de o persoană sau un grup bazată pe o trăsătură personală, cum ar fi vârsta, rasa, dizabilitatea, religia, precum și orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen sau caracteristici legate de sex.

Prejudecățile sunt adesea negative și se bazează de obicei pe zvonuri, presupuneri, sentimente și convingeri, mai degrabă decât pe cunoștințe și fapte. Prejudecățile ne influențează atât acțiunile, cât și interpretarea faptelor altora. Acestea sunt **prejudecăți dăunătoare** și pot afecta modul în care victimele infracțiunilor motivate de prejudecată sunt tratate de autorități și de societate în general.

De exemplu, homofobia, lesbofobia, bidofobia, transfobia și intersexfobia (LGBTI-fobia) sunt forme de prejudecăți care se manifestă social prin excludere, discriminare, comportament abuziv, agresiune, violență sexuală și chiar crimă.

ACTIVITATEA 2.2A - ÎNȚELEGEREA STEREOTIPURILOR 1: LUCRU INDIVIDUAL URMAT DE DISCUȚII

Materiale necesare:

Hârtie pentru flipchart, hârtie, pixuri

1. Rugați participanții să lucreze independent, cerându-le să se gândească la un moment în care ei sau un membru al familiei lor au fost afectați de stereotipuri. Rugați-i să noteze care a fost impactul stereotipurilor respective.

2. După câteva minute, rugați câțiva participanți să descrie experiența lor.

ACTIVITATEA 2.2B - ÎNȚELEGEREA STEREOTIPURILOR 1: DISCUȚII ÎN GRUP

Pe baza discuției de mai sus, adresați grupului următoarele întrebări, așezând ideile lor pe flipchart:

- ▶ Având în vedere ce înțelegeți prin stereotipuri, care sunt riscurile pentru persoane, familii și comunități dacă stereotipurile nu sunt combătute?
- ▶ Care sunt riscurile dacă ofițerii de poliție se implică în propagarea de stereotipuri?

ACTIVITATEA 2.3 - ÎNȚELEGEREA STEREOTIPURILOR 2: LUCRU ÎN GRUP URMAT DE PREZENTARE ȘI DISCUȚII ÎN PLEN⁵⁶

Notă pentru formatori:

Acest exercițiu trebuie să fie facilitat cu atenție pentru a se asigura că colectarea stereotipurilor negative împotriva persoanelor LGBTI nu este folosită ca o oportunitate pentru prejudecăți. Participarea reprezentanților OSC-urilor în calitate de facilitatori ar putea fi utilă, deși aceștia trebuie să fie informați cu atenție înainte cu privire la natura acestei activități. Acest exercițiu ar putea să nu fie potrivit în medii de lucru foarte dificile sau atunci când facilitatorul nu are experiență în gestionarea discuțiilor controversate. Nu uitați să evaluați cunoștințele și experiența anterioară a cursanților cu privire la problemele LGBTI înainte de inițierea cursului (a se vedea anexa II de la sfârșitul manualului).

Materiale necesare:

Hârtie flipchart, pixuri

Săli pentru discuții sau spațiu în cadrul sălii de instruire

Fișa 2.4

1. Împărțiți participanții în patru grupuri.
2. Sarcina fiecărui grup este să colecteze cât mai multe stereotipuri în următoarele domenii:
  - ▶ primul grup este rugat să colecteze stereotipuri negative despre persoanele LGBTI
  - ▶ al doilea grup este rugat să colecteze stereotipuri negative despre poliție
  - ▶ celui de-al treilea grup i se cere să colecteze stereotipuri pozitive despre persoanele LGBTI
  - ▶ celui de-al patrulea grup i se cere să colecteze stereotipuri pozitive despre poliție
3. Acordați grupurilor câteva minute pentru a identifica stereotipurile relevante. Apoi, adunați participanții din nou împreună și cereți grupurilor să își prezinte concluziile. Așezați rezultatele pe patru foi de flipchart.
4. Prin discuții generale, puneți următoarele întrebări:
  - ▶ Oferă stereotipurile o descriere exactă a grupurilor individuale?
  - ▶ Ce rău pot face stereotipurile membrilor celor două grupuri în cauză?Exercițiul ar trebui să expună prejudecățile și să arate că toate grupurile suferă de stereotipuri. Examinarea paralelă a persoanelor LGBTI și a poliției ar trebui să creeze o legătură între poliție și comunitatea LGBTI.
5. La sfârșitul acestei activități, împărțiți cursanților Fișa 2.4. Explicați-le că pot obține mai multe informații despre aceste subiecte din sursele enumerate acolo.

⁵⁶ ILGA-Europe, ILGA-Europe Toolkit for training police officers on tackling homophobic crime, 2010, disponibil la <https://www.ilga-europe.org/report/toolkit-for-training-police-officers-on-tackling-lgbti-phobic-crime/>

ACTIVITATEA 2.4 – TEST DE DEFINIȚII

Materiale necesare:

Stilouri

Fișa 2.3a (test) și 2.3b (răspunsuri)

Distribuiți fișa 2.3a fiecărui participant. Informați-i că scopul exercițiului este de a potrivi conceptul-cheie cu definiția propusă. La sfârșitul celor cinci minute, oferiți răspunsurile și rugați participanții să își adune scorurile. Luați în considerare acordarea unui mic premiu persoanei cu cel mai mare scor.

Notă pentru formatori:

Adaptați chestionarul după cum este necesar, ținând cont de conceptele explicate în cadrul sesiunii.

FIȘA 2.1 – GLOSAR

- ▶ **Asexual:** o persoană care nu simte atracție sexuală.
- ▶ **Bisexuali:** persoane care se simt atrase sexual, fizic și romantic de persoane de mai mult de un gen.⁵⁷
- ▶ **Bifobia:** prejudecată, ură sau teamă față de bisexualitate sau față de persoanele care sunt identificate sau percepute ca bisexuale.
- ▶ **Persoană cisgen/cisgender:** persoane care nu sunt persoane transgender/trans. Identitatea de gen a persoanelor cisgen/cisgender corespunde cu sexul care le-a fost atribuit la naștere. Uneori poate fi prescurtat la „persoană cis”.
- ▶ **Homosexual:** un bărbat care se simte atras sexual, fizic și romantic de persoane de același sex.⁵⁸
- ▶ **Gen:** un set de roluri, comportamente, activități și atribute pe care societatea le așteaptă de la femei și bărbați.
- ▶ **Expresia de gen:** manifestări externe ale genului, exprimate varietate de indicatori perceptibili din exterior, cum ar fi numele unei persoane, pronumele, îmbrăcămintea, comportamentul etc. Societatea identifică aceste indicii ca fiind masculine sau feminine, deși ceea ce este considerat masculin și feminin se schimbă în timp și variază în funcție de cultură.
- ▶ **Identitate de gen:** experiența individuală profundă de gen a unei persoane. Aceasta poate să corespundă sau nu cu sexul atribuit la naștere și include simțul personal al corpului (care poate implica, dacă este ales în mod liber, modificări ale aspectului sau funcției corpului prin mijloace medicale, chirurgicale sau de altă natură) și alte expresii ale genului, inclusiv vestimentația, vorbirea și manierismul.⁵⁹
- ▶ **Marker de gen:** indicații de gen, adesea găsite pe documente precum cărțile de identitate naționale, permisele de conducere și pașapoartele. De asemenea, acestea pot fi titluri profesionale sau numere codificate, cum ar fi numerele de securitate socială și numerele fiscale, care pot utiliza anumite combinații pentru bărbați și pentru femei.⁶⁰
- ▶ **Heteronormativitate:** instituții, structuri de înțelegere și orientări practice care fac ca heterosexuality să pară coerentă, naturală și privilegiată. Aceasta implică presupunerea că toată lumea este heterosexuality și că heterosexuality este ideală și superioară homosexualității sau bisexualității. Heteronormativitatea include, de asemenea, privilegierea expresiilor normative de gen - ceea ce este necesar sau impus indivizilor pentru ca aceștia să fie percepuți sau acceptați ca „un bărbat adevărat” sau „o femeie adevărată” ca singurele categorii disponibile.⁶¹
- ▶ **Heterosexual:** o persoană care este atrasă sau angajată emoțional, romantic sau sexual de membrii unui sex diferit.
- ▶ **Homofobie:** ură, prejudecată sau teamă față de homosexualitate sau față de persoanele care sunt identificate sau percepute ca fiind homosexuale, lesbiene sau bisexuale.⁶²
- ▶ **Intersexualitate:** o persoană născută cu caracteristici biologice sexuale care nu se încadrează în normele societății sau în definițiile medicale ale ceea ce face o persoană bărbat sau femeie.⁶³
- ▶ **LGBTI:** un acronim care se referă la persoanele „lesbiene, gay, bisexuale, transgender și intersex”. Uneori, LGBTI este extins pentru a include persoanele Queer (LGBTIQ). LGBTI și LGBTIQ sunt termeni umbrelă, sub care este un grup eterogen de persoane.⁶⁴

57 Glosar UNCHR de termeni cheie SOGIESC, anexa III la documentul de discuție „LGBTIQ+ persons in forced displacement and statelessness: protection and solutions”, disponibil la <https://www.unhcr.org/media/2021-global-roundtable-lgbtqi-persons-forced-displacement-and-statelessness-protection-and>.

58 *Ibidem*.

59 Glosar ECRI: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>.

60 *Ibidem*.

61 *Ibidem*.

62 *Ibidem*.

63 *Ibidem*.

64 *Ibidem*.

- ▶ **Lesbiană:** o femeie care se simte atrasă sexual, fizic și romantic de persoane de același sex. Unele lesbiene pot prefera să se identifice ca gay (adj.) sau ca femei gay.⁶⁵
- ▶ **Non-binar:** un termen-umbrelă care cuprinde o varietate de experiențe de gen, inclusiv persoane cu o identitate de gen specifică, alta decât bărbat sau femeie, persoane care se identifică cu două sau mai multe genuri (bigen sau pan/polygen) și persoane care nu se identifică cu niciun gen (agen).⁶⁶
- ▶ **Pronume:** cuvinte care pot fi utilizate pentru a se referi la o persoană în locul numelui acesteia. Pronumele comune includ eu, tu, el, ea, ei sau noi, precum și eu, tu, el, ea, ei sau noi. Acestea sunt un element normal în gramatica multor limbi și, în funcție de limbă, pot sau nu pot indica genul substantivului la care se referă. Atunci când o limbă are pronume de gen, cum ar fi engleza, este o politețe de bază să te adresezi persoanelor folosind pronumele care reflectă corect identitatea lor de gen. În limba engleză, bărbații preferă de obicei să li se adreseze cu „el”, iar femeile cu „ea”, în timp ce persoanele non-binare pot folosi „ei/ele” sau se pot mulțumi și cu una sau oricare dintre celelalte opțiuni. Tratarea victimelor infracțiunilor motivate de prejudecată cu respect, inclusiv prin utilizarea pronumelor lor preferate, este esențială pentru a construi un climat de încredere cu acestea.
- ▶ **Caracteristicile sexuale:** caracteristicile cromozomiale, gonadale și anatomice ale unei persoane, care includ caracteristici primare precum organele de reproducere și organele genitale și/sau structurile cromozomiale și hormonii; și caracteristici secundare precum masa musculară, distribuția părului, sănii și/sau structura.⁶⁷
- ▶ **SOGIESC:** acronim pentru orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen și caracteristici sexuale.
- ▶ **Persoană transgender:** persoane care au o identitate de gen diferită de genul care le-a fost atribuit la naștere și acele persoane care doresc să își prezinte identitatea de gen într-un mod diferit de genul atribuit la naștere.⁶⁸
- ▶ **Tranziție:** procesul social, juridic și/sau medical de aliniere a vieții cuiva la genul său. Acest proces poate include (dar nu întotdeauna) schimbarea numelui și a pronumelui, modificarea îmbrăcăminteii, a vorbirii și a manierismului, actualizarea documentelor și a registrelor juridice și solicitarea unui tratament medical pentru schimbarea caracteristicilor fizice. Declarația transsexualității poate fi o parte a tranziției, dar nu este același lucru cu aceasta.⁶⁹
- ▶ **Transfobia:** prejudecățile, ura sau teama față de persoanele transgender, bazate pe exprimarea identității lor interne de gen.⁷⁰
- ▶ **Queer:** este un termen încărcat cu diverse semnificații și cu o istorie îndelungată, dar în prezent desemnează adesea persoane care nu doresc să fie identificate prin referire la noțiunile tradiționale de gen și orientare sexuală și care evită categorisirile heterosexuale, heteronormative și binare de gen.⁷¹ Ocazional, este folosit ca termen generic pentru tot ceea ce are legătură cu diversitatea SOGIESC și ca sinonim pentru persoanele LGBTI.

65 Glosar UNCHR de termeni cheie SOGIESC, anexa III la documentul de discuție „LGBTIQ+ persons in forced displacement and statelessness: protection and solutions”, disponibil la <https://www.unhcr.org/media/2021-global-roundtable-lgbtqi-persons-forced-displacement-and-statelessness-protection-and>.

66 Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului European, *Human rights and gender identity and expression* (2024), disponibil la rm.coe.int/issue-paper-on-human-rights-and-gender-identity-and-expression-by-dunj/1680aed541

67 Glosar ECRI.

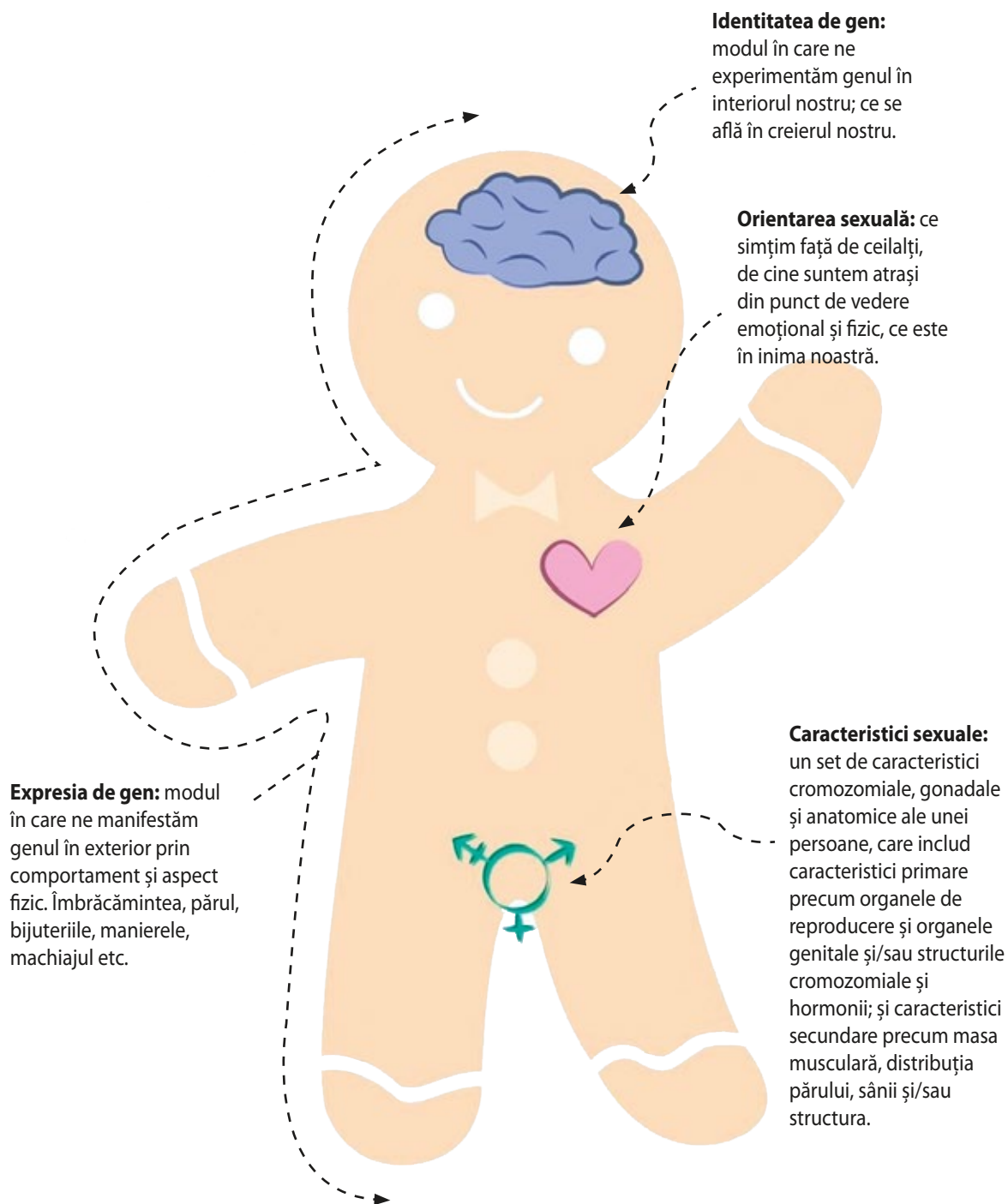
68 *Ibidem*.

69 TGEU, *Trans Media Guide: A Community-informed, Inclusive Guide for Journalists, Editors & Content Creators* (2023), disponibil la tgeu.org/trans-media-guide-for-journalists-and-editors/

70 Glosar ECRI.

71 *Ibidem*.

FIȘA 2.2 – CONCEPTE-CHEIE

FIȘA 2.3A - TEST DE DEFINIȚII

Concept-cheie	Scrieți litera corespunzătoare		Definiție
Caracteristici sexuale		A	Cineva care nu este transexual
Homofobie		B	Capacitatea unei persoane de atracție emoțională, afectivă și sexuală profundă și de relații intime și sexuale cu alte persoane
Persoană transgender		C	Ură sau aversiune față de homosexualitate bazată pe prejudecăți
Intersex		D	Opinie preconcepută și dăunătoare despre o persoană sau un grup, care nu se bazează pe fapte.
Non-binar		E	Un bărbat ale cărui principale atracții romantice, emoționale, fizice și sexuale sunt față de bărbați
Stereotip		F	Modul în care ne manifestăm genul în exterior prin comportament și aspect fizic
Identitatea de gen		G	Caracteristicile cromozomiale, gonadale și anatomice ale unei persoane, atât caracteristicile primare (organele de reproducere și organele genitale și/sau structurile cromozomiale și hormonii), cât și caracteristicile secundare (masa musculară, distribuția părului...)
Bisexual		H	O persoană a cărei identitate de gen nu este nici bărbat, nici femeie
Lesbiană		I	O persoană care este atrasă/imprietenită emoțional, romantic sau sexual cu membri de alt sex
Cisgen / cisgender		J	Prejudecăți, ură sau frică față de persoanele transgender
Prejudecăți		K	Un termen generic care include toate persoanele a căror identitate de gen diferă de sexul care le-a fost atribuit la naștere
Orientarea sexuală		L	Experiența individuală profundă a unei persoane cu privire la gen, adică faptul de a fi bărbat, femeie sau alt gen
Heterosexual		M	O persoană care are atracții romantice, emoționale, fizice și sexuale semnificative față de persoane de genuri diferite
Transfobia		N	O generalizare preconcepută sau simplificată excesiv cu privire la un întreg grup de persoane, indiferent de diferențele lor individuale
Expresia de gen		O	O femeie ale cărei principale atracții romantice, emoționale, fizice și sexuale sunt față de femei
Gay		P	Denumiri precum bărbat/femeie sau domn/doamnă care se regăsesc în mod obișnuit pe documentele de identitate
Marker de gen / Indicativul de gen		Q	Termen generic pentru a se referi la persoanele ale căror caracteristici sexuale nu corespund definiției tipice a corpului masculin sau feminin

FIȘA 2.3B - RĂSPUNSURI

Concept-cheie	Scrieți litera corespunzătoare		Definiție
Caracteristici sexuale	G	A	Cineva care nu este transsexual
Homofobie	C	B	Capacitatea unei persoane de atracție emoțională, afectivă și sexuală profundă și de relații intime și sexuale cu alte persoane
Persoane transgender	K	C	Ură sau aversiune față de homosexualitate bazată pe prejudecăți
Intersex	Q	D	Opinie preconcepută și dăunătoare despre o persoană sau un grup, care nu este bazată pe fapte
Persoană non-binară	H	E	Un bărbat ale cărui principale atracții romantice, emoționale, fizice și sexuale sunt față de bărbați
Stereotip	N	F	Modul în care ne manifestăm genul în exterior prin comportament și aspect fizic
Identitatea de gen	L	G	Caracteristicile cromozomiale, gonadale și anatomice ale unei persoane, atât caracteristicile primare (organele de reproducere și organele genitale și/sau structurile cromozomiale și hormonii), cât și caracteristicile secundare (masa musculară, distribuția părului...)
Bisexual	M	H	O persoană a cărei identitate de gen nu este nici bărbat, nici femeie.
Lesbiană	O	I	O persoană care este atrasă/imprietenită emoțional, romantic sau sexual cu membri ai unui sex diferit
Cisgen/cisgender	A	J	Prejudecăți, ură sau teamă față de persoanele transgender
Prejudecata	D	K	Un termen generic care include toate persoanele a căror identitate de gen diferă de sexul care le-a fost atribuit la naștere
Orientarea sexuală	B	L	Experiența individuală profundă a unei persoane cu privire la gen, adică faptul de a fi bărbat, femeie sau alt gen
Heterosexual	I	M	O persoană care are atracții romantice, emoționale, fizice și sexuale semnificative față de persoane de un alt gen
Transfobia	J	N	O generalizare preconcepută sau simplificată excesiv cu privire la un întreg grup de persoane, indiferent de diferențele lor individuale
Expresia de gen	F	O	O femeie ale cărei principale atracții romantice, emoționale, fizice și sexuale sunt față de femei
Gay	E	P	Denumiri precum bărbat/femeie sau domn/doamnă care se regăsesc în mod regulat pe documentele de identitate
Marker de gen / Indicativul de gen	P	Q	Termen generic pentru a se referi la persoanele ale căror caracteristici sexuale nu corespund definiției tipice a corpului masculin sau feminin

A) Resurse oferite de Consiliul Europei

▶ Glosarul ECRI⁷²

ECRI elaborează un glosar care compilează termenii descriși în recomandările sale de politică generală (GPR) și/sau în memorandumurile explicative ale acestora (EM). Acesta a fost utilizat ca sursă principală pentru definițiile explicate în prezentul modul.

B) Resurse de la alte organizații internaționale

▶ Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Glosar de termeni-cheie SOGIESC, anexa III la documentul de discuție LGBTIQ+ *persoane strămutate forțat și apatrizi: protecție și soluții* (2021)⁷³

O altă resursă utilă cu definiții, în special cele care nu sunt incluse în Glosarul ECRI.

C) Resurse oferite de organizațiile societății civile

▶ TGEU, *Ghidul Media pentru Persoanele Trans: Un ghid incluziv, elaborat cu implicarea comunității, destinat jurnaliștilor, editorilor și creatorilor de conținut Trans* (2023)⁷⁴

Această resursă oferă explicații și definiții clare ale conceptelor referitoare la persoanele transgender și la problemele legate de identitatea și expresia de gen.

▶ OII Europe, *Protejarea persoanelor intersexuale în Europa: Un set de instrumente pentru legislatori și decidenții politici* (2023)⁷⁵

Această resursă (în special capitolul „Câteva fapte de bază”) poate fi foarte utilă pentru o mai bună înțelegere a persoanelor intersex și a problemelor legate de caracteristicile sexuale.

72 <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>

73 <https://www.unhcr.org/media/2021-global-roundtable-lgbtiq-persons-forced-displacement-and-statelessness-protection-and>

74 <https://tgeu.org/trans-media-guide-for-journalists-and-editors/>

75 <https://www.oieurope.org/protecting-intersex-people-in-europe-a-toolkit-for-law-and-policy-makers/>

Modulul trei:

Acțiunile poliției privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI - o abordare bazată pe drepturile omului și nediscriminare

INTRODUCERE ȘI OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII

Deși drepturile omului pot părea adesea separate de aspectele „practice” ale activității polițienești, ele influențează în mod direct responsabilitățile de bază ale fiecărui polițist, de la asigurarea siguranței și securității victimelor până la efectuarea unor investigații eficiente. Nerespectarea acestor standarde poate avea repercusiuni grave. Victimele își pot pierde încrederea în angajamentul poliției de a le proteja, infractorii nu sunt controlați și sunt liberi să continue să comită infracțiuni, iar serviciile de poliție riscă să fie reclamate în justiție pentru discriminare, inclusiv să fie găsite în stare de încălcare a Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Crimele motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI au loc într-un context în care prejudecățile și discriminarea se manifestă zilnic. Cercetările au arătat că persoanele LGBTI se confruntă cu ostilitate și hărțuire în public și cu discriminare la locul de muncă, la școală și atunci când încearcă să aibă acces la locuințe și servicii de sănătate. Unele persoane LGBTI se confruntă cu hărțuirea și chiar violența din partea poliției. Aceste experiențe se combină pentru a crea bariere care împiedică persoanele LGBTI să raporteze la poliție infracțiunile motivate de prejudecată sau să coopereze cu investigațiile și eventualele proceduri judiciare. Printre motivele comune pentru care nu raportează se numără: victimele nu cred că poliția le va lua plângerea în serios; experiența lor este că astfel de incidente se întâmplă prea des pentru a le raporta; sau pentru că se tem de repercusiuni din partea autorilor.

Aceasta înseamnă că, atunci când investighează infracțiuni motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, polițiștii trebuie să fie foarte atenți pentru a evita revictimizarea.

Acest modul prezintă standardele privind drepturile omului care sunt cele mai relevante pentru poliție în contextul infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Acesta include, de asemenea, exerciții care pot fi utilizate pentru a încuraja polițiștii să se bazeze pe standardele și principiile drepturilor omului în eforturile lor de a investiga în mod eficient infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Fișa 3.3 oferă o prezentare cuprinzătoare a celor mai relevante standarde internaționale legate de investigarea eficientă de către poliție a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI.

Acolo unde este oportun și posibil, OSC-urile locale ar trebui să fie invitate să facă o prezentare și să se angajeze într-un dialog constructiv cu participanții cu privire la discriminarea suferită de persoanele LGBTI în contextul național. Oportunitățile de participare din partea OSC-urilor sunt evidențiate pe parcursul acestui modul.

OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII:

Participanții vor putea:

- ▶ să devină conștienți de contextul mai larg al prejudecăților, ostilității și discriminării cu care se confruntă persoanele și comunitățile LGBTI
- ▶ să identifice obstacolele specifice în calea raportării infracțiunilor motivate de prejudecată cu care se confruntă comunitățile LGBTI și responsabilitățile ce îi revin poliției
- ▶ să înțeleagă legislația națională și conceptele de discriminare și infracțiuni motivate de prejudecată
- ▶ să înțeleagă standardele Consiliului Europei și alte standarde privind drepturile omului care sunt relevante pentru infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, inclusiv hotărârile cheie ale Curții Europene a Drepturilor Omului, și de ce acestea sunt importante în profesia lor
- ▶ să recunoască încălcările specifice ale drepturilor omului care pot fi comise de poliție
- ▶ să se familiarizeze cu standardele de bază ale Consiliului Europei și cu alte repere internaționale

PREZENTARE GENERALĂ

- ▶ Activitatea 3.1: Ce este discriminarea?
- ▶ Activitatea 3.2: Înțelegerea contextului mai larg al discriminării cu care se confruntă persoanele și comunitățile LGBTI
- ▶ Activitatea 3.3: Ce este o infracțiune motivată de prejudecată? Prezentare și discuție
- ▶ Activitatea 3.4: Înțelegerea principalelor standarde ale Consiliului Europei și a altor standarde privind drepturile omului relevante pentru infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI

ACTIVITATEA 3.1 - CE ESTE DISCRIMINAREA

Notă pentru formatori:

Aceasta este o explicație generală a conceptelor cheie privind discriminarea. Legislația locală și definițiile conexe ale discriminării trebuie examinate înainte de sesiunea de formare și încorporate acolo unde este cazul. Participanților trebuie să li se furnizeze atât definiția legală a discriminării, cât și lista grupurilor protejate vizate de legislație.

Discriminarea: Majoritatea țărilor au propriile definiții juridice ale discriminării. O definiție juridică generală ar fi că discriminarea este un tratament diferențiat bazat pe un motiv protejat, cum ar fi sexul, genul, orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen sau caracteristicile sexuale, care nu are o justificare obiectivă și rezonabilă. Aceasta este cunoscută și sub denumirea de **discriminare directă**.⁷⁶

Prin urmare, un tratament diferențiat ar fi discriminatoriu dacă sunt îndeplinite două condiții: se bazează pe o **caracteristică protejată** (cum ar fi cele explicate în modulul anterior) și este **nejustificat**. Acesta ar fi nejustificat atunci când nu are un scop legitim sau atunci când mijloacele utilizate sunt disproporționate față de scopul respectiv.

De exemplu: un ofițer de poliție oprește două femei (una dintre ele este transsexuală, iar cealaltă nu) și le cere actele de identitate. Când femeia cisgender spune că nu are un act de identitate la ea, ofițerul de poliție îi spune să îl poarte întotdeauna la ea și o lasă să plece. Atunci când femeia transgender nu poate, de asemenea, să prezinte actul de identitate, polițistul o arestează.

Discriminare indirectă: cazuri în care o dispoziție, o practică sau o politică aparent neutră se aplică tuturor în același mod, dar dezavantajează anumite grupuri de persoane în comparație cu altele pe baza unei caracteristici protejate.

Un exemplu în acest sens ar fi acordarea de drepturi sau beneficii speciale de concediu anual numai ofițerilor de poliție căsătoriți, în cazul în care politicile și/sau legislația nu recunosc relațiile homosexuale, deoarece ofițerii aflați într-o relație de același sex nu s-ar putea bucura de aceste beneficii.

⁷⁶ Glosar ECRI, disponibil la <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>

DISCRIMINAREA MULTIPLĂ ȘI INTERSECȚIONALITATEA

Persoanele LGBTI, ca orice altă persoană, nu sunt doar LGBTI. Personalitățile, identitățile și realitățile lor sunt formate din trăsături diferite. Unele dintre aceste trăsături pot fi stereotipizate sau discriminate într-o societate și, din acest motiv, pot fi caracteristici protejate. Prin urmare, o persoană LGBTI poate fi **discriminată din mai multe motive**.

De exemplu, o femeie romă lesbiană ar putea fi discriminată pentru că este lesbiană în anumite contexte, pentru că este romă în altele și pentru că este femeie în alte spații.

Uneori, aceste motive diferite de discriminare pot interacționa între ele și pot face o persoană deosebit de vulnerabilă la forme foarte specifice de discriminare. Aceasta se numește **discriminare intersecțională**.

O modalitate bună de a vizualiza intersecționalitatea este de a ne gândi la intersecțiile de trafic. Imaginați-vă că fiecare caracteristică protejată este un drum diferit. Există un drum pentru a fi membru al unei minorități etnice, un drum pentru a fi transsexual, un drum pentru a fi migrant. Cu toate acestea, uneori aceste drumuri se intersectează între ele și formează intersecții. În cadrul acestor intersecții, **discriminarea experimentată este diferită de cea cu care se confruntă fiecare dintre drumurile care se intersectează** singure. Poate fi o versiune mai accentuată a acesteia sau o experiență complet diferită de marginalizare.

Câteva exemple:

- ▶ Un bărbat gay dintr-o țară în care homosexualitatea este persecutată solicită azil într-o țară europeană, deoarece a auzit că bărbații gay pot avea o viață sigură acolo. Cu toate acestea, în timp ce își așteaptă cererea de azil este cazat împreună cu alți bărbați din țara sa de origine. Când aceștia descoperă că este homosexual, îl evită și îi interzic să atingă frigiderul, toaleta și dușul, deoarece „ar putea răspândi boala”. Aceasta este o experiență de discriminare cu care nici bărbații gay locali, nici solicitanții de azil heterosexuali nu s-ar confrunta în mod obișnuit în această țară europeană, deși poate fi o provocare foarte reală pentru mulți solicitanți de azil gay.
- ▶ O femeie transsexuală care lucrează în domeniul sexului a fost agresată de un grup de bărbați după ce le-a refuzat oferta. Agresorii au strigat insulte transfobice și au fost deosebit de violenți față de ea pentru că este trans. Cu toate acestea, femeia s-a temut să raporteze fapta la poliție, deoarece munca sexuală este interzisă în țara sa și ar putea fi amendată. În cazul ei, calitatea de lucrător sexual transsexual o plasează într-o poziție mai vulnerabilă la infracțiunile motivate de prejudecată decât alte femei transsexuale și alți lucrători sexuali, două grupuri care sunt la rândul lor puternic marginalizate.

ACTIVITATEA 3.2 - ÎNȚELEGEREA CONTEXTULUI MAI LARG AL PREJUDECĂȚILOR ȘI DISCRIMINĂRII CU CARE SE CONFRUNTĂ PERSOANELE ȘI COMUNITĂȚILE LGBTI

Materiale necesare:

Hârtie de flipchart, pixuri

Fișa 3.1

Notă pentru formatori:

Fișa 3.1 poate fi înlocuită sau completată cu mărturiile personale ale persoanelor LGBTI colectate de la și/sau prezentate de reprezentanți ai organizațiilor societății civile locale. În plus, sursele FRA citate au inclus multe alte exemple care pot fi utilizate pentru a personaliza formarea în funcție de necesități. În plus, ar trebui incluse, dacă sunt disponibile, extrase de date și studii de caz din orice rapoarte naționale relevante privind infracțiunile motivate de prejudecată. Citați în mod clar sursa, cu detalii privind modul de accesare a publicației.

1. Înainte de sesiune, pregătiți două pagini de flipchart:

- ▶ un tabel intitulat: „Experiențele persoanelor LGBTI privind prejudecățile și discriminarea” pe o foaie de flipchart cu patru coloane: spații publice; servicii publice (locuințe, educație); viața privată și de familie; și locul de muncă. De asemenea, puteți schița categoriile sub forma unei hărți mentale. Important este ca cele patru categorii să fie clar vizibile, cu suficient spațiu pentru a adăuga cuvinte

- ▶ o pagină intitulată „Experiența poliției pentru persoanele LGBTI”

„Experiențele persoanelor LGBTI privind prejudecățile și discriminarea”

Spațiu public (pe stradă, în restaurante/ pub-uri)	Servicii publice (sănătate, locuințe, educație)	Viața privată și de familie	Locul de muncă

- Înainte de sesiunea de formare, căutați dovezi ale prejudecăților și ostilității resimțite de persoanele LGBTI în contextul/țara în care are loc sesiunea de formare. Datele compilate de organismele naționale pentru egalitate și de OSC-urile locale sau naționale pot fi foarte utile pentru acest exercițiu. La nivel internațional, monitorizarea de țară a ECRI⁷⁷, rapoartele Agenției Europene pentru Drepturi Fundamentale sau observațiile OSC-urilor compilate de OSCE sunt, de asemenea, resurse bune. În plus, ați putea căuta date furnizate de OSC-uri internaționale, cum ar fi cele menționate în fișa 0.1.
- 5 minute: Prezentați activitatea explicând că persoanele LGBTI se confruntă cu prejudecăți, ostilitate și discriminare în multe domenii ale vieții lor. Anunțați participanții că vor studia câteva exemple ale acestor experiențe în următoarea parte a activității. Explicați-le că, pentru moment, ați dori să își împărtășească ideile cu privire la tipurile de ostilitate și prejudecăți cu care se confruntă persoanele LGBTI. Pe măsură ce participanții propun exemple, notați-le în coloana corectă. Dacă nimeni nu oferă nicio sugestie, începeți prin a face dvs. una sau două sugestii, făcând trimitere la discuțiile anterioare atunci când este cazul. Iată câteva exemple pe care le-ați putea adăuga:

Spațiul public (pe stradă, în restaurante/ pub-uri)	Servicii publice (sănătate, locuințe, educație)	Privat (viața de familie)	Locul de muncă
privire insistentă; urmărire	hărțuirea școlară; tratament inadecvat din partea angajaților din domeniul sănătății; evacuarea pe nedrept de către proprietari	amenințări de a fi dat afară din casa familiei; agresiune fizică și abuz din partea membrilor familiei	glume nepotrivite; lipsa de promovare; apartenența „greșită” de gen

- Împărțiți participanții în grupuri mici de patru sau cinci persoane. Încercați să vă asigurați că separați persoanele care lucrează împreună în mod regulat și că obțineți, dacă este posibil, o combinație echilibrată de sexe.
- Dați fiecărui grup Fișa 3.1 și rugați-i să o citească și să o discute timp de câteva minute. Reamintiți-le să vină pregătiți pentru a adăuga ceva la tabel.
- Acordați grupurilor 10-15 minute pentru a citi fișa și a conveni asupra punctelor pe care să le adauge la tabel. Verificați grupurile pentru a vedea dacă sunt pe drumul cel bun.

⁷⁷ <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/country-monitoring>

7. Aduceți grupurile înapoi în plen și rugați-le să se ridice și să adauge punctele lor la tabel. Încurajați-i să facă desene sau să reprezinte punctele în alte moduri. În funcție de sugestiile participanților, întrebați celelalte persoane prezente ce părere au despre aceste idei.
8. Afișați acum a doua foaie de flipchart, *Experiența persoanelor LGBTI cu poliția și cereți-le părerea*. Dacă nu există niciun răspuns, puteți face următoarele sugestii:
  - ▶ Lipsă de urmărire a incidentelor raportate
  - ▶ Experiențe de hărțuire de către poliție
  - ▶ Experiențe de discriminare în reacțiile poliției
  - ▶ Experiențe de violență, inclusiv agresiuni fizice
9. Încheiați activitatea prin evidențierea punctelor-cheie și explicați că grupul va explora în continuare aceste aspecte în următoarea activitate.

ACTIVITATEA 3.3 - CE ESTE O INFRAȚIUNE MOTIVATĂ DE PREJUDECATĂ? PREZENTARE ȘI DISCUȚII

Notă pentru formatori:

Aceasta este o explicație generală a conceptelor-cheie privind infracțiunile motivate de prejudecată. Legislația locală și definițiile legale ale infracțiunii motivate de prejudecată/ incidentului motivat de prejudecată/ discursului motivat de prejudecată trebuie examinate înainte de formare și încorporate, după caz, de către formator. Participanților trebuie să li se furnizeze atât definițiile, cât și grupurile protejate vizate de legislație.

Materiale necesare:

Hârtie flipchart, hârtie

În cadrul acestei activități, formatorul va oferi definiția infracțiunii motivate de prejudecată și câteva concepte cheie conexe în cadrul unei sesiuni plene.

Definiții-cheie

Definiție

Infrațiune motivată de prejudecată: o infracțiune comisă cu un element de prejudecată bazat pe una sau mai multe caracteristici personale sau statut, reale sau percepute, atunci când:

- a. „ura” include prejudecata, dispreț sau atitudini tendențioase (ostile, părtinitoare, nedrepte) față de un anumit grup;
- b. „caracteristicile sau statutul personal” includ, fără a se limita la acestea, rasa, culoarea, limba, religia, naționalitatea, originea națională sau etnică, vârsta, handicapul, sexul, genul, orientarea sexuală, identitatea și expresia de gen și caracteristicile sexuale.⁷⁸

Cu alte cuvinte, este un **act criminal** cu un **motiv părtinitor sau de prejudecată**.

Infrațiunile motivate de prejudecată includ orice tip de infracțiune, cum ar fi intimidarea, amenințările, deteriorarea proprietății, agresiunea, crima. Pe scurt, **orice infracțiune** în care victima, locul sau ținta infracțiunii sunt selectate din cauza **legăturii**, atașamentului, afilierii, sprijinului sau apartenenței lor **reale sau percepute** la un grup protejat.

Cele două ingrediente esențiale ale unei infracțiuni motivate de prejudecată sunt:

- a) a avut loc o **infracțiune** și
- b) făptuitorul a avut un **motiv părtinitor sau de prejudecată**.

⁷⁸ Comitetul de Miniștri, Recomandarea CM/Rec(2024)4 privind combaterea infracțiunilor motivate de prejudecată, disponibilă la <https://search.coe.int/cm/?i=0900001680af9736>

În lipsa oricăruia dintre ingredientele de mai sus, un incident nu poate fi considerat o infracțiune motivată de prejudecată.

Crimele motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI sau a persoanelor percepute ca fiind LGBTI necesită o suspiciune rezonabilă că motivul autorului este orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen sau caracteristicile sexuale reale sau percepute ale victimei.

Prin discurs de ură se înțeleg toate tipurile de exprimare care incită, promovează, răspândesc sau justifică violența, ura sau discriminarea împotriva unei persoane sau a unui grup de persoane, sau care le denigrează, din cauza caracteristicilor sau statutului lor personal real sau atribuit, cum ar fi rasa, culoarea, limba, religia, naționalitatea, originea națională sau etnică, vârsta, handicapul, sexul, identitatea de gen și orientarea sexuală.⁷⁹

Aceasta ar include, de exemplu, declarațiile făcute de lideri politici și religioși sau de alți lideri de opinie, difuzate în presă sau pe internet, care urmăresc să incite la ură.

Discursul instigator la ură poate fi sau nu o infracțiune, în funcție de legislația locală. În plus, chiar și atunci când este considerată astfel din punct de vedere juridic, aceasta poate fi aplicabilă doar anumitor caracteristici protejate, dar nu și altora.

Incidentele motivate de prejudecată sunt acte sau manifestări de intoleranță comise cu un motiv de prejudecată care pot să nu atingă pragul infracțiunilor motivate de prejudecată, deoarece nu există probe suficiente pentru a constitui o dovadă în fața unei instanțe de judecată a infracțiunii penale sau a motivului de prejudecată, sau deoarece actul în sine poate să nu constituie o infracțiune în temeiul legislației naționale. Chiar dacă nu sunt infracțiuni, incidentele motivate de prejudecată pot fi totuși dăunătoare pentru persoanele afectate și pot contribui la un climat de opresiune care, în cele din urmă, poate contribui la comiterea de infracțiuni motivate de prejudecată.

În plus, o caracteristică esențială a incidentelor și discursurilor instigatoare la ură este că acestea pot **escalada** dacă nu sunt abordate. Discursurile de ură care nu sunt contestate pot duce la implicarea unor persoane în infracțiuni și/sau acte de violență. Impactul poate escalada de la individ la familia sa, la membrii comunității locale și la întreaga societate.

Prin urmare, este important ca școlile, comunitățile, guvernele și poliția să intervină prompt, după caz, pentru a preveni escaladarea comportamentului discriminatoriu.

O caracteristică protejată este o trăsătură fundamentală a unui grup, cum ar fi rasa, religia, etnia, naționalitatea, sexul, orientarea sexuală, caracteristicile sexuale sau un factor comun similar care este *fundamental pentru identitatea lor*. Caracteristicile protejate reprezintă părți ale constituției noastre ca persoane pe care *nu le putem schimba cu ușurință*. Acestea tind să fie caracteristici pentru care există un **model vizibil de discriminare de-a lungul timpului și al culturii**.

Rețineți că **nu este necesar să se demonstreze** că infractorul **ura** grupul selectat. Este suficient să se demonstreze că victima a fost aleasă ca urmare a apartenenței la un grup protejat (**selecție pârtnitoare**). Autorul infracțiunii motivate de prejudecată poate fi, de asemenea, un membru al aceluiași grup.

De exemplu, infractorii aleg adesea bărbații homosexuali ca ținte ale șantajului, deoarece speră să poată extorca bani de la aceștia din cauza fricii de a fi descoperiți. Este posibil ca infractorii să nu urască homosexualii în cauză, ci doar să dorească să facă bani în cel mai simplu mod posibil.

Victima nu trebuie neapărat să *facă parte* din grupul protejat. Victima poate fi o persoană care este selectată pentru că **a fost asociată cu** sprijinul pentru grupul respectiv **sau** care a fost **identificată în mod eronat** ca făcând parte din grupul respectiv.

Și, deși majoritatea victimelor infracțiunilor motivate de orientarea sexuală, identitatea și expresia de gen și caracteristicile sexuale ar putea intra sub umbrela LGBTI, o persoană poate fi victima unei infracțiuni motivate de prejudecată bazată pe SOGIESC chiar dacă este heterosexuală, cisgen sau endosex, dacă a fost vizată pentru că este asociată sau percepută ca fiind LGBTI.

De exemplu, victima poate fi un bărbat heterosexual care a trecut pe lângă un bar gay, a fost confundat cu un client și, prin urmare, bătut de skinheads. Victima ar putea fi, de asemenea, o personalitate TV care susține drepturile transsexualilor și care este vizată de grupuri de dreapta ca urmare a acestui sprijin.

⁷⁹ Ibidem.

Victima poate să nu știe că a fost **victimă** unei infracțiuni motivate de prejudecată sau **poate să nu înțeleagă conceptul**. Acest lucru nu anulează faptul că incidentul poate fi un caz de infracțiune motivată de prejudecată.

Acestea pot sau nu pot ști că au fost vizate pentru că au fost identificate sau percepute ca persoane LGBTI. Depinde de poliție să identifice dacă există un motiv de prejudecată și să explice acest lucru victimei, dacă este cazul. Percepția victimei este doar unul dintre mulții factori care trebuie luați în considerare aici (a se vedea Modulul patru: „Indicatori de prejudecată”).

ACTIVITATEA 3.4 - ÎNȚELEGEREA STANDARDELOR PRINCIPALE ALE CONSILIULUI EUROPEI ȘI ALE ALTOR STATE PRIVIND DREPTURILE OMULUI RELEVANTE PENTRU INFRAȚIUNILE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI

Această activitate evidențiază caracterul central al obligațiilor privind drepturile omului în practica poliției. Ea începe cu cuvinte-cheie, care sunt apoi explicate în detaliu în lectura privind *Identoba și alții v. Georgia*.

Materiale:

Card/ hârtie A4, flipchart, hârtie și pixuri

Fișa 3.2

Fișa 3.3

Fișa 3.4

Notă pentru formatori:

În pregătirea acestei sesiuni, citiți cu atenție manualul 3.3, care conține informații detaliate despre hotărârile relevante ale Curții Europene a Drepturilor Omului, standardele Consiliului Europei și alte standarde internaționale. Hotărârile CtEDO sunt deosebit de relevante în pregătirea acestei sesiuni. Standardele europene vor fi în mod normal incluse în acele cursuri de formare destinate forțelor de poliție ale statelor membre ale UE, deși uneori ar putea fi relevante și pentru alte cursuri de formare.

1. Înainte de sesiune, scrieți următorii termeni și fraze pe un carton sau pe hârtie:

Articolul 3, Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Articolul 14, Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Obligație pozitivă

Obligație procedurală

Demascarea motivului homofob

Apoi scrieți fiecare termen pe o foaie de flipchart și afișați-le în sală.

2. La începutul activității, distribuiți bucățile de hârtie cu termenii descriși. Explicați că acești termeni și expresii sunt esențiale pentru practica unei abordări a poliției bazate pe drepturile omului.
3. Rugați participanții să citească termenii și să ofere o idee despre semnificația lor. Explicați că în acest moment nu căutați răspunsul perfect, ci doar idei. Rugați un alt participant să noteze contribuțiile oferite pe flipchart. Purtați o scurtă discuție despre fiecare termen, dar nu oferiți încă o definiție. Explicați că veți reveni la acest aspect la sfârșitul sesiunii.
4. Distribuiți acum Fișa 3.2, care oferă o prezentare generală a cauzei *Identoba și alții v. Georgia*. Introduceți această parte a activității explicând că, deși nimic din rezumat nu este inexact, scopul nu este de a oferi o descriere exhaustivă a faptelor cauzei, a legislației din Georgia sau a legii (legilor) pe care Curtea a luat-o în considerare. Scopul este de a analiza un exemplu- care s-a întâmplat s/ aib/ loc în Georgia- i de a identifica principiile comune privind drepturile omului care se aplică tuturor ofițerilor de poliție.
5. Oferiți participanților 5-7 minute pentru a citi Fișa 3.2. Rugați-i să caute termenii pe care tocmai i-ați discutat împreună ca grup și să se uite din nou la definiții.
6. Aduceți participanții înapoi într-un grup mai mare și lansați o discuție ghidată. Reveniți la definițiile

și termenii pe care i-ați introdus la începutul sesiunii de formare. Începeți cu articolul 3 din convenție. Întrebați participanții dacă mai sunt de acord cu definiția și dacă ar adăuga ceva la aceasta. Întrebați-i ce înseamnă aceasta pentru practica lor.

7. Discutați acum despre termenul „obligație pozitivă”. Întrebați grupul ce înseamnă și dacă ar adăuga ceva la definiție. În cadrul acestei discuții, bazați-vă pe următoarele opinii ale experților cu privire la semnificația articolului 3.

Obligația pozitivă pe care o impune articolul 3 înseamnă că statele trebuie să ia măsuri atât de prevenire, cât și de investigare în ceea ce privește orice tratamente rele aplicate persoanelor. Aceasta înseamnă că statele trebuie să asigure protecția efectivă a unui individ sau a unor indivizi împotriva actelor criminale ale unei terțe părți, precum și să ia măsuri rezonabile pentru a preveni relele tratamente despre care autoritățile știu sau ar trebui să știe. În plus, statele trebuie să efectueze investigații oficiale eficiente cu privire la presupusele rele tratamente, chiar dacă aceste tratamente au fost aplicate de persoane private.

8. Acum vorbiți despre articolul 14. Întrebați dacă participanții doresc să adauge ceva la definiția lor. În timpul discuției, elaborați următoarea definiție: Exercițarea drepturilor și libertăților enunțate în [convenție] este asigurată fără nicio discriminare bazată pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.
9. În final, treceți la o discuție despre obligațiile procedurale. Întrebați participanții ce înseamnă aceasta în practica lor. Precizați că, în cazul în care există dovezi de homofobie, lesbofobie, bifofobie, transfobie sau intersexfobie în societate și cineva este victimizat pe baza orientării sale sexuale, a identității și expresiei de gen și a caracteristicilor sexuale, poliția are datoria de a investiga acest lucru și acesta este elementul procedural al obligațiilor sale privind drepturile omului.
10. Distribuți Fișa 3.3 și atrageți participanților asupra informațiilor detaliate privind standardele internaționale relevante în domeniul drepturilor omului. Subliniați că acestea sunt resurse importante în activitatea lor.
11. În cele din urmă, împărtășiți-le cursanților Fișa 3.4. Explicați-le că pot obține mai multe informații despre aceste subiecte din sursele enumerate acolo.

FIȘA 3.1 - ÎNȚELEGEREA CONTEXTULUI MAI LARG AL DISCRIMINAREA CU CARE SE CONFRUNTĂ PERSOANELE ȘI COMUNITĂȚILE LGBTI

Persoanele LGBTI se confruntă cu ostilitate și discriminare în multe domenii ale vieții lor. Glumele LGBTI-fobe sunt foarte frecvente, iar persoanele LGBTI sunt adesea privite cu ostilitate pe stradă. Acest lucru stabilește contextul experienței lor în ceea ce privește infracțiunile și incidentele motivate de prejudecată, o experiență care le va afecta încrederea în poliție pentru a răspunde în mod adecvat în cazurile de infracțiuni motivate de prejudecată.

Citiți aceste citate provenind de la persoane LGBTI care au fost intervievate de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene⁸⁰. Cum credeți că aceste experiențe influențează sentimentul de siguranță și securitate în public al persoanelor LGBTI și dorința acestora de a raporta infracțiunile și incidentele motivate de prejudecată împotriva lor?

M-am declarat lesbiană când aveam 18 ani. Comentariile negative și glumele erau regulile de comunicare, iar oricine exprima un comentariu în favoarea drepturilor LGBT (sau doar respect) era marginalizat și hărțuit. Discriminarea pentru mine nu a însemnat niciodată un atac fizic violent, ci bârfă, excludere, glume, violență psihologică, sentiment de inadecvare, teamă pentru mine și pentru persoanele din jurul meu: partener, familie, prieteni.” (Italia, lesbiană, 30 de ani)

„Cea mai rea parte a vieții mele a fost când eram adolescent, eram umilit, insultat și bătut în fiecare zi, eram insultat cu cele mai jignitoare nume ... Am suferit de bullying pe tot parcursul școlii, am fost mereu singur, am rămas cu traume uriașe, care acum sunt înrădăcinate în mine, am fobie de socializare, nu pot fi centrul atenției, am atacuri de anxietate, acasă nici fratele meu mai mare nu mă accepta, mă bătea și râdea de mine.” (Portugalia, bărbat bisexual, 30 de ani)

„În Ungaria, nu ai unde să apelezi, mai ales că forțele de poliție sunt formate în principal din persoane extrem de homofobe.” (Ungaria, orientare sexuală „diferită”, bărbat, 32 de ani)

„Ultimul meu atac fizic a fost o pipăială și un pumn în piept într-o stație de tramvai, după petrecerea de Crăciun de la serviciu.” (Regatul Unit, femeie trans, persoană intersexuală, bisexuală, 49 de ani)

„Am fost violată și abuzată pentru că sunt trans, am fost lucrător sexual și sunt, de asemenea, Gitano. Acest lucru înseamnă sufăr de rasism din partea poliției municipale în care locuiesc, m-am gândit [la] sinucidere de multe ori.” (Spania, bărbat trans asexual, 23 de ani)

„De îndată ce ne comportăm ca un cuplu (ținându-ne de mână, îmbrățișându-ne sau sărutându-ne), putem presupune că un bărbat sau adesea grupuri de bărbați vor începe să facă remarci/gesturi obscene sau se vor apropia de noi pentru a sta lângă noi și pentru a ne privi în mod deschis.” (Austria, femeie lesbiană, 27 de ani)

„În fiecare zi citesc comentarii ultra-homofobe și transfobe, și nimeni nu reacționează. Raportez toate comentariile pe care le pot (în special pe Instagram), dar nimic nu este rezolvat sau eliminat. Este deprimant.” (Franța, 23 ani pansexual genderfluid/persoană pansexuală cu identitatea de gen fluidă)

„Am lucrat într-o bancă timp de 24 de ani și am fost discriminată în mod constant de către directorii care considerau că, fiind sinceră cu privire la sexualitatea mea, nu ar trebui să fiu promovată, deoarece nu puteam impune respect. Odată, un nou angajat a cerut ca biroul său să fie plasat la „o distanță rezonabilă” de al meu, deoarece se temea că l-aș putea agresa sexual. Cererea sa a fost considerată rezonabilă și biroul meu a fost mutat. Când, în sfârșit, am fost promovată, mi s-a ordonat să fiu secretos cu privire la sexualitatea mea.” (Grecia, homosexual, 53 de ani)

„Nu am încredere în poliție, pentru că ultima dată când am fost amenințată cu violență fizică și sexuală și amenințată moartea, s-a întâmplat când poliția a fost martoră la situație. (Finlanda, 27 ani, genderfluid asexual/ identitate de gen fluidă și orientare asexuală)

„Doi dintre prietenii mei au fost uciși anul trecut în primul atac terorist din istoria țării noastre. Mai puțin de un an mai târziu, situația homosexualilor din Slovacia este mai rea decât a fost vreodată. ... Estul nu este sigur, vestul nu este sigur, nicăieri nu este sigur pentru noi, încercăm să ne trăim viața știind că am putea fi morți în orice moment.

⁸⁰ FRA, EU LGBT survey - European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey, 2013, disponibil la: <https://fra.europa.eu/en/publication/2013/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-results>; FRA, A long way to go for LGBTI equality, 2020, disponibil la: <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/eu-lgbti-survey-results>; FRA, LGBTIQ at a crossroads: progress and challenges, 2024, disponibil la: <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-crossroads-progress-and-challenges>

Aceasta nu este viață, este abia supraviețuire”. (Slovacia, bisexual non-binar, 22 de ani)

„Ofițerii de poliție disprețuiesc, umilesc și uneori nu le pasă să ajute dacă văd o anumită îmbrăcăminte, tunsoare sau mers al unei femei care sugerează că este lesbiană.” (Grecia, femeie lesbiană, 47 de ani)

[Partenerul meu de sex feminin și cu mine] nu mergem în cluburi de noapte, mai ales pentru că ni se pare prea periculos dacă nu sunt prietenoase cu LGBT, mai ales dacă suntem singuri. Nu ne împărtășim relația în mod deschis cu proprietarul sau cu persoanele care locuiesc în apropiere.» (Slovenia, lesbiană, 28 de ani)

„Am fost agresată, hărțuită, amenințată cu acte de violență de nenumărate ori, am fost abuzată sexual și bătută și am fost supusă transfobiei și intersexfobiei de prea multe ori ca să le pot număra. Mi s-a refuzat ajutorul poliției după ce am fost atacată de persoane de extremă-dreapta și am fost ridiculizată de aceștia pentru că arătam ciudat, pentru că eram „travestită” sau pentru că luam droguri (nu luam droguri). De asemenea, am fost obligată să urmez un tratament hormonal pentru condiția mea intersexuală”. (Bulgaria, bisexual, intersexual, bărbat trans, 20 de ani)

FIȘA 3.2 - PREZENTARE GENERALĂ A CAUZEI *IDENTOBA ȘI ALȚII C.*

Această fișă oferă o prezentare generală a cauzei *Identoba și alții v. Georgia* în scopuri de formare.⁸¹

A) Context

► Ce s-a întâmplat?

În acest caz, Identoba, o organizație neguvernamentală, a primit permisiunea autorităților georgiene de a organiza un marș pașnic pe 17 mai 2012 în centrul orașului Tbilisi pentru a marca Ziua internațională împotriva homofobiei. Autoritățile au confirmat că „vor fi desfășurate forțe de poliție pentru a asigura desfășurarea pașnică a procesiunii”.

În acea zi, manifestații LGBT au fost confrunțați cu «o sută sau mai mulți contramanifestanți, care au fost deosebit de agresivi și ofensatori verbal”. Agresiunea a degenerat, pancartele fiind luate și rupte, manifestații LGBT fiind împinși și loviți cu pumnii și cel puțin o persoană fiind lovită cu piciorul și bătută. Mai mulți participanți la marș au suferit leziuni fizice. Au fost proferate amenințări specifice că participanții la marș „ar trebui arși de vii și striviți”.

Când participanții la marș au fost confrunțați cu contramanifestanții, poliția „s-a distanțat brusc de la fața locului”. Alți polițiști prezenți la fața locului i-au informat pe participanții la marșul LGBT că nu era de datoria lor să intervină, deoarece nu făceau parte din patrula de poliție. După ce au primit apeluri telefonice din partea participanților la marș, alți polițiști au sosit și au intervenit pentru a opri bătăile, însă amenințările au continuat. Mai mulți participanți la marșul LGBT au fost arestați de poliție. După cum a explicat ulterior guvernul, scopul acestei rețineri a fost dublu: „să îi împiedice să comită o infracțiune administrativă - împiedicarea traficului rutier - și să îi protejeze de agresiunea contramanifestanților”.

Reclamantele au formulat mai multe plângeri detaliate cu privire la violența comisă împotriva lor și la lipsa de protecție din partea poliției (a se vedea punctele 20-28).

B) Decizia CtEDO

► Contextul homofobiei și al ostilității

Curtea s-a bazat pe dovezi ale homofobiei și ale atitudinilor negative față de persoanele LGBT din Georgia pentru a-și forma hotărârea în favoarea reclamanților. Aceste dovezi s-au bazat pe o vizită efectuată de Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei în Georgia și pe dovezi din partea regiunii europene a Asociației internaționale a lesbienei, homosexualilor, bisexualilor, transsexualilor și intersexualilor (ILGA-Europa). Curtea a concluzionat că fondul atitudinilor negative din „anumite părți ale societății georgiene” a făcut ca „accentele discriminatorii ale incidentului din 17 mai 2012 și nivelul de vulnerabilitate al reclamanților, care s-au poziționat în mod public cu grupul țintă al prejudiciilor sexuale... să fie deosebit de evidente” (punctul 68). Acest lucru, combinat cu lipsa de sprijin din partea poliției în timpul **marșului**, a determinat Curtea să concluzioneze „că tratamentul aplicat reclamanților trebuie în mod necesar să fi trezit în aceștia sentimente de **frică, angoasă și nesiguranță**, care **nu** erau **compatibile** cu respectarea demnității lor umane și **au atins pragul de gravitate în sensul articolului 3 coroborat cu articolul 14 din Convenție**”.

► Poliția nu a protejat

În al doilea rând, Curtea a constatat că autoritățile naționale cunoșteau sau ar fi trebuit să cunoască riscurile asociate cu acest eveniment, „și, prin urmare, aveau obligația de a asigura o protecție **sporită din** partea statului” (punctul 72). Cu toate acestea, Curtea a concluzionat că poliția „nu a asigurat o protecție adecvată celor treisprezece reclamanți individuali împotriva atacurilor motivate de prejudecăți ale unor persoane particulare în timpul marșului din 17 mai 2012” (punctul 74).

► Lipsa unei anchete eficiente

Deși autorii au fost filmați, iar victimele au suferit leziuni, autoritățile „au restrâns în mod inexplicabil domeniul de aplicare al investigației și au deschis două cauze separate și detașate privind leziunile fizice provocate doar unor doi solicitanți individuali” (punctul 75). În plus, ancheta a durat mai mult de doi ani, iar în momentul pronunțării hotărârii nu au fost aplicate decât amenzi administrative minore autorilor.

⁸¹ Pentru mai multe detalii, vă rugăm să citiți hotărârea integrală (disponibilă la <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-154400>) sau comunicatul de presă oficial (<https://go.coe.int/MRxN8>).

Autoritățile nu au inițiat o **anchetă privind infracțiunile motivate de prejudecată** și nici nu au aplicat legislația existentă în Georgia privind infracțiunile motivate de prejudecată. Având în vedere circumstanțele cauzei și faptul că Georgia are legi privind infracțiunile motivate de prejudecată, Curtea a constatat că:

„A fost esențial ca autoritățile naționale competente să efectueze ancheta în acest context specific, luând toate măsurile rezonabile cu scopul de a **demasca rolul posibilelor motive homofobe pentru evenimentele în cauză**. Necesitatea efectuării unei anchete semnificative cu privire la discriminarea care a stat la baza atacului asupra marșului din 17 mai 2012 era indispensabilă având în vedere, pe de o parte, ostilitatea împotriva comunității LGBT și, pe de altă parte, în lumina discursului de ură homofob pronunțat în mod clar de agresori în timpul incidentului. Curtea consideră că, fără o astfel de abordare strictă din partea autorităților de aplicare a legii, **infracțiunile motivate de prejudecăți ar fi tratate în mod inevitabil pe picior de egalitate cu cazurile obișnuite** fără astfel de conotații, iar indiferența care ar rezulta ar echivala **cu o toleranță oficială față de infracțiunile motivate de prejudecată sau chiar cu o complicitate la acestea**”.

FIȘA 3.3 - CONSILIUL EUROPEI ȘI ALTE STANDARDE INTERNAȚIONALE RELEVANTE

1. Standardele Consiliului Europei

a. Standarde de legare

► *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) publică un ghid care analizează și rezumă jurisprudența în temeiul diferitelor articole ale Convenției Europene a Drepturilor Omului referitoare la drepturile persoanelor LGBTI.⁸²

În plus, CtEDO publică și actualizează în mod regulat fișe tematice care includ rezumate foarte utile ale jurisprudenței sale. Acestea pot fi găsite pe site-ul CtEDO la secțiunea Jurisprudență -> Fișe informative. Unele dintre acestea se referă în mod specific la aspecte legate de SOGIESC:

„Probleme legate de orientarea sexuală”⁸³

Această fișă informativă oferă o prezentare generală actualizată a tuturor cauzelor care analizează răspunsurile justiției penale la incidentele de infracțiuni și discursuri motivate de prejudecată împotriva comunităților LGBTI în statele membre ale Consiliului Europei. Sunt oferite informații suplimentare despre cauzele Identoba și alții c. Georgiei și M.C. și C.A. c. României, care sunt analizate în acest manual în modulul zero și, respectiv, în modulul trei. În plus, sunt faptele din două cauze pendinte împotriva Georgiei și Croației.

„Probleme legate de identitatea de gen”⁸⁴

Această fișă informativă nu se referă la cazurile de infracțiuni motivate de prejudecată sau la tratamentul persoanelor LGBTI de către poliție; cu toate acestea, hotărârile pe care le rezumă evidențiază luptele persoanelor transgender pentru recunoașterea legală și socială a identității lor de gen. După cum se analizează în acest modul, este important să se înțeleagă contextul discriminării cu care se confruntă persoanele LGBTI, deoarece acesta poate submina încrederea acestora de a raporta incidentele la poliție și convingerea lor că incidentele împotriva lor vor fi investigate eficient.

► *Convenția Consiliului Europei privind violența împotriva femeilor și violența domestică*⁸⁵

Cunoscut și sub numele de Convenția de la Istanbul, acest instrument introduce angajamente obligatorii din punct de vedere juridic referitoare la prevenire, protecție, investigare și condamnare. Deși violența împotriva femeilor și violența domestică nu intră în domeniul de aplicare al prezentului manual, este important să se țină seama de faptul că persoanele LGBTI pot fi, de asemenea, victime ale acestui tip de violență. În plus, unele cazuri de violență îndreptată împotriva persoanelor LGBTI în familie pot fi considerate și experimentate ca infracțiuni motivate de prejudecată și violență domestică. Pentru un formator, este util să exploreze acest punct în timpul discuțiilor în plen și să întrebe participanții despre problemele ridicate atunci când se gândesc la modul în care violența domestică și violența bazată pe gen interrelaționează cu infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI.

Convenția include o dispoziție privind nediscriminarea care prevede că victimele nu pot fi discriminate pe motive de identitate de gen sau orientare sexuală. Pentru contexte și informații suplimentare, a se vedea notele explicative⁸⁶.

⁸² CEDO, Ghid privind jurisprudența Convenției Europene a Drepturilor Omului: Dreptul persoanelor LGBTI, disponibil la https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_lgbt_rights_eng.

⁸³ Disponibil la: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/FS_Sexual_orientation_ENG

⁸⁴ Disponibil la: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/FS_Gender_identity_ENG

⁸⁵ Textul integral al convenției este disponibil la adresa: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention>

⁸⁶ Raportul explicativ al Convenției de la Istanbul este disponibil la adresa <https://rm.coe.int/1680a48903>

b. Standarde fără caracter obligatoriu

► *Recomandarea CM/Rec(2024)4 a Comitetului de Miniștri privind combaterea infracțiunilor motivate de prejudecată*⁸⁷

Deși întreaga recomandare este relevantă și ar putea fi utilă pentru nevoile specifice ale formării, unele paragrafe sunt deosebit de importante pentru de poliție:

„35. Poliția ar trebui să dezvolte o abordare comună pentru recunoașterea, demascarea și înregistrarea oficială a infracțiunilor motivate de prejudecată și să se asigure că incidentele motivate de prejudecată care nu constituie infracțiuni sunt recunoscute în mod corespunzător, în conformitate cu orientările furnizate de ECRI GPR nr. 11. De asemenea, ar trebui elaborate politici în ceea ce privește sprijinirea victimelor, în special elaborarea de evaluări individuale ale nevoilor și riscurilor. De asemenea, ar trebui elaborate orientări clare furnizate cu privire la circumstanțele, dacă este cazul, în care o infracțiune ar trebui să fie înregistrată din nou ca infracțiune fără motiv de prejudecată în cazierul judiciar al unui suspect. Procesele de înregistrare și bazele de date ale poliției ar trebui actualizate pentru a permite dezagregarea datelor înregistrate privind infracțiunile motivate de prejudecată în funcție de grupurile vizate și de tipul de infracțiune, în conformitate cu standardele europene existente în materie de drepturile omului și de protecție a datelor.

36. Identificarea și recunoașterea „indicatorilor de prejudecată” sunt esențiale pentru demascarea elementului de prejudecată al unei infracțiuni. Prin urmare, astfel de indicatori ar trebui elaborați pentru toate grupurile vizate de infracțiunile motivate de prejudecată, în strânsă cooperare cu organizațiile relevante ale societății civile, și ar trebui utilizați pentru a se asigura că infracțiunile motivate de prejudecată sunt înregistrate, investigate și incluse în mod corespunzător în dosarul penal relevant.

37. Modulele obligatorii privind infracțiunile motivate de prejudecată ar trebui incluse în programele academiilor de formare a poliției. Toți ofițerii de poliție ar trebui să beneficieze de cursuri periodice de sensibilizare cu privire la infracțiunile motivate de prejudecată, în scopul îmbunătățirii primelor reacții. O formare obligatorie, continuă și direcționată ar trebui oferită ofițerilor de poliție, în special celor specializați în investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată. Aceasta ar trebui să includă, de exemplu, formare privind indicatorii de prejudecată și modul de demascare a elementului de prejudecată, inclusiv necesitatea de a căuta și de a obține probe privind elementul de prejudecată prin identificarea și înregistrarea indicatorilor de prejudecată în conformitate cu jurisprudența Curții și recomandările furnizate de ECRI GPR nr. 11. De asemenea, ar trebui să se ofere formare cu privire la prejudecăți, la evaluarea nevoilor și riscurilor individuale și la trimiterea victimelor către serviciile de sprijin relevante, precum și cu privire la tratamentul respectuos și nediscriminatoriu al victimelor infracțiunilor motivate de prejudecată.

38. Rolul investigatorilor specializați în infracțiuni motivate de prejudecată ar trebui dezvoltat în cadrul organizațiilor de poliție pentru a oferi o bază de cunoștințe de specialitate, sprijin operațional direct și răspunsuri, precum și sprijin victimelor infracțiunilor motivate de prejudecată, în parteneriat cu serviciile de sprijinire a victimelor. Toți ofițerii de acest tip care lucrează fie în unități specializate în infracțiuni motivate de prejudecată, fie ca specialiști individuali atașați altor unități de poliție ar trebui să beneficieze de o formare specifică.”

► *Recomandarea CM/Rec(2022)16 a Comitetului de Miniștri privind combaterea discursului de ură*⁸⁸

„12. Statele membre ar trebui să se asigure că se efectuează anchete eficiente în cazurile în care există suspiciuni rezonabile că a avut loc un act de incitare la ură pedepsit de legea penală.”

► *Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri privind măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen*⁸⁹

„1. Statele membre ar trebui să asigure anchete efective, prompte și imparțiale în cazurile presupuse de infracțiuni și alte incidente, în cazul în care orientarea sexuală sau identitatea de gen a victimei este suspectată în mod rezonabil că a constituit un motiv pentru făptuitor; acestea ar trebui, de asemenea, să se asigure că se acordă o atenție deosebită anchetării unor astfel de infracțiuni și incidente atunci când acestea sunt presupuse a fi comise de agenți de aplicare a legii sau de alte persoane care acționează în calitate oficială și

⁸⁷ Disponibil la: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680af9736>

⁸⁸ Disponibil la: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680a67955>

⁸⁹ Disponibil la: <http://www.coe.int/en/web/sogi/rec-2010-5>

că cei responsabili pentru astfel de acte sunt aduși efectiv în fața justiției și, după caz, pedepsiți pentru a evita impunitatea.

2. Statele membre ar trebui să se asigure că, la stabilirea sancțiunilor, un motiv de prejudecată legat de orientarea sexuală sau identitatea de gen poate fi luat în considerare ca circumstanță agravantă.

(...)

13. Statele membre ar trebui să ia măsurile adecvate pentru a se asigura, în conformitate cu articolul 10 din convenție, că dreptul la libertatea de exprimare poate fi exercitat efectiv, fără discriminare pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen, inclusiv în ceea ce privește libertatea de a primi și de a difuza informații pe teme legate de orientarea sexuală sau identitatea de gen.

14. Statele membre ar trebui să ia măsurile adecvate la nivel național, regional și local pentru a se asigura că dreptul la libertatea de întrunire pașnică, consacrat la articolul 11 din Convenție, poate fi exercitat efectiv, fără discriminare pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen.

15. Statele membre ar trebui să se asigure că autoritățile de aplicare a legii iau măsurile adecvate pentru a proteja participanții la demonstrațiile pașnice în favoarea drepturilor omului ale lesbienelelor, homosexualilor, bisexualilor și transsexualilor împotriva oricăror încercări de a perturba în mod ilegal sau de a inhiba exercitarea efectivă a dreptului lor la libertatea de exprimare și de întrunire pașnică.

(...)

17. Autoritățile publice de la toate nivelurile ar trebui încurajate să condamne public, în special în mass-media, orice interferențe ilegale cu dreptul persoanelor și grupurilor de persoane de a-și exercita libertatea de exprimare și de întrunire pașnică, în special atunci când sunt legate de drepturile omului ale lesbienelelor, homosexualilor, bisexualilor și ale persoanelor transgender.”

► **Recomandarea CM/Rec(2001)10 a Comitetului de Miniștri privind Codul european de etică a poliției**⁹⁰

Chiar și cu diversitatea serviciilor și instituțiilor de poliție prezente în rândul membrilor Consiliului Europei, Comitetul de Miniștri recunoaște că există un set de etică care ar trebui să fie comun tuturor serviciilor. Codul stabilește standarde detaliate pe care poliția trebuie să le urmeze în eforturile sale de a-și îndeplini funcțiile de bază, astfel cum sunt prezentate mai jos:

„I. Obiectivele poliției

1. Principalele obiective ale poliției într-o societate democratică guvernată de statul de drept sunt:

- menținerea liniștii publice și a ordinii publice în societate;
- să protejeze și să respecte drepturile și libertățile fundamentale ale individului, astfel cum sunt consacrate, în special, în Convenția europeană a drepturilor omului;
- pentru a preveni și combate criminalitatea;
- pentru a detecta infracțiunile;
- pentru a oferi asistență și servicii publicului.”

În contextul formării poliției, există o legătură clară între fiecare dintre aceste scopuri și combaterea eficientă, echitabilă și sigură a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Obligațiile poliției de „a-și îndeplini sarcinile în mod echitabil, ghidată, în special, de principiile imparțialității și nediscriminării” sunt subliniate în cuprinsul Codului, inclusiv în domeniile sprijinului și asistenței acordate victimelor; dezvoltării unei culturi a nediscriminării și a respectului pentru drepturile individuale în cadrul serviciilor de poliție; și, în special, în ceea ce privește respectarea Convenției Europene a Drepturilor Omului și a interdicției generale de discriminare în ceea ce privește drepturile consacrate în convenție.

90 Disponibil la: <https://search.coe.int/cm?i=09000016805e297e>

► **Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței Recomandarea de politică generală nr. 17 privind prevenirea și combaterea intoleranței și discriminării împotriva persoanelor LGBTI⁹¹**

„Anchetă, urmărire penală și măsuri de drept procedural:

60. **să se asigure că infracțiunile motivate de prejudecată comise împotriva persoanelor LGBTI sunt efectiv investigate și urmărite penal.** Organele de aplicare a legii și parchetele ar trebui să adopte orientări privind înregistrarea și investigarea acestor infracțiuni;

61. **să se asigure că discursul de ură** comis online și motivat de prejudecăți anti-LGBTI este pedepsit în același mod ca infracțiunile penale care sunt comise offline și că discursul de ură anti-LGBTI online este abordat în mod adecvat prin intermediul unei **anchete eficiente, al urmăririi penale și al altor măsuri adecvate;**

62. **să sprijine formarea și să dezvolte competențe privind prevenirea și combaterea discriminării anti-LGBTI**, inclusiv a discriminării intersecționale, a discursului de ură și a infracțiunilor motivate de prejudecată, pentru de aplicare a legii, procurori și judecători, în cooperare și consultare cu actorii relevanți ai societății civile, inclusiv organizațiile LGBTI și organismele pentru egalitate;

63. să se asigure că, atunci când o infracțiune este comisă împotriva persoanelor LGBTI, a celor care sunt percepute ca fiind LGBTI sau a persoanelor care sunt asociate cu persoane LGBTI, **posibilitatea ca aceasta să fi fost motivată de prejudecăți anti-LGBTI este investigată de la început** și face parte integrantă din anchetă;

64. **să ofere victimelor și martorilor sprijin eficient, accesibil și sensibil la intersecție** pentru a raporta infracțiunile motivate de prejudecată împotriva LGBTI. Autoritățile ar trebui să pună în aplicare măsuri de consolidare a încrederii pentru a spori cooperarea dintre poliție și persoanele LGBTI, inclusiv prin facilitarea unui dialog sporit (de exemplu, întâlniri regulate, ofițeri de legătură cu comunitatea) între persoanele LGBTI și agențiile de aplicare a legii.”

► **Rezoluția Adunării Parlamentare 2576(2024) privind combaterea violenței și discriminării împotriva femeilor lesbiene, bisexuale și queer în Europa⁹²**

„8. (...) Adunarea invită statele membre și observatoare ale Consiliului Europei și statele ale căror parlamente se bucură de statutul de observator sau de partener pentru democrație în cadrul Adunării să: (...)

8.5. să adopte o politică de toleranță zero față de infracțiunile și discursurile instigatoare la ură împotriva persoanelor LGBTI, inclusiv a femeilor LBQ, să urmărească penal și, după caz, să pedepsească autorii actelor de violență motivate de prejudecăți împotriva acestora, să intensifice măsurile de combatere a urii anti-LGBTI online și să urmărească penal autorii acestora”.

► **Rezoluția Adunării Parlamentare 1728(2010) Discriminarea pe motive de orientare sexuală și identitate de gen⁹³**

Această rezoluție descrie și recunoaște gama de discriminări la care sunt supuse persoanele LGBT, inclusiv infracțiunile motivate de prejudecată și discursurile motivate de prejudecată. Este o completare importantă la *Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen*, descrisă mai sus. Rezoluția invită statele membre ale Consiliului Europei „să se asigure că drepturile fundamentale ale persoanelor LGBT, inclusiv libertatea de exprimare și libertatea de întrunire și de asociere, sunt respectate, în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile omului” și „să ofere remedii juridice victimelor și să pună capăt impunității celor care încalcă drepturile fundamentale ale persoanelor LGBT, în special dreptul la viață și la securitate”.

Rezoluția solicită, de asemenea, statelor membre ale Consiliului Europei să „condamne discursul de ură și declarațiile discriminatorii și să protejeze în mod eficient persoanele LGBT de astfel de declarații, respectând dreptul la libertatea de exprimare, în conformitate cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului” și să «adoptă și să pună în aplicare o legislație anti-discriminare care să includă orientarea sexuală și identitatea de gen printre motivele interzise de discriminare, precum și sancțiuni pentru încălcări».

91 Disponibil la: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.-17>

92 Disponibil la: <https://pace.coe.int/en/files/33902/html>

93 Disponibil la: <https://pace.coe.int/en/files/17853/html>

2. Standardele Uniunii Europene

► *Directiva 2012/29/UE a Uniunii Europene de stabilire a standardelor minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității*⁹⁴

Această directivă a fost adoptată la 25 octombrie 2012 și a intrat în vigoare la 15 noiembrie 2012. Statele membre ale Uniunii Europene au avut termen până la 16 noiembrie 2015 pentru a încorpora dispozițiile în legislațiile lor naționale. Directiva se aplică tuturor victimelor infracțiunilor și se referă în special la victimele infracțiunilor motivate de prejudecată, inclusiv la victimele LGBTI. Aceasta impune statelor membre ale Uniunii Europene obligații specifice de a trata victimele infracțiunilor motivate de prejudecată ca pe o categorie care necesită protecție specifică; de a se asigura că acestea au acces la servicii de sprijin specific pe baza unei evaluări a nevoilor lor; și de a se asigura că practicienii din domeniul justiției penale care sunt susceptibili de a intra în contact cu victimele, inclusiv poliția, procurorii și judecătorii, sunt instruiți în mod corespunzător pentru a se asigura că victimele sunt tratate cu respect și în mod nediscriminatoriu.

Mai jos sunt prezentate extrase din cele mai relevante articole.

Articolul 3: Dreptul de a înțelege și de a fi înțeles

1. Statele membre iau măsurile adecvate pentru a ajuta victimele să înțeleagă și să fie înțelese de la primul contact și în timpul oricărei alte interacțiuni necesare pe care o au cu o autoritate competentă în contextul procedurilor penale, inclusiv atunci când informațiile sunt furnizate de autoritatea respectivă.
2. Statele membre se asigură că comunicările cu victimele sunt făcute într-un limbaj simplu și accesibil, oral sau în scris. Aceste comunicări iau în considerare caracteristicile personale ale victimei, inclusiv orice handicap care poate afecta capacitatea de a înțelege sau de a fi înțeles.
3. Cu excepția cazului în care acest lucru contravine intereselor victimei sau în cazul în care cursul procedurii ar fi prejudiciat, statele membre permit victimei să fie însoțită de o persoană la alegerea sa la primul contact cu o autoritate competentă atunci când, din cauza impactului infracțiunii, victima are nevoie de asistență pentru a înțelege sau pentru a fi înțeleasă.

Articolul 8: Dreptul de a avea acces la servicii de sprijinire a victimelor

1. Statele membre se asigură că victimele, în funcție de nevoile lor, au acces gratuit la servicii confidențiale de sprijinire a victimelor, care acționează în interesul victimelor înainte, în timpul și pentru o perioadă corespunzătoare după procedurile penale. Membrii de familie au acces la servicii de sprijinire a victimelor în funcție de nevoile acestora și de gradul de prejudiciu suferit ca urmare a infracțiunii comise împotriva victimei.
2. Statele membre facilitează trimiterea victimelor, de către autoritatea competentă care a primit plângerea și de către alte entități relevante, către servicii de sprijinire a victimelor.
3. Statele membre iau măsuri pentru a institui servicii gratuite și confidențiale de sprijin specializat, în plus față de serviciile generale de sprijinire a victimelor sau ca parte integrantă a acestora, sau pentru a permite organizațiilor de sprijinire a victimelor să apeleze la entități specializate existente care oferă un astfel de sprijin specializat. Victimele, în funcție de nevoile lor specifice, au acces la astfel de servicii, iar membrii familiei au acces în funcție de nevoile lor specifice și de gradul de prejudiciu suferit ca urmare a infracțiunii comise împotriva victimei.
4. Serviciile de sprijinire a victimelor și orice servicii de sprijin specializate pot fi înființate ca organizații publice sau guvernamentale și pot fi organizate pe bază profesională sau voluntară.
5. Statele membre se asigură că accesul la orice servicii de sprijinire a victimelor nu depinde de depunerea de către victimă a unei plângeri oficiale cu privire la o infracțiune la o autoritate competentă.

Articolul 20: Dreptul la protecție al victimelor în cursul anchetelor penale

1. Fără a aduce atingere dreptului la apărare și în conformitate cu normele privind discreția judiciară, statele membre se asigură că, în cursul investigațiilor penale:
  - a) interviurile victimelor sunt efectuate fără întârzieri nejustificate după depunerea plângerii la autoritatea competentă cu privire la o infracțiune;

⁹⁴ Disponibil la: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj>

- b) numărul de interviuri ale victimelor este redus la minimum și interviurile sunt efectuate numai atunci când este strict necesar în scopul anchetei penale;
- c) Victimele pot fi însoțite de reprezentantul lor legal și de o persoană la alegerea lor, cu excepția cazului în care s-a luat o decizie motivată contrară;
- d) examinările medicale sunt reduse la minimum și sunt efectuate numai atunci când sunt strict necesare în scopul procedurilor penale.

Articolul 22: Evaluarea individuală a victimelor pentru a identifica nevoile de protecție ale victimelor

1. Statele membre se asigură că victimele beneficiază în timp util de o evaluare individuală, în conformitate cu procedurile naționale, pentru a identifica nevoile specifice de protecție și pentru a stabili dacă și în ce măsură ar putea beneficia de măsuri speciale în cursul procedurilor penale, astfel cum se prevede la articolele 23 și 24, din cauza vulnerabilității lor speciale la victimizare secundară și repetată, la intimidare și la represalii.
2. Evaluarea individuală trebuie să ia în considerare, în special:
  - a) caracteristicile personale ale victimei;
  - b) tipul sau natura infracțiunii; și
  - c) circumstanțele comiterii infracțiunii.
3. În contextul evaluării individuale, se acordă o atenție deosebită victimelor care au suferit un prejudiciu considerabil din cauza gravității infracțiunii; victimelor care au suferit o infracțiune comisă cu un motiv de prejudecată sau discriminatoriu care ar putea fi legat, în special, de caracteristicile lor personale; victimelor a căror relație și dependență față de autorul infracțiunii le face deosebit de vulnerabile. În această privință, victimele terorismului, ale criminalității organizate, ale traficului de persoane, ale violenței bazate pe gen, ale violenței în cadrul unei relații apropiate, ale violenței sexuale, ale exploatării sau ale infracțiunilor motivate de prejudecată, precum și victimele cu handicap sunt luate în considerare în mod corespunzător.
4. În sensul prezentei directive, se presupune că copiii victimelor au nevoi specifice de protecție din cauza vulnerabilității lor la victimizare secundară și repetată, la intimidare și la represalii. Pentru a stabili dacă și în ce măsură ar putea beneficia de măsurile speciale prevăzute la articolele 23 și 24, copiii victimelor sunt supuși unei evaluări individuale, astfel cum prevede alineatul (1) din prezentul articol.
5. Dimensiunea evaluării individuale poate fi adaptată în funcție de gravitatea infracțiunii și de gradul de prejudiciu aparent suferit de victimă.
6. Evaluările individuale se efectuează cu implicarea strânsă a victimei și iau considerare dorințele acesteia, inclusiv în cazul în care nu dorește să beneficieze de măsurile speciale prevăzute la articolele 23 și 24.
7. În cazul în care elementele care stau la baza evaluării individuale s-au schimbat în mod semnificativ, statele membre se asigură că aceasta este actualizată pe tot parcursul procedurii penale.

Articolul 25: Formarea practicienilor

1. Statele membre se asigură că funcționarii care pot intra în contact cu victimele, cum ar fi ofițerii de poliție și personalul instanțelor, beneficiază de formare generală și specializată la un nivel adecvat contactului lor cu victimele, pentru a le crește gradul de conștientizare a nevoilor victimelor și pentru a le permite să se ocupe de victime într-un mod imparțial, respectuos și profesionist.
2. Fără a aduce prejudicii independenței judiciare și diferențelor de organizare a sistemului judiciar din Uniune, statele membre solicită ca persoanele responsabile de formarea judecătorilor și procurorilor implicați în procedurile penale să pună la dispoziție atât formarea generală, cât și formarea specializată pentru a spori gradul de sensibilizare a judecătorilor și procurorilor cu privire la nevoile victimelor.
3. Respectând imparțialitatea profesiei de avocat, statele membre recomandă ca persoanele responsabile cu formarea avocaților să pună la dispoziție o formare atât generală, cât și specializată, pentru a sensibiliza avocații cu privire la nevoile victimelor.
4. Prin intermediul serviciilor lor publice sau prin finanțarea organizațiilor de sprijinire a victimelor, statele membre încurajează inițiativele care permit persoanelor ce furnizează servicii de sprijinire a victimelor și de justiție reparatorie să primească o formare adecvată la un nivel corespunzător contactului lor cu victimele și să respecte standardele profesionale pentru a se asigura că astfel de servicii sunt furnizate într-un mod imparțial, respectuos și profesional.

5. În conformitate cu sarcinile implicate, precum și cu natura și nivelul contactului pe care practicianul îl are cu victimele, formarea trebuie să permită practicianului să recunoască victimele și să le trateze într-un mod respectuos, profesional și nediscriminatoriu.

3. Alte standarde internaționale privind drepturile omului

► *Principiile de la Yogyakarta și Principiile de la Yogyakarta +10*⁹⁵

„Principiile de la Yogyakarta” sunt o colecție de standarde internaționale privind drepturile omului aplicate orientării sexuale și identității de gen, compilate în 2006 de un grup de experți internaționali în domeniul drepturilor omului. În 2017, acestea au fost extinse în Principiile de la Yogyakarta plus 10 (YP+10) pentru a include caracteristicile sexuale și expresia de gen.

Deși nu sunt obligatorii în sine, Principiile de la Yogyakarta reprezintă o sursă foarte autorizată de îndrumare și recomandări cu privire la modul de aplicare a standardelor obligatorii în materie de drepturi ale omului la chestiunile SOGIESC.

Printre principiile care sunt relevante în mod specific pentru infracțiunile și discursurile de ură se numără:

Principiul 28: Dreptul la remedii și redresări eficiente

Fiecare victimă a unei încălcări a drepturilor omului, inclusiv a unei încălcări bazate pe orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen sau caracteristicile sexuale, are dreptul la căi de atac efective, adecvate și corespunzătoare. Măsurile luate în scopul de a propune redresări sau de a asigura promovarea adecvată a persoanelor cu orientare sexuală, identități de gen, expresii de gen sau caracteristici sexuale diferite fac parte integrantă din dreptul la căi de atac și redresări efective.

Statele trebuie:

- A) Să stabilească procedurile legale necesare, inclusiv prin revizuirea legislației și a politicilor, pentru a se asigura că victimele încălcărilor drepturilor omului pe baza orientării sexuale, identității de gen, expresiei de gen sau caracteristicilor sexuale au acces la o reparație completă prin restituire, compensare, reabilitare, satisfacție, garanția nerepetării și/sau orice alte mijloace, după caz;
- B) Asigurați-vă că măsurile corective sunt aplicate și stabilite în timp util;
- C) Asigurați-vă că sunt instituite instituții și standarde eficiente pentru furnizarea de căi de atac și reparații și că tot personalul este instruit în ceea ce privește încălcările drepturilor omului bazate pe orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen sau caracteristici sexuale;
- D) Asigurați-vă că toate persoanele au acces la toate informațiile necesare cu privire la procedurile de solicitare a unor căi de atac și redresare;
- E) Să se asigure că se acordă ajutor financiar celor care nu își pot permite să suporte costurile de obținere a unei redresări și că sunt eliminate orice alte obstacole, financiare sau de altă natură, în calea obținerii unei astfel de redresări;
- F) Să asigure programe de formare și de sensibilizare, inclusiv măsuri destinate profesorilor și elevilor de la toate nivelurile învățământului public, organismelor profesionale și potențialilor violatori ai drepturilor omului, pentru a promova respectarea și aderarea la standardele internaționale privind drepturile omului în conformitate cu aceste principii, precum și pentru a combate atitudinile discriminatorii bazate pe orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen sau caracteristicile sexuale.

Principiul 29: Dreptul la căi de atac și redresări efective

Orice persoană ale cărei drepturi ale omului, inclusiv drepturile abordate în prezentele principii, sunt încălcate are dreptul ca persoanele direct sau indirect responsabile de încălcare, indiferent dacă sunt sau nu funcționari guvernamentali, să fie trase la răspundere pentru acțiunile lor într-un mod proporțional cu gravitatea încălcării. Nu ar trebui să existe impunitate pentru autorii încălcărilor drepturilor omului legate de orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen sau caracteristicile sexuale.

⁹⁵ Puteți găsi atât Principiile Yogyakarta, cât și versiunea extinsă a acestora, Principiile Yogyakarta +10, la <https://yogyakartaprinciples.org/>

Statele trebuie:

- A) Să stabilească proceduri penale, civile, administrative și de altă natură adecvate, accesibile și eficiente, precum și mecanisme de monitorizare, pentru a asigura răspunderea autorilor încălcărilor drepturilor omului legate de orientarea sexuală sau identitatea de gen;
- B) să se asigure că toate acuzațiile de infracțiuni comise pe baza orientării sexuale, identității de gen, expresiei de gen sau caracteristicilor sexuale reale sau percepute ale victimei, inclusiv infracțiunile descrise în prezentele principii, sunt investigate prompt și complet și că, în cazul în care se găsesc dovezi corespunzătoare, cei responsabili sunt urmăriți penal, judecați și pedepsiți în mod corespunzător;
- C) Crearea de instituții și proceduri independente și eficiente pentru a monitoriza formularea și aplicarea legilor și politicilor pentru a asigura eliminarea discriminării pe baza orientării sexuale, identității de gen, expresiei de gen sau caracteristicilor sexuale;
- D) Eliminarea oricăror obstacole care împiedică tragerea la răspundere a persoanelor responsabile de încălcări ale drepturilor omului bazate pe orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen sau caracteristici sexuale.

Principiul 30: Dreptul la protecția statului

Orice persoană, indiferent de orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen sau caracteristicile sexuale, are dreptul la protecție din partea statului împotriva violenței, discriminării și altor prejudicii, fie din partea oficialilor guvernamentali, fie din partea oricărui individ sau grup.

Statele trebuie:

- A) Să exercite diligența necesară pentru a preveni, investiga, urmări penal, pedepsi și oferi remedii în caz de discriminare, violență și alte prejudicii, indiferent dacă sunt comise de actori statali sau nestatali;
- B) Să ia măsuri adecvate și eficiente pentru a eradica toate formele de violență, discriminare și alte prejudicii, inclusiv orice propagandă a urii care constituie o incitare la discriminare, ostilitate sau violență pe motive de orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen sau caracteristici sexuale, fie de către actori publici sau privați;
- C) Compilarea de statistici și cercetări privind amploarea, cauzele și efectele violenței, discriminării și ale altor prejudicii, precum și privind eficiența măsurilor de prevenire, urmărire penală și reparare a acestor prejudicii pe motive de orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen și caracteristici sexuale;
- D) să identifice natura și amploarea atitudinilor, credințelor, obiceiurilor și practicilor care perpetuează violența, discriminarea și alte prejudicii pe motive de orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen și caracteristici sexuale și să raporteze cu privire la măsurile luate și la eficiența acestora în eradicarea acestor prejudicii;
- E) Elaborarea, punerea în aplicare și sprijinirea programelor de educație și informare a publicului pentru promovarea drepturilor omului și eliminarea prejudecăților pe motive de orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen și caracteristici sexuale;
- F) Asigurarea formării sensibilității ofițerilor judiciari și de aplicare a legii și a altor funcționari publici cu privire la aspectele legate de orientarea sexuală, identitatea de gen, expresia de gen și caracteristicile sexuale;
- G) Asigurați-vă că legile împotriva violului, agresiunii sexuale și hărțuirii sexuale protejează toate persoanele, indiferent de orientarea lor sexuală, identitatea de gen, expresia de gen și caracteristicile sexuale;
- H) Instituirea de servicii de sprijin pentru victimele violului, agresiunii sexuale și hărțuirii, precum și ale altor forme de violență și vătămare pe motive de orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen și caracteristici sexuale;
- I) Asigurați-vă că încălcările drepturilor omului sunt anchetate cu fermitate și, în cazul în care se găsesc dovezi, cei responsabili sunt urmăriți penal și, dacă sunt condamnați, pedepsiți după caz;
- J) Asigurarea accesului victimelor violenței, discriminării și altor prejudicii pe motive de orientare sexuală, identitate de gen, expresie de gen și caracteristici sexuale la proceduri de plângere și căi de atac eficiente, inclusiv redresări.

A) Resurse oferite de Consiliul Europei

- ▶ **Site-ul unității privind orientarea sexuală, identitatea și expresia de gen și caracteristicile sexuale**⁹⁶

Unitatea SOGIESC a Consiliului Europei oferă sprijin tehnic și expertiză statelor membre, la cerere, prin activități de cooperare care vizează îmbunătățirea cadrelor juridice și instituționale, consolidarea capacităților personalului administrativ și de aplicare a legii, dar și promovarea schimbului de bune practici și sensibilizarea. Site-ul său are o secțiune (Resurse) cu zeci de documente, inclusiv texte adoptate de Consiliul Europei, rapoarte tematice, videoclipuri și linkuri relevante.

- ▶ **Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei, Drepturile omului și persoanele intersexuale (2015)**⁹⁷

O analiză a problemelor care afectează persoanele intersexuale din regiunea Consiliului Europei și nu numai, care prezintă exemple comune de discriminare și violență cu care se confruntă acestea.

- ▶ **Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei, *Drepturile omului și identitatea și expresia de gen (2024)***⁹⁸

Acest document tematic abordează principalele provocări cu care se confruntă persoanele trans în Europa. În special, capitolul 2.4 este dedicat violenței, infracțiunilor motivate de prejudecată și discursului instigator la ură împotriva acestei comunități.

B) Resurse de la alte organizații internaționale

- ▶ **Rapoartele tematice ale expertului independent al Organizației Națiunilor Unite privind protecția împotriva violenței și discriminării bazate pe orientarea sexuală și identitatea de gen (IESOGI)**

Anual, IESOGI publică un raport axat pe un subiect specific legat de problemele SOGIESC. Aceste rapoarte conțin informații foarte relevante cu privire la violența și discriminarea cu care se confruntă persoanele LGBTI din întreaga lume și ar putea fi utile pentru contextualizarea suplimentară a conținutului acestui manual sau pentru îmbogățirea acestuia cu noi exemple adaptate nevoilor de formare.

C) Resurse oferite de organizațiile societății civile

- ▶ **EL*C, *Lesbianizarea Convenției de la Istanbul: Cercetare privind punerea în aplicare a Convenției pentru a proteja femeile LBT (2024)***

Acest raport oferă o înțelegere cuprinzătoare a experiențelor lesbienele în cadrul Convenției de la Istanbul. Acesta evaluează punerea în aplicare a clauzei de nediscriminare a Convenției în 28 de țări, pornind de la grupurile de experți și de la practicile societății civile. Raportul ar putea fi deosebit de util pentru instruirile axate pe infracțiunile motivate de prejudecată împotriva femeilor care fac parte din comunitatea LGBTI.

- ▶ **Harta curcubeu a ILGA-Europa și bilanțul anual**⁹⁹

Aceste proiecte sunt foarte utile pentru a înțelege stadiul actual al legislației care protejează persoanele LGBTI împotriva infracțiunilor motivate de prejudecată și a discriminării în Europa. Harta curcubeu clasifică 49 de țări europene pe baza legilor și politicilor care au un impact direct asupra drepturilor omului ale persoanelor LGBTI. Analiza anuală oferă o imagine de ansamblu a ceea ce s-a întâmplat în cursul anului precedent la nivel național, regional și internațional și documentează progresele și tendințele privind situația drepturilor omului ale persoanelor LGBTI.

⁹⁶ <https://www.coe.int/en/web/sogi/>

⁹⁷ <https://rm.coe.int/16806da5d4>

⁹⁸ <https://rm.coe.int/issue-paper-on-human-rights-and-gender-identity-and-expression-by-dunj/1680aed541>

⁹⁹ <https://rainbowmap.ilga-europe.org/>

► Baza de date mondială ILGA¹⁰⁰

Baza de date mondială ILGA este o platformă cuprinzătoare care oferă informații detaliate privind legile, mecanismele privind drepturile omului și oportunitățile de promovare legate de orientarea sexuală, identitatea și expresia de gen, și caracteristicile sexuale (SOGIESC). În special, acesta oferă informații actualizate cu privire la legislația privind infracțiunile motivate de prejudecată din fiecare țară și teritoriu al lumii, precum și documente ale ONU relevante în această privință, cum ar fi comentariile organismelor de tratat, rapoartele procedurilor speciale și recomandările examinării periodice universale.

► Rapoartele „Laws on Usale ILGA World”¹⁰¹

Aceste rapoarte urmăresc orice evoluție juridică la nivel mondial legată de aspectele SOGIESC. Împreună cu baza de date a ILGA World, acesta poate fi un instrument excelent pentru a vă asigura că informațiile privind standardele juridice explicate în timpul sesiunilor de formare sunt complete și actualizate.

► OII Europe, Către o extindere a listei infracțiunilor UE la discursul de ură și infracțiunile motivate de prejudecată (2021)¹⁰²

Acest document include informații foarte relevante cu privire la violența cu care se confruntă persoanele intersex ca victime ale infracțiunilor motivate de prejudecată, fiind „printre cele mai vulnerabile și reduse la tăcere victime ale infracțiunilor motivate de prejudecată și ale discursului instigator la ură”.

---

100 Disponibil în engleză și spaniolă la <https://database.ilga.org>.

101 <https://ilga.org/laws-on-us-report/>

102 <https://www.oieurope.org/hate-crime-hate-speech-submission/>

Modulul patru:

Investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI

INTRODUCERE

Responsabilitatea principală a ofițerilor de poliție este de a preveni infracțiunile și, în cazul în care acestea au loc, de a investiga și detecta comportamentul infracțional. Acest lucru este deosebit de important atunci când se răspunde și se investighează o infracțiune motivată de prejudecată, având în vedere impactul psihologic asupra victimei¹⁰³, tendința de escaladare a infracțiunilor motivate de prejudecată și posibilul impact pe care acestea l-ar putea avea asupra comunității LGBTI. Prevenirea re-victimizării ar trebui să fie întotdeauna un obiectiv principal. Dacă nu sunt abordate, infracțiunile motivate de prejudecată pot duce la acțiuni penale ulterioare și mai grave. Eșecul poliției de a răspunde eficient poate duce la contestarea semnificativă a competenței poliției și la deteriorarea relației acesteia cu comunitatea.

După cum s-a discutat în capitolele anterioare, poliția are responsabilitatea pozitivă de a-și face treaba într-un mod profesionist și riguros. Acest modul este conceput pentru a dota ofițerii de poliție cu cunoștințele și competențele necesare pentru a investiga în mod profesionist infracțiunile motivate de prejudecată.

Investigarea crimelor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI reprezintă o provocare, deoarece poliția trebuie să obțină probe de la victime în situații vulnerabile și stresante. Victima trebuie să dezvăluie informații care s-ar putea să nu se simtă confortabil să vorbească.

Comunitățile și victimele se așteaptă la un răspuns rapid și profesionist din partea poliției. Lipsa unei demonstrații clare în acest sens poate eroda încrederea și transmite comunităților mesajul că poliția nu ia în serios infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI sau, mai rău, că aprobă.

Modulul începe cu un exercițiu de sprijinire a înțelegerii de către ofițerii de poliție de primă linie a pașilor care ar trebui urmați atunci când răspund inițial la un incident de infracțiune motivată de prejudecată. Acestea includ obținerea de detalii de la victimă, recoltarea de probe fizice și înregistrarea oficială a infracțiunii.

Modulul explorează apoi investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată dintr-o abordare centrată pe victimă. Aceasta include sprijinirea victimei la locul, la telefon sau la secția de poliție. Se explorează modul ideal în care poate fi luată o declarație și apoi se analizează alte considerente pentru acordarea de sprijin victimelor după întocmirea raportului complet.

Nevoile unice ale victimelor transgender ale infracțiunilor sunt apoi explorate în detaliu. Acest lucru este important având în vedere cunoștințele limitate pe care ofițerii de poliție le au adesea despre persoanele transgender și ratele ridicate de victimizare suferite de acest grup.

Modulul examinează apoi indicatorii de prejudecată, elementele de bază probatorii pentru a dovedi că au avut loc infracțiuni motivate de prejudecată. Sunt apoi utilizate exemple practice pentru a atrage atenția participanților asupra a ceea ce este necesar pentru a identifica și a dovedi o infracțiune motivată de prejudecată din perspectiva poliției de primă linie.

---

¹⁰³ Consiliul Europei recunoaște că termenul „victimă” nu este acceptat de multe persoane care au fost ținta unor infracțiuni motivate de prejudecată. Recunoaștem că, în multe cazuri, oamenii preferă termenul de „supraviețuitor”, deoarece acesta reflectă mai bine experiența lor trăită. Termenul de „victimă” este utilizat în acest manual deoarece se potrivește cel mai bine statutului juridic și tehnic al unei persoane vizate de o infracțiune motivată de prejudecată care intră în contact cu poliția și cu agențiile de justiție penală în sens larg. După cum se subliniază în prezentul manual, poliția ar trebui să adopte o abordare centrată pe victimă și să întrebe persoana vizată cum ar dori să se adreseze și, acolo unde este posibil, să urmeze dorințele acesteia.

În cele din urmă, participanții vor fi provocați să examineze relația care există între serviciul de poliție și comunitatea LGBTI locală. Ultima secțiune se va concentra asupra importanței încrederii, un factor-cheie atât pentru încurajarea raportării, cât și pentru a contribui la obținerea probelor necesare pentru susținerea urmărilor penale.

OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII

Participanții vor putea să:

- ▶ identifice bunele practici în investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Acest lucru se va face atât din perspectiva tehnică a unei anchete a poliției, cât și dintr-o abordare centrată pe victimă
- ▶ devină mai conștienți de modul în care trebuie să ia în considerare intersecția diferitelor caracteristici protejate atunci când investighează o infracțiune motivată de prejudecată
- ▶ dezvolte o mai bună înțelegere a provocărilor specifice cu care se confruntă comunitatea transgender și a celei mai bune modalități, din perspectiva poliției, de a sprijini persoanele transgender atunci când sunt victime ale infracțiunilor
- ▶ înțeleagă și să fie în măsură să identifice indicatorii de prejudecată, elementele de bază utilizate pentru a dovedi motivația prejudecată necesară pentru o anchetă și o urmărire penală reușite în cazul infracțiunilor motivate de prejudecată
- ▶ fie capabili să identifice infracțiunile motivate de prejudecată
- ▶ înțeleagă rolul poliției proactive în construirea încrederii, o componentă-cheie pentru asigurarea eficienței poliției

PREZENTARE GENERALĂ

- ▶ Activitatea 4.1 - Colectarea probelor: acțiunea la locul faptei și ancheta penală ulterioară
- ▶ Activitatea 4.2 - Colectarea probelor: o abordare centrată pe victimă
- ▶ Activitatea 4.3 - Colectarea dovezilor: orientări specifice persoanelor transgender
- ▶ Activitatea 4.4 - Colectarea dovezilor: Indicatori de prejudecată – Demonstrarea motivului de prejudecată
- ▶ Activitatea 4.5 - Colectarea probelor: Indicatori de prejudecată - Identificarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI
- ▶ Activitatea 4.6 - Importanța încrederii: reacțiile poliției și comunitatea LGBTI
- ▶ Activitatea 4.7 - Sprijinirea comunităților LGBTI: un răspuns eficient al poliției

ACTIVITATEA 4.1 - COLECTAREA PROBELOR: ACȚIUNI ÎNTREPRINSE LA LOCUL CRIMEI ȘI INVESTIGAȚIA PENALĂ ULTERIOARĂ

Această activitate include lectură, discuții în grupuri mici și o discuție moderată în plen.

Materiale necesare:

Hârtie flipchart, pixuri

Săli de discuție sau spațiu în cadrul sălii de formare

Fișele 4.1a și 4.1b

1. Pregătiți trei pagini de flipchart.
  - i. Intitulează prima pagină: „Colectarea mărturiilor orale: Probele victimelor și ale martorilor”
  - ii. Intitulați a doua pagină: „Ce să colectați: Probe criminalistice și tehnice”
  - iii. Intitulează pagina a treia: „La gară: Realizarea unei prime înregistrări oficiale”
  - iv. Intitulează pagina a patra: „Investigații suplimentare: Explorarea tuturor căilor”
2. Împărțiți participanții în patru grupuri. Încercați să vă asigurați că separați persoanele care lucrează împreună în mod regulat și, dacă este posibil, să obțineți o bună combinație de sexe.
3. Distribuți Fișa 4.1a și rugați participanții să urmeze instrucțiunile. Oferiți grupului 10-15 minute pentru a citi scenariul și, folosind titlurile de mai sus, faceți un brainstorming cu toate aspectele pe care un ofițer de

poliție ar trebui să le ia în considerare atunci când investighează o infracțiune. Un membru al grupului ar trebui să le înregistreze.

4. Aduceți grupurile mici înapoi în grupul mai mare. Cereți purtătorului de cuvânt al fiecărui grup să enumere punctele-cheie identificate de grupul său. Apoi întrebați toți participanții dacă cineva se poate gândi la puncte care lipsesc.
5. Atunci când parcurgeți punctele, consultați ghidul de bune practici din Fișa 4.1b, subliniind punctele-cheie și pe cele care ar fi putut fi omise.

Notă pentru formatori:

Ghidul din Fișa 4.1b nu este exhaustiv. Ghidurile de bune practici și reglementările locale ar trebui consultate și adăugate.

ACTIVITATEA 4.2 - COLECTAREA PROBELOR: O ABORDARE CENTRATĂ PE VICTIMĂ

Această activitate cuprinde lectură, discuții în grupuri mici și o discuție facilitată în plen.

Materiale necesare:

Hârtie flipchart, pixuri

Săli de discuție sau spațiu în cadrul sălii de formare

Fișele 4.2a, 4.2b și 4.2c

1. Pregătiți trei pagini de flipchart.
  - i. Intitulați prima pagină: „Raport inițial: Sprijinirea victimei la locul faptei/la telefon/la recepția stației”
  - ii. Intitulați a doua pagină: „Luarea unei declarații detaliate a victimei”
  - iii. Intitulați pagina a treia: „Asistență continuă și reducerea riscurilor”
2. Împărțiți participanții în trei grupuri. Încercați să vă asigurați că separați persoanele care lucrează împreună în mod regulat și, dacă este posibil, să obțineți o bună combinație de sexe.
3. Dați-le Fișa 4.2a și rugați-i să urmeze instrucțiunile. Acordați grupului 10-15 minute pentru a analiza ideile. Un membru al grupului ar trebui să le înregistreze.
4. Adunați din nou grupurile mici în grupul mai mare. Rugați persoana care acționează ca purtător de cuvânt pentru fiecare grup să enumere punctele-cheie identificate de grupul său. Apoi întrebați toți participanții dacă cineva se poate gândi la puncte care lipsesc.
5. Atunci când parcurgeți punctele, consultați ghidul de bune practici din Fișa 4.2b, subliniind punctele-cheie și orice puncte care ar fi putut fi omise.
6. În cele din urmă, oferiți fiecărui participant o copie a Fișei 4.3c. Citiți-o cu voce tare și explicați-le că o pot folosi ca o listă de recomandări pentru birourile lor.

Notă pentru formatori:

Recomandările incluse în Fișa 4.2b nu sunt exhaustive și trebuie adaptate pentru a ține seama de legislația, politicile, orientările și procedurile locale.

ACTIVITATEA 4.3 - COLECTAREA DOVEZILOR: SPECIFICE PERSOANELOR TRANSGENDER

Materiale necesare:

Hârtie flipchart, pixuri

Fișele 4.3a & 4.3b

Această activitate include o prezentare făcută de formatori (de preferință împreună cu o prezentare făcută de cel puțin o organizație a societății civile care se concentrează pe problemele persoanelor transsexuale sau prezentarea unui material video adecvat privind viața persoanelor transsexuale), care acoperă infracțiunile

motivate de prejudecată transfobică și bunele practici polițienești, discuții în grupuri mici și o discuție facilitată în plen.

La începutul prezentării, participanții ar trebui să fie rugați să ia notițe în timpul prezentării cu privire la punctele-cheie ridicate care răspund la următoarele întrebări:

1. Ce face ca persoanele transgender să fie deosebit de vulnerabile la infracțiuni?
2. Ce poate face poliția pentru a sprijini victimele transsexuale ale infracțiunilor?

Notă pentru formatori:

Ori de câte ori este posibil, se recomandă cu tărie colaborarea cu organizații locale ale societății civile (OSC-uri) transgender sau LGBTI pentru a oferi o informare cuprinzătoare privind experiențele persoanelor transgender, inclusiv în calitate de victime, precum și pentru a furniza recomandări privind modul optim în care reprezentanții instituțiilor publice ar trebui să interacționeze cu acestea. În cazul în care acest lucru nu este posibil, ar trebui avută în vedere utilizarea videoclipurilor și a altor resurse.

Există o multitudine de factori relevanți pentru sprijinirea victimelor transgender, iar Fișa 4.3a oferă o listă detaliată, dar **neexhaustivă**, de aspecte pe care ofițerii de poliție ar trebui să le ia în considerare atunci când se angajează cu persoane transgender în calitate de oficiali. Fișa 4.3b poate fi pusă la dispoziția participanților pentru a-i ajuta să se concentreze asupra întrebărilor-cheie ale activității.

ACTIVITATEA 4.4 - COLECTAREA PROBELOR: INDICATORI DE PREJUDECATĂ - DEMONSTRAREA PREJUDECĂȚII

Această activitate cuprinde o prezentare în plen, lucru individual și o discuție de grup facilitată.

Materiale necesare:

Fișele 4.4a și 4.4b.

1. Subiectul indicatorilor de prejudecată trebuie abordat folosind informațiile furnizate la începutul Fișei 4.4a.
2. Fiecare membru al grupului ar trebui să primească Fișa 4.4a și să fie rugat să noteze cât mai multe exemple de indicatori ai motivelor de prejudecată la care se poate gândi în cadrul fiecărei rubrici.
3. Rezultatele ar trebui apoi comparate în cadrul unei discuții de grup, folosind exemplele prezentate în Fișa 4.4b pentru a identifica noi idei sau indicatori care ar fi putut fi omise.

ACTIVITATEA 4.5 - COLECTAREA PROBELOR: INDICATORI DE PREJUDECATĂ - IDENTIFICAREA INFRAȚIUNILOR MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI

Această activitate cuprinde lectură, discuții în grupuri mici și o discuție de grup facilitată.

Materiale necesare:

Fișele 4.5a și 4.5b

1. Împărțiți participanții în grupuri mici. Încercați să creați grupuri cât mai diverse posibil.
2. Distribuți fișa 4.5a și rugați grupurile să urmeze instrucțiunile. Acordați-le 10-15 minute pentru a citi scenariile. Acestea ar trebui apoi să abordeze următoarele puncte:
  - a) A stabili dacă a avut loc o infracțiune
  - b) Identificarea dovezilor de motivare pătinoare în scenariul scris
  - c) Ce alte dovezi ar putea poliția?
  - d) Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată
3. Discutați constatările grupurilor în legătură cu fiecare scenariu, împreună cu fișa 4.5b. Înregistrați alți indicatori de prejudecată identificați de grup care nu apar pe foaia de parcurs.

Notă pentru formatori:

Scenariul 6 este deosebit de provocator și obligă participanții să analizeze îndeaproape definițiile și legislația privind infracțiunile motivate de prejudecată. Ar putea fi util să se examineze scenariul în contextul legislației locale și al pragurilor legale înainte de începerea sesiunii de formare.

ACTIVITATEA 4.6 - IMPORTANȚA ÎNCREDERII: REAȚIILE POLIȚIEI ȘI COMUNITATEA LGBTI

Această activitate cuprinde lectură și o discuție facilitată în plen.

Materiale necesare:

Fișa 4.6

1. Citiți cele două exemple, așa cum sunt prezentate în Fișa 4.6.
2. Cereți ofițerilor de poliție prezenți să ia în considerare aspectele prezentate în document.
3. Întrebați ofițerii de poliție prezenți care cred că este nivelul de încredere între comunitatea LGBTI și poliție în domeniile lor de activitate.
4. Întrebați ofițerii de poliție prezenți ce cred ei că s-ar întâmpla dacă astfel de incidente ar avea loc în orașul lor săptămâna viitoare.
5. Întrebați ofițerii de poliție prezenți ce cred ei că ar putea face individual și ca serviciu de poliție pentru a îmbunătăți nivelul de încredere.

Notă pentru formatori:

Este posibil să existe exemple locale/recente mai relevante pe care le puteți utiliza în locul exemplurilor furnizate.

ACTIVITATEA 4.7 - SPRIJINIREA COMUNITĂȚILOR LGBT: UN RĂSPUNS EFICIENT AL POLIȚIEI

Această activitate cuprinde o scurtă lectură și o discuție a punctelor specifice în grupuri mici, urmată de o prezentare și o discuție în sesiune plenară. Toate scenariile sunt cazuri reale și reflectă situații relevante pentru poliție și comunitatea LGBTI.

Notă pentru formatori:

Înainte de a utiliza exemplele de mai jos, formatorii ar trebui să examineze scenariile cu care polițiștii sunt cel mai probabil să se confrunte în țara în care își desfășoară activitatea. Cazurile și punctele de discuție de mai jos ar trebui să fie utilizate mai degrabă ca ghid decât traduse direct, cu excepția cazului în care scenariul corespunde nevoilor locale. Toate cazurile utilizate trebuie redactate astfel încât să fie relevante pentru ofițerii de poliție în cauză, folosind nume, locații etc. locale. Acest lucru va face ca spețele să fie cât mai reale posibil pentru participanți.

Materiale necesare:

Fișa 4.7 (sau cazuri similare) Fișa 4.8

Hârtie, stilouri

1. Împărțiți participanții în grupuri.
2. Sarcina fiecărui grup este să citească cazul scurt furnizat.
3. Cereți grupului să discute și să formuleze un răspuns pentru punctele de discuție din fiecare scenariu.
4. Un membru al grupului ar trebui să fie selectat pentru a înregistra răspunsurile relevante.

5. Aduceți participanții înapoi în plen și discutați cazurile și problemele ridicate, concentrându-vă pe răspunsul profesional poliției.
6. În cele din urmă, distribuiți participanților Fișa 4.8. Explicați-le că pot obține mai multe informații despre aceste subiecte din sursele enumerate acolo.

Notă pentru formatori:

Adaptați întrebările din broșură la contextul specific și la nevoile cursanților.

FIȘA 4.1A - COLECTAREA PROBELOR: INFRAȚIUNI MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI - ACȚIUNE LA LOCUL FAPTEI ȘI ANCHETA PENALĂ ULTERIOARĂ

Această activitate cuprinde lecturi, discuții în grupuri mici și o discuție facilitată în plen.

- ▶ Unui participant ar trebui să i se delege responsabilitatea de a citi următorul scenariu grupului.
- ▶ Unuia dintre participanți ar trebui să i se delege responsabilitatea de a lua notițe.

Scenariu:

Asalt în centrul orașului:

Două femei lesbiene părăsesc un local LGBTI din centrul orașului. La 100 de metri distanță de local, femeile sunt atacate de un grup de bărbați, dintre care unii sunt înarmați cu bastoane. Femeile sunt bătute crunt cu bastoanele, lovite cu pumnii și picioarele. Agresorii strigă injurii lesbofobe la femei înainte și în timpul agresiunii. Un trecător sună la poliție și dumneavoastră ajungeți la fața locului.

După ce ați citit scenariul de mai sus, citiți descrierea sarcinii de mai jos care a fost atribuită grupului dumneavoastră. Faceți un brainstorming de idei timp de 10-15 minute, luând notițe pentru a vă ajuta să vă prezentați concluziile grupului principal.

Sarcina grupului 1- Colectarea m/rturiilor orale: Probe orale de la victime și martori

Care sunt punctele-cheie de care trebuie să țineti cont atunci când obțineți detalii de la victime și martori la locul faptei?

Sarcina grupului 2- Ce s/ colectai: Probe criminalistice și tehnice

Care sunt principalele dvs. responsabilități în ceea ce privește colectarea probelor criminalistice și tehnice?

Sarcina grupului 3- La gar/: Realizarea unei prime înregistrări oficiale

Care sunt principalele considerente pe care polițistul ar trebui să le ia în considerare atunci când se întoarce la secție și întocmește un raport oficial? Ce are nevoie organizația de poliție ca ofițerul de poliție să facă și de ce?

Sarcina grupului 4- Investigaii suplimentare: Explorarea tuturor posibilităților

Descrieți procesul de investigare după investigarea inițială la fața locului și după ce ați întocmit raportul oficial la de poliție. Fără un suspect inițial, ce bune practici de investigare ați putea utiliza?

FIȘA 4.1B - INVESTIGAREA UNEI INFRAȚIUNI MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI: DE LA SOSIREA LA LOCUL INFRAȚIUNII, COLECTAREA DATELOR TEHNICE ȘI PROBELE MARTORILOR ȘI ANCHETELE ULTERIOARE.

Acțiunile inițiale la locul unei infracțiuni pot avea implicații uriașe pentru succesul unei anchete penale. Eșecul de a înregistra mărturii scrise, de a consemna acțiunile pe care le-ați întreprins în calitate de ofițer de poliție sau de a colecta dovezi fizice poate duce la eșecul unui caz penal.

În cazul infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, este deosebit de relevant faptul că interacțiunea inițială a poliției cu victima și/sau martorii poate avea ca rezultat furnizarea sau tănuirea unor informații esențiale, care, din nou, ar putea face sau desface o urmărire penală pentru o infracțiune gravă.

Această broșură oferă câteva îndrumări ofițerilor de poliție cu privire la măsurile care trebuie luate la locul unei infracțiuni, în ceea ce privește colectarea martorilor și a probelor criminalistice. Se analizează apoi raportarea infracțiunii prin intermediul canalelor oficiale ale poliției și câteva idei pentru investigațiile ulterioare.

- A) Colectarea mărturiilor orale de la victime, martori și suspecți
Care sunt punctele-cheie de care trebuie să țineți cont atunci când luați detalii de la locul faptei de la victime, martori și suspecți?
- B) Colectarea probelor criminalistice și tehnice la locul faptei
Care sunt principalele sarcini legate de colectarea probelor criminalistice și tehnice?
- C) Înapoi la secția de poliție: întocmirea unui dosar oficial
Care sunt principalele considerente pe care polițistul ar trebui să le aibă în vedere atunci când se întoarce la secție și întocmește un raport oficial. Ce are nevoie organizația de poliție ca ofițerul de poliție să facă și de ce?
- D) Investigații suplimentare: explorarea tuturor posibilităților.
Descrieți procesul de investigare după investigarea inițială la fața locului și după ce ați întocmit raportul oficial la secția de poliție. Ce bune practici de investigare ați putea utiliza?

A) Colectarea mărturiilor orale de la victime, martori și suspecți

- ▶ Victima ar trebui să fie interviuată de un singur ofițer de poliție pentru a minimiza traumele și revictimizarea; un al doilea ofițer poate fi prezent dacă este necesar, dar în mod ideal nu ar trebui să pună întrebări.
- ▶ Ca o chestiune de principiu, este o bună practică să întrebați persoanele cum doresc să li se adreseze, indiferent de marcasele de gen din documentele lor de identitate. Respectați dorințele acestora în fiecare interacțiune cu acestea.
- ▶ În cazul în care victima, martorul sau suspectul este un copil, luați măsurile de precauție necesare în conformitate cu legislația relevantă și cu interesul superior al copilului.
- ▶ Identificați orice nevoi potențiale de interpreți sau orice alt tip de asistență care poate sprijini colectarea de probe de la martori, victime sau suspecți.
- ▶ Transmiteți victimelor și martorilor toate informațiile de care au nevoie pentru a raporta o infracțiune motivată de prejudecată sau pentru a depune mărturie. Acest lucru este deosebit de important atunci când victima sau un martor este un lucrător sexual (în special acolo unde munca sexuală nu este permisă) sau un migrant a cărui situație juridică în țară este potențial neregulamentară. Teama de repercusiuni juridice îi poate împiedica să raporteze orice fel de infracțiune. Deși nu vă puteți asigura că nu vor suferi nicio consecință negativă, îi puteți sprijini să ia o decizie în cunoștință de cauză.
- ▶ Ofițerii de poliție ar trebui să folosească un limbaj deschis și incluziv, cum ar :
  - „Aveți un partener?” în loc de „Sunteți căsătorit?”
  - „Ești într-o relație?” în loc de „Ai un iubit/iubită?”
- ▶ Persoanelor interviuate la fața locului ar trebui să li se permită să explice ce s-a întâmplat în propriile cuvinte și în ritmul lor. Infracțiunile motivate de prejudecată sunt situații foarte dureroase

și, prin urmare, este posibil ca persoanele implicate sau potențialii martori să nu fie articulate și calme în explicațiile lor la început. O abordare răbdătoare poate duce la furnizarea de dovezi care altfel ar fi putut fi omise.

- ▶ Cu toate acestea, dacă o persoană este prea stresată sau prea grav rănită, amânați interogarea detaliată până când aceasta este într-o poziție mai bună pentru a vorbi (și organizați tratament medical, dacă este cazul).
- ▶ Persoanele intervievate vor folosi probabil propriul lor limbaj și nu limbajul poliției sau limbajul juridic. Se pot solicita clarificări în caz de ambiguitate.
- ▶ Înregistrați în scris orice ar fi spus suspectii victimelor sau martorilor, deoarece ar putea furniza dovezi ale unui motiv de prejudecată.
- ▶ În cazul în care un suspect se află la fața locului, înregistrați orice recunoaștere în conformitate cu legislația locală/regulamentele poliției, avertizându-l după caz. Folosiți exact cuvintele lor.
- ▶ În timp ce notițele luate la locul faptei pot fi doar o înregistrare preliminară, acestea sunt susceptibile de a fi utilizate pe parcursul anchetei și pot fi examinate în faza de urmărire penală. Prin urmare, este esențial să înregistrați cât mai multe detalii posibil.
- ▶ Notițele trebuie să fie suficient de detaliate pentru a permite unui al doilea investigator să continue ancheta în cazul în care cazul este realocat unui detectiv/unui investigator al infracțiunilor motivate de prejudecată/unui alt ofițer.

B) Colectarea probelor criminalistice și tehnice la locul faptei

- ▶ Asigurați locul faptei la sosire, delimitând locul incidentului și orice zonă în care s-ar fi putut afla infractorii sau în care aceștia au fugit de la locul faptei.
- ▶ Păstrați toate dovezile vizibile și fotografiați toate zonele și obiectele relevante. Luați în considerare realizarea înregistrării video a locului faptei, dacă există resurse disponibile și dacă este adecvat. Asigurați-vă că sunt colectate dovezi fizice care arată prejudecăți (de exemplu, fotografiați graffiti homofobe).
- ▶ Păstrați toate urmele de pe victimă. Amintiți-vă că orice contact lasă o urmă, iar pe pielea și hainele victimei pot fi prezente probe de la infractori (sânge, salivă, fibre de îmbrăcăminte, păr, ADN etc.).
- ▶ Luați în considerare prelevarea de tampoane, dacă este cazul, și confiscarea hainelor după ce a fost pus la dispoziție un schimb de haine.
- ▶ Fotografați rănile victimei, obținând consimțământul acesteia, dacă este cazul. Este posibil să fie necesar să fotografați după o anumită perioadă de timp pentru a permite vânătăilor să devină vizibile.
- ▶ Pregătiți prezența examinerilor locului faptei sau a specialiștilor criminaliști, după caz.
- ▶ Adunați și împachetați toate probele fizice în conformitate cu reglementările locale și cu cele mai bune practici.
- ▶ Identificați oportunitățile de a obține probe ADN de la locul faptei. Sursele includ armele/instrumentele folosite, orice lucru care ar fi putut fi atins sau din care s-ar fi băut, sânge, salivă, păr sau alte fluide corporale. După cum s-a menționat mai sus, ADN-ul suspectului poate fi prezent pe victimă.
- ▶ Dacă incidentul este raportat prin telefon, sfătuiți persoana care raportează incidentul să păstreze orice dovadă.
- ▶ Solicitați asistența unor anchetatori specializați în problemele LGBTI, dacă există.
- ▶ Adunați înregistrări CCTV din zona imediată și din împrejurimi, acordând o atenție deosebită punctelor de acces și de ieșire de la locul faptei.
- ▶ În cazul în care un suspect este identificat și arestat, încercați să asigurați îmbrăcămintea și încălțăminte care ar putea conține dovezi și prelevați o probă ADN, precum și amprente digitale și fotografii. Simbolurile care ar putea fi un indicator de prejudecată, cum ar fi tatuajele care indică apartenența la grupuri de extremă dreaptă, ar trebui fotografiate și notate într-un raport.
- ▶ Organizați o examinare medicală și solicitați consimțământul pentru a obține un raport al medicului legist.
- ▶ Presupuneți că cazul va duce la un proces în instanță și colectați toate probele în consecință.

C) Înapoi la secția de poliție: Întocmirea unui dosar oficial

- ▶ Înregistrarea infracțiunilor motivate de prejudecată este esențială pentru a asigura identificarea tiparelor de comportament infracțional și punerea în aplicare a măsurilor preventive.
- ▶ Creați un raport de infracțiune în baza de date a poliției.
- ▶ Înregistrați orice observații inițiale care semnalează incidentul ca fiind o posibilă infracțiune motivată de prejudecată.
- ▶ Efectuați investigațiile inițiale pentru a identifica dacă au fost comise infracțiuni similare. Poate exista un model de comportament al infractorului. Analizați înregistrările infracțiunilor motivate de prejudecată pentru a identifica modelele de victimizare.
- ▶ Examinați înregistrările pentru a vedea dacă victima a mai fost înregistrată ca victimă a unei infracțiuni. Acest lucru este important pentru a identifica potențiala victimizare repetată.
- ▶ Raportați incidentul managerului relevant, în conformitate cu politica/regulamentele locale.
- ▶ Raportați incidentul la unitatea locală/națională pentru infracțiuni motivate de prejudecată, în conformitate cu politica/regulamentele.
- ▶ Dacă investigația este transmisă unui alt investigator/unei alte unități, asigurați-vă că aceștia sunt conștienți de faptul că ar putea fi vorba de o infracțiune motivată de prejudecată.
- ▶ Asigurați-vă, dacă este necesar, că managerul relevant/ purtătorul de cuvânt al poliției pentru mass-media este informat cu privire la incident.
- ▶ În cazul în care se identifică un model de infracțiune motivată de prejudecată, raportați acest lucru pentru a se putea pune în aplicare un răspuns/intervenție adecvat.
- ▶ Pregătiți interpreți pentru implicarea viitoare a victimei/martorului/suspectului, dacă este necesar.
- ▶ Planificați predarea exponatelor și a probelor către ofițerul sau echipa de investigație desemnată.

D) Investigații suplimentare: Explorarea tuturor posibilităților

După investigația inițială la fața locului și întocmirea raportului oficial la secția de poliție, cazul va necesita adesea investigații suplimentare semnificative, în special în cazul în care nu există suspect(ți). Bunele practici de investigare prezentate mai jos nu sunt exhaustive și ar trebui extinse în funcție de practicile/procedurile locale. Determinarea ofițerilor de poliție de a identifica infractorii în cazul infracțiunilor motivate de prejudecată este esențială pentru construirea încrederii în rândul comunităților minoritare. Acolo unde încrederea în serviciile de poliție este scăzută, martorii LGBTI s-ar putea să nu se simtă confortabil să vorbească cu poliția. Un efort suplimentar va fi necesar în aceste cazuri pentru a încuraja martorii să se prezinte.

Ofițerii de poliție ar trebui:

- ▶ lansarea de apeluri pentru martori prin intermediul mass-media, al rețelelor de socializare etc.
- ▶ căutați incidente similare în alte locații/cartiere de poliție
- ▶ căutați martori care ar putea vizita în mod regulat zona/scenă (lucrători poștali, persoane de pe rutele autobuzelor). Ofițerii de poliție locală/comunitară pot fi de ajutor
- ▶ un funcționar cu experiență să revizuiască dovezile colectate până în prezent, pentru a identifica noi direcții de anchetă
- ▶ examinarea înregistrărilor de la centrul de apeluri de urgență
- ▶ să recurgă la un medic legist pentru acest caz, dacă este cazul
- ▶ efectuează anchete din ușă în ușă în zonă
- ▶ să efectueze un studiu al înregistrărilor CCTV, de exemplu din întreprinderi, clădiri de birouri sau case din zona în care a avut loc infracțiunea motivată de prejudecată care face obiectul anchetei
- ▶ să examineze toate dosarele penale disponibile și dosarele de informații criminale pentru a identifica legăturile
- ▶ triangularea utilizării telefonului mobil și examinarea probelor telefonice, dacă este cazul
- ▶ să utilizeze unități specializate, după caz
- ▶ să solicite serviciile unei unități de revizuire a infracțiunilor (dacă există) pentru a revizui probele și investigațiile după expirarea termenului de 28 de zile pentru cazurile grave
- ▶ informați angajații de securitate și personalul de la localurile LGBTI pentru a vedea dacă au informații care v-ar putea ajuta. Este posibil ca oamenii să aibă discuții în cadrul comunităților pe care nu le au cu poliția. Chiar și informațiile „neoficiale” pot fi de ajutor
- ▶ să solicite asistența organizațiilor societății civile LGBTI pentru a face apel la informații
- ▶ să utilizeze informații de pe site-urile de înregistrare ale părților terțe, acolo unde sunt disponibile

FIȘA 4.2A - INVESTIGAREA UNEI INFRAȚIUNI MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI: O ABORDARE CENTRATĂ PE VICTIMĂ

Unui participant ar trebui să i se delege responsabilitatea de a lua notițe.

Pentru acest exercițiu se poate utiliza același scenariu ca în activitatea 4.1.

Scenariu:

Atac în centrul orașului:

Două femei lesbiene părăsesc un local LGBTI din centrul orașului. La 100 de metri de local, femeile sunt atacate de un grup de bărbați, dintre care unii sunt înarmați cu bastoane. Femeile sunt bătute crunt cu bastoane, lovite cu pumnii și picioarele. Agresorii strigă injurii homofobe la femei înainte și în timpul agresiunii. Un trecător sună la poliție și dumneavoastră ajungeți la fața locului.

După ce ați citit scenariul, citiți sarcina de mai jos care a fost atribuită grupului dumneavoastră. Faceți un brainstorming de idei timp de 10-15 minute, luând notițe după caz.

Sarcina grupului 1 - Răspunsul inițial

Sprrijinirea victimelor la locul infracțiunii, atunci când raportează o infracțiune prin telefon sau la sosirea la o secție de poliție pentru a raporta o infracțiune motivată de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI.

Ce ar trebui să ia în considerare poliția?

Sarcina grupului 2 - Preluarea declarației/raportului oficial

Culegerea celor mai bune probe și sprrijinirea victimei atunci când i se ia o declarație detaliată. Ce ar trebui să ia în considerare poliția?

Sarcina grupului 3 - După colectarea probelor inițiale

Furnizarea de informații și sprrijin continuu victimelor. Reducerea riscului de re-victimizare. Ce ar trebui să ia în considerare poliția?

FIȘA 4.2B - INVESTIGAREA UNEI INFRAȚIUNI MOTIVATE DE PREJUDECATĂ

ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI: O ABORDARE CENTRATĂ PE VICTIMĂ

Această broșură oferă îndrumări-cheie în următoarele trei domenii:

- A) sprijinirea victimelor în etapele inițiale ale unei anchete penale
- B) luarea unei declarații detaliate a victimei/ martorului și crearea unui mediu propice pentru colectarea celor mai bune probe
- C) asistență permanentă pentru victime și reducerea riscurilor

O abordare centrată pe victimă implică o **evaluare individuală a nevoilor și riscurilor unei victime** și este deosebit de importantă în cazurile de infracțiuni și incidente motivate de prejudecată, deoarece aceste cazuri prezintă riscuri de victimizare continuă sau repetată, intimidare și represalii.

O evaluare individuală asigură faptul că poliția înțelege nevoile unei victime și riscurile cu care aceasta (s-ar putea) confrunta și ajută poliția să determine măsurile de protecție și de sprijin pe care ar trebui să le pună în aplicare.¹⁰⁴ Răspunzând nevoilor victimei, tratând-o cu demnitate și respect, aceasta va fi, de asemenea, împuternicită să raporteze și va încuraja cooperarea sa cu forțele de poliție.

O evaluare individuală a nevoilor victimei este o **obligație** în temeiul dreptului UE.¹⁰⁵

O bună resursă pentru a afla mai multe despre cum să vă implicați cu victimele într-un mod care să le garanteze sprijinul și respectul de care au nevoie este inițiativa STARS (Strengthening Targeted Assistance and Response Structures for Hate Crime Victims in the OSCE Region), a OSCE, care compilează mai multe orientări și recomandări pentru a consolida înțelegerea nevoilor și drepturilor victimelor infracțiunilor motivate de prejudecată.¹⁰⁶

A) Sprijinirea victimelor în etapele inițiale ale anchetei penale

Contactul inițial cu victima va avea o impresie de durată asupra modului în care aceasta vede poliția și asupra așteptărilor pe care le va avea în ceea ce privește furnizarea de servicii. Un început prost ar putea distruge șansele de a obține cooperarea acestora.

Punctele-cheie de luat în considerare în etapele inițiale ale anchetei sunt rezumate mai jos.

Orientări comune:

- ▶ Victima ar trebui să fie interviuată de un singur ofițer de poliție pentru a minimiza traumele și revictimizarea; un al doilea ofițer poate fi prezent dacă este necesar, dar în mod ideal nu ar trebui să pună întrebări.
- ▶ Ca principiu general, este o bună practică să începeți prin a întreba victima cum dorește să i se adreseze, indiferent de marcasele de gen din documentele sale de identitate. Respectați-i dorința în orice interacțiune cu ea.
- ▶ Evaluați nevoia de asistență medicală și solicitați-o dacă este necesar. Lipsa rănilor vizibile nu înseamnă automat că nu este nevoie de asistență medicală.
- ▶ Înregistrați starea emoțională a victimei (de exemplu, este în stare de șoc?). Sugerați ca victima să fie examinată de un profesionist din domeniul medical. Un raport medical care să detalieze orice prejudiciu adus sănătății fizice sau psihice a victimei poate fi o probă esențială.
- ▶ Transmiteți victimei toate informațiile de care are nevoie pentru a raporta o infracțiune motivată de prejudecată sau pentru a depune mărturie. Acest lucru este deosebit de important atunci

104 Consiliul European, Manual for police education on equality & non-discrimination: a resource for trainers, p. 175 disponibil la <https://rm.coe.int/manual-for-police-education-on-equality-and-non-discrimination-final-/1680ad3669>

105 A se vedea: Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a standardelor minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, articolele 22, 23, 24, disponibilă la <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj>.

106 A se vedea: pagina STARS: Comprehensive Support for Hate Crime Victims (Sprijin cuprinzător pentru victimele infracțiunilor motivate de prejudecată) pe site-ul OSCE la [adresa: https://www.osce.org/odihr/stars](https://www.osce.org/odihr/stars).

când victima este un lucrător sexual (în special acolo unde munca sexuală nu este permisă) sau un migrant a cărui situație juridică în țară este potențial neregulamentară. Teama de repercusiuni juridice ar putea-o împiedica să raporteze orice fel de infracțiune. Deși nu vă puteți asigura că nu vor suferi nicio consecință negativă, îi puteți sprijini să ia o decizie în cunoștință de cauză.

- ▶ Informați victima despre cum și în ce condiții poate obține asistență juridică sau consiliere și protecție, dacă este necesar. De asemenea, informați-o cu privire la procedurile disponibile pentru a depune o plângere în cazul în care consideră că drepturile sale nu au fost respectate de autorități.
- ▶ Asigurați victima că nu este de vină pentru ceea ce i s-a întâmplat. Nu respingeți relatarea sa despre evenimente doar pentru că se afla sub influența alcoolului sau a drogurilor în timpul incidentului. Nu-i spuneți că ar fi trebuit să se îmbrace, să arate sau să se comporte într-un mod diferit pentru a evita să fie agresată.
- ▶ Ofițerii de poliție ar trebui să folosească un limbaj deschis și incluziv, cum ar :
  - „Aveți un partener?” în loc de „Sunteți căsătorit?”
  - „Ești într-o relație?” în loc de „Ai un iubit/iubită?”
- ▶ Aveți răbdare și oferiți victimei spațiul necesar pentru a-și exprima sentimentele. Crimele motivate de prejudecată sunt situații foarte dureroase, iar victimele ar putea să nu fie articulate și calme în explicațiile lor la început. O abordare răbdătoare poate duce la furnizarea de dovezi-cheie care altfel ar fi putut fi omise.
- ▶ Protejați identitatea victimei împotriva expunerii inutile. Sfătuiți victima că poliția îi va proteja viața privată atât cât este legal posibil.
- ▶ Sfătuiți victima cu privire la posibilitățile reale ca incidentul să devină cunoscut publicului și/sau să fie raportat în mass-media. Asigurați-vă că aceste informații nu sunt transmise în așa fel încât victima să creadă că poliția nu dorește să urmărească cazul.
- ▶ Informați victima cu privire la tipul de sprijin pe care îl poate obține și de la cine, inclusiv, dacă este cazul, informații de bază privind accesul la sprijin medical și/sau psihologic și cazare alternativă.
- ▶ Îndrumați-le către un serviciu local de sprijinire a victimelor (cu consimțământul acestora), cum ar fi cele oferite de organizațiile locale ale societății civile. Detaliile privind serviciile de sprijin ar trebui să fie furnizate oral și în scris (ori de câte ori este posibil). Ar trebui pregătit în prealabil un document care să enumere serviciile de sprijin pentru persoanele LGBTI care au suferit o infracțiune motivată de prejudecată.¹⁰⁷
- ▶ Victimei ar trebui să i se ofere detaliile ofițerului de investigații sau ale persoanei de contact pentru caz, în cazul în care dorește să comunice în continuare. Trebuie avută în vedere o a doua persoană de contact în cazul în care persoana inițială urmează să lipsească pentru perioade prelungite.
- ▶ Dorința unei victime de a nu fi contactată într-un anumit mod ar trebui să fie luată în considerare în mod serios. De exemplu, o victimă care se teme de represalii din partea infractorului sau de dezvăluirea SOGIESC poate să nu se simtă confortabil cu ofițerii de exemplu, vizita la domiciliu, primirea de informații (inclusiv citații în instanță) prin poștă la adresa de domiciliu sau contactarea prin intermediul unui telefon fix.
- ▶ Întrebați victima dacă are pe cineva pe care dorește să îl contactați pentru sprijin.
- ▶ Pe baza informațiilor colectate mai sus, evaluați orice risc imediat pentru victimă sau partenerul/familia sa apropiată. În plus față de punctele de mai sus, stabiliți dacă victima a primit amenințări, dacă au fost implicate arme, dacă au existat incidente anterioare și dacă autorul -dac/ este cunoscut - a comis infracțiuni similare în trecut. Pe baza evaluării, puneți imediat în aplicare orice măsuri de protecție necesare.

---

¹⁰⁷ Consultați Modulul Zero pentru mai multe detalii privind modul de colaborare cu OSC-urile.

Orientări specifice contextului

- a) La locul crimei:
  - ▶ Asigurați-vă că victima este în siguranță la locul faptei; îndepărtați-o de la locul faptei dacă este în pericol.
- b) Dacă efectuați un raport inițial la telefon:
  - ▶ Puneți întrebări pentru a stabili dacă victima este în siguranță la locul faptei și sfătuiți-o să părăsească locul faptei dacă este în pericol și poate face acest lucru. Îndrumați ofițerii de intervenție de urgență la fața locului dacă victima este în pericol și nu poate pleca.
  - ▶ Victimei ar trebui să i se ofere informații cu privire la cea mai bună modalitate de a depune un raport oficial. Victimei ar trebui să i se ofere detalii cu privire la persoanele pe care să le contacteze, când și unde. Ar trebui luate măsuri pentru ca victima să fie contactată de un ofițer de investigații, în conformitate cu politica poliției locale.
- c) Dacă o victimă ajunge la secția de poliție:
  - ▶ Luați primele detalii de la victimă într-o cameră privată și nu la ghișeul public. În mod ideal, o cameră ar trebui să fie desemnată și pregătită ca o cameră de siguranță.¹⁰⁸

B) Luarea unei declarații detaliate a victimei/martorului. Crearea unui mediu propice pentru colectarea celor mai bune probe

Interviul este adesea punctul din anchetă în care sunt furnizate probe esențiale. Acestea pot declanșa sau rezolva un caz penal. Poliția trebuie să găsească un echilibru între nevoia de a solicita cât mai multe informații detaliate și nevoile victimei, inclusiv nevoia de intimitate. Înainte de a parcurge punctele-cheie de mai jos, vă rugăm să citiți orientările comune care trebuie luate în considerare în etapele inițiale ale investigației, precum și orientările specifice contextului „Dacă o victimă ajunge la secția de poliție” de mai sus.

- ▶ Asigurați-vă că sala de interviu este liniștită și că nu veți fi deranjat în timp ce luați declarația. Puneți pe ușă un semn „nu deranjați”. Închideți telefoanele mobile și încercați să vă asigurați că nu sunteți deranjat în perioada în cauză.
- ▶ Asigurați un cadru cât mai confortabil posibil. Oferiți apă victimei. Oferiți pauze atunci când este necesar.
- ▶ Întrebați victima dacă a fost examinată de un furnizor de servicii medicale și dacă are un raport medical. Sugerăți-i să caute asistență medicală sau apelați chiar dvs. la aceasta, dacă este necesar și adecvat.
- ▶ Fiți respectuos în orice moment, validând durerea/ supărarea.
- ▶ Nu folosiți un limbaj critic și nu vă exprimați opinia personală cu privire la situația individuală a victimei. Nu criticați comportamentul victimei. Evitați să faceți presupuneri cu privire, de exemplu, la religia, stilul de viață, familia victimei.
- ▶ Amintiți-vă întotdeauna că orice infracțiune poate fi o infracțiune motivată de prejudecată, cu condiția să existe un motiv de prejudecată. De exemplu, dacă o femeie raportează o agresiune sexuală și există alte elemente care indică o prejudecată anti-LGBTI (de exemplu, utilizarea de insulte anti-lesbiene sau faptul că suspectul își declară intenția de a „vindeca” victima). De asemenea, în cazul în care un lucrător sexual LGBTI raportează o agresiune sexuală, nu respingeți niciodată cazul sau nu îl tratați ca pe o „neînțelegere” cu un client; acordați atenție fiecărui element și puneți victimei toate întrebările relevante pentru a aduna dovezi ale potențialilor indicatori de prejudecată.
- ▶ Folosiți un ton liniștitor. Anunțați victima că înțelegeți că este dificil să depună mărturie.
- ▶ Aveți grijă la limbajul corpului și păstrați o expresie cât mai neutră.
- ▶ Nu presați victima dacă aceasta este stresată. Poate fi necesar să se ia o a doua declarație într-o etapă ulterioară. În cazul în care acest lucru prezintă dificultăți juridice, acest lucru trebuie explicat victimei.

¹⁰⁸ Consultați Fișa 4.2C: Sfaturi pentru crearea unui spațiu sigur pentru persoanele LGBTI la secția de poliție.

- ▶ Aveți răbdare cu victima în cazul în care aceasta intră în detalii cu privire la incident dincolo de ceea ce aveți nevoie pentru o declarație. Acordați suficient timp și nu grăbiți procesul.
- ▶ Nu folosiți niciodată termeni discriminatorii, nici măcar în glumă. Ceea ce ar putea părea ușor pentru ofițer poate fi profund dureros pentru victimă în situația în care se află aceasta și poate îngreuna munca ofițerului de a strânge probe. În cazul în care victima semnalează că un termen a fost folosit necorespunzător, recunoașteți greșeala, cereți-vă scuze și interviul fără a-l mai folosi. Acest lucru va crea încredere între polițist și victimă și va facilita colectarea de probe.
- ▶ Nu subestimați niciodată gravitatea infracțiunii. Acest lucru este relevant în special atunci când suspjecții sunt minore. Evitați să diminueați importanța acesteia, considerând-o „chestie de copii”, în special în cazurile de hărțuire școlară sau de infracțiuni motivate de prejudecată, în care suspjecții sunt grupuri de copii. Probabil că acestea nu sunt lucruri de copii.
- ▶ Țineți întotdeauna cont de faptul că o infracțiune motivată de prejudecată poate fi motivată de mai multe prejudecăți diferite. Puneți toate întrebările relevante și luați în considerare vulnerabilitatea sporită a situației unei anumite victime. De exemplu, o femeie transgender care lucrează în domeniul sexului deoarece statutul său de migrant în situație neregulamentară o împiedică să obțină un permis de muncă prezintă un risc sporit de a fi victima unei infracțiuni motivate de prejudecată și este mai puțin probabil să fie dispusă să raporteze poliției.
- ▶ Luați în considerare posibilitatea de a lua declarația într-un loc neutru sau la domiciliul victimei, dacă acest lucru este adecvat având în vedere faptele cazului.
- ▶ Asigurați-vă că victima primește o confirmare scrisă a plângerii sale, în care se menționează elementele de bază ale infracțiunii raportate.

C) Sprijin permanent pentru victime și reducerea riscurilor

După interacțiunea inițială și după ce declarația a fost luată, urmați recomandările de mai jos.

- ▶ Furnizați victimei datele de contact pentru comunicarea cu privire la cazul său. Victima ar trebui să fie informată dacă un suspect a fost arestat, inculpat sau eliberat din arest. În cazul în care suspectul este eliberat din arest, victima ar trebui să fie informată cu privire la motivul pentru care s-a procedat astfel.
- ▶ Odată ce un ofițer este desemnat ca investigator, victima trebuie contactată în termen de 24 de ore pentru a o asigura că este luată în serios.
- ▶ După efectuarea evaluării inițiale a riscurilor, riscul pentru victimă ar trebui monitorizat periodic și ar trebui luate măsuri adecvate pentru a reduce riscurile identificate.
- ▶ Reamintiți victimei tipul de sprijin pe care îl poate obține și de la cine, inclusiv, după caz, informații de bază privind accesul la asistență medicală și/sau psihologică și cazare alternativă.
- ▶ Sfătuiți un ofițer al comunității locale sau un ofițer de patrulare să vină să vadă victima și să o liniștească, după caz. Ar trebui să discutați acest lucru cu victima înainte de a face acest lucru.
- ▶ Luați în considerare aducerea unui ofițer de legătură cu familia (un ofițer de poliție instruit care asigură legătura cu victima/familia în cadrul unei anchete majore) sau a unui ofițer de legătură instruit pe tematici LGBTI, dacă este disponibil.
- ▶ Victimei ar trebui să i se pună la dispoziție un singur punct de contact și o persoană de contact secundară în cazul în care punctul unic de contact va lipsi pentru perioade semnificative.
- ▶ În cazul în care acestea nu au fost deja rezolvate, ar trebui să se apeleze la serviciile de sprijinire a victimelor.
- ▶ Sfătuiți victima cu privire la prevenirea infracțiunilor și securitatea personală și a locuinței, dacă este necesar. Dacă este cazul, luați în considerare furnizarea echipamentului necesar (alarme, protecție polițienească etc.).
- ▶ Victima trebuie informată cu privire la orice solicitare din partea mass-media.
- ▶ Datele victimei trebuie păstrate pe hârtie și în baze de date electronice, după caz.
- ▶ Victimele pot avea nevoie de o schimbare de nume sau de o identitate complet nouă. Programele de relocare ar trebui avute în vedere și sprijinite în aceste circumstanțe.
- ▶ Furnizarea de informații cu privire la serviciile de justiție reparatorie disponibile.

- ▶ Oferirea de sprijin adecvat victimelor atunci când acestea sunt obligate să se prezinte în instanță, care ar putea include:
  - organizarea accesului la sălile de sprijin pentru victime/sale de așteptare pentru martori
  - organizarea pentru victimă a unei vizite la instanță înainte de proces (împreună cu serviciile judiciare, dacă există)
  - aranjarea ca ofițerul însărcinat cu ancheta sau un ofițer desemnat să se întâlnească și să rămână cu victima, atunci când este posibil. În cazul în care acest lucru nu este posibil, un „martor de legătură” ar trebui să se întâlnească și să rămână cu victima
  - în cazul în care niciuna dintre situațiile de mai sus nu este posibilă, sugerați victimei să participe însoțită de un prieten sau de un al familiei care nu are nicio legătură evidentă cu cazul, atât timp cât este sigur pentru aceștia, sau de un reprezentant al unei organizații a societății civile LGBTI.

FIȘA 4.2C - SFATURI PENTRU A CREA UN SPAȚIU SIGUR PENTRU PERSOANELE LGBTI LA SECȚIA DE POLIȚIE

1. Dacă este posibil, planificați din timp desemnarea unei camere ca spațiu sigur. În mod ideal, o cameră cu spațiu sigur ar trebui să ofere intimitate. În cazul în care pereții camerei sunt transparenți, luați în considerare agățarea de jaluzele.
2. Încăperea trebuie să fie sigură și primitoare. Afișați postere care să indice că spațiul este sigur pentru persoanele LGBTI, de preferință în diferite limbi. Dacă resursele permit acest lucru, ați putea decora camera cu câteva plante și să o iluminați cu o lumină mai blândă, mai caldă. Luați în considerare posibilitatea de a adăuga articole care să vă ajute pe parcursul interviului, cum ar fi apă și șervețele.
3. Afișați elemente care funcționează ca simboluri LGBTI vizibile, cum ar fi steagul curcubeu sau un poster care le reprezintă. Luați în considerare adăugarea acestor simboluri și în alte zone ale secției de poliție, deoarece ar putea ajuta persoanele LGBTI să se simtă mai confortabil.
4. Agățați un semn „Nu deranjați” la intrarea în cameră. Asigurați-vă că toată lumea din birou este conștientă de importanța respectării acestuia.
5. Includeți mesaje vizibile care să sublinieze că răspunsul la infracțiunile motivate de prejudecată este o prioritate, împreună cu măsurile pe care poliția le ia pentru a le soluționa. Un slogan simplu și eficient poate contribui la rezonanța acestui mesaj.
6. Colaborați cu organizațiile LGBTI locale. Acestea vă pot sfătui cum să creați un spațiu sigur pentru comunitatea LGBTI locală. Implicarea societății civile este un element-cheie pentru promovarea încrederii între persoanele LGBTI și ofițerii de poliție, deoarece îi va ajuta să se simtă în siguranță și suficient de confortabil pentru a raporta o infracțiune.
7. Afișați într-un loc vizibil informații de la organizațiile LGBTI locale, cum ar fi afișe sau pliante. Asigurați-vă că materialele sunt actualizate și includ datele de contact pentru sprijin de urgență, asistență juridică și servicii de consiliere.
8. Asigurați-vă că ofițerii de genuri diferite sunt instruiți în domeniul diversității sexuale și de gen. Acest lucru ar permite victimei să vorbească cu un ofițer de gen cu care se simte mai confortabil, dacă este necesar.
9. Utilizați rețelele de socializare pentru a informa periodic publicul cu privire la eforturile depuse la secția dvs. pentru a face din aceasta un spațiu sigur pentru persoanele LGBTI care raportează o infracțiune. Evidențiați acțiunile reale, cum ar fi evenimentele de colaborare cu organizațiile LGBTI sau feedback-ul din partea membrilor comunității, pentru a consolida credibilitatea.
10. Oferiți întotdeauna victimei posibilitatea de a folosi camera de siguranță. Cu toate acestea, respectați-i decizia preferă să vorbească într-o zonă mai publică. Unele persoane LGBTI s-ar putea să nu se simtă confortabil într-un spațiu retras cu un ofițer de poliție, în timp ce altele ar putea prefera intimitatea. În orice caz, asigurați victima că poate aduce un însoțitor de încredere, cum ar fi un prieten sau un apărător al comunității, pentru sprijin suplimentar, dacă dorește.

FIȘA 4.3A - COLECTAREA PROBELOR: VICTIME ALE INFRAȚIUNILOR MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ÎMPOTRIVA PERSOANELOR LGBTI - CONSIDERAȚII SPECIFICE TRANSSEXUALILOR

Informațiile prezentate mai jos oferă câteva orientări și bune practici pentru interacțiunea profesională și de sprijin a poliției cu victimele transsexuale ale infracțiunilor. O serie de aspecte sunt relevante și pentru persoanele intersex.

1) Identitatea de gen și aplicarea legii

După cum s-a subliniat anterior, persoanele transgender sunt supuse unor niveluri ridicate de victimizare într-o serie de domenii ale criminalității, inclusiv violența sexuală și crima. Ratele de victimizare sunt mai mari pentru anumite persoane transgender, cum ar fi cele care sunt migranți, lucrători sexuali sau aparțin unei minorități etnice. Având în vedere stigmatizarea socială omniprezentă și nivelurile disproporționate de violență penală la care sunt supuse persoanele transgender, aplicarea legii trebuie să acorde prioritate răspunsurilor profesionale și empatice.

În multe țări, persoanele transgender se confruntă adesea cu discriminarea din partea ofițerilor de poliție, ceea ce poate eroda încrederea și le poate face mai dificil să raporteze infracțiunile de care sunt victime. Acest lucru se întâmplă în special în cazul persoanelor transsexuale care lucrează în domeniul sexului sau care se află în situație de migrație ilegală, deoarece se tem că raportarea la poliție a violențelor de care au fost victime le-ar putea expune unor riscuri juridice de a fi amendate sau expulzate. Manifestarea profesionalismului și respectarea identității de gen, a expresiei de gen, a numelui și a pronumelor folosite de orice victimă sunt vitale pentru sprijinirea și deservirea eficientă a persoanelor transgender.

2) Evitați întrebările inutile, irelevante sau critice

Persoanele transgender sunt supuse în mod regulat întrebărilor și judecăților de-a lungul vieții lor. Acestea nu au nevoie ca poliția să le creeze și mai mult stres punându-le întrebări care nu sunt relevante pentru interacțiunea lor profesională cu victima. O responsabilitate esențială a ofițerilor de poliție este să rămână în rolul lor profesional și să pună numai întrebări care sunt relevante pentru investigarea infracțiunii raportate.

Atunci când efectuează o anchetă, ofițerii de poliție ar trebui să țină seama de acuzația penală pe care încearcă să o dovedească și de informațiile necesare pentru a furniza dovezi ale unui motiv pătător. Poate fi relevant să se facă referire la identitatea de gen a victimei atunci când se investighează un incident transfobic. Adesea, nu va fi necesar să se furnizeze dovezi legate de elemente mai personale și private, cum ar fi anatomia fizică a persoanei, tratamentele medicale la care ar putea fi supusă sau nu etc. Dacă informațiile nu sunt legate în mod evident de infracțiunea raportată sau de motivația pătătoare a acesteia, nu puneți întrebarea.

Exemple de întrebări nepotrivite ar include, de exemplu: „Ați suferit o intervenție chirurgicală?”, „Care este numele dvs. real?” sau întrebări privind istoricul medical privat al persoanei, cu excepția cazului în care sunt explicit relevante pentru anchetă.

Persoanele transgender se pot confrunta adesea cu reacții de judecată din partea familiei, prietenilor și a comunității în general. Atunci când ajung la o secție de poliție după ce au suferit o infracțiune, este esențial ca acestea să nu se confrunte cu alte judecăți din partea poliției.

Păstrați o atitudine neutră, evitând limbajul corpului sau gesturile faciale care ar putea transmite în mod inadvertent judecată sau disconfort. Rămâneți profesionist în orice moment.

Limbajul trebuie să fie neutru, tehnic și să nu judece. Rolul unui ofițer de poliție profesionist este de a oferi sprijin și empatie. Victimizarea secundară este probabil să apară dacă victima simte că trece printr-un proces de judecată/discriminare atunci când intră în contact cu sistemul de justiție penală.

3) Confidențialitate

Ofițerii de poliție au responsabilitatea profesională de a păstra confidențialitatea atunci când investighează chestiuni penale. Ofițerii de poliție au responsabilitatea de a păstra confidențialitatea informațiilor personale, în special în orașele mici, unde anonimul este mai greu de păstrat.

Dezvăluirea neautorizată a identității de gen a unei persoane transgender poate duce la riscuri emoționale, sociale și fizice grave. De asemenea, ar putea cauza probleme în relațiile cu familia, prietenii și partenerii lor, la școală sau la locul de muncă.

În plus, aceasta poate constitui, de asemenea, o încălcare a standardelor legale de confidențialitate. Legislația privind protecția datelor trebuie să fie aplicată cu rigurozitate. Funcționarii trebuie să se asigure că toată documentația referitoare la cazuri, inclusiv înregistrările digitale, este stocată în siguranță. Accesul la informațiile sensibile trebuie să fie limitat la personalul relevant, cu politici clare de utilizare a acestora.

Rolul descris mai sus ar trebui să fie luat în considerare împreună cu riscul ca detalii ale cauzei penale să ajungă în mass-media prin intermediul unor înfățișări în instanță sau în alt mod. Victima ar trebui să fie informată cu privire la aceste riscuri, astfel încât să poată lua o decizie în cunoștință de cauză cu privire la modul în care să procedeze. Aceste informații nu trebuie niciodată transmise într-un mod în care victima să simtă că este descurajată să depună o plângere. În cele din urmă, nu faceți niciodată promisiuni pe care nu le puteți respecta cu privire la confidențialitate pentru a influența pe cineva să depună o plângere penală.

4) Suporturi

Atunci când victima este în dificultate și, în special, atunci când relațiile dintre comunitatea transsexuală și poliție sunt dificile, poate fi adecvat să întrebați victima dacă ar dori ca un prieten sau un membru al familiei să fie prezent. Dacă este posibil, oferiți-i victimei un avocat local pentru transsexuali sau un ofițer de legătură instruit în domeniul infracțiunii motivate de prejudecată. Acest sprijin suplimentar poate ajuta victima să parcurgă procesul mai confortabil.

De asemenea, poate fi util să preluați declarația într-un loc neutru, cum ar un centru comunitar sau la domiciliul victimei. Asigurați-vă conformitatea cu politicile locale, acordând în același timp prioritate confortului și siguranței victimei. Discutați cu victima despre locurile neutre pentru a-i spori sentimentul de control și siguranță.

5) Numele folosit și numele legal

Polițiștii ar trebui să se adreseze persoanelor cu numele pe care îl folosesc pentru a se prezenta sau pe care îl indică ca fiind modul lor preferat de adresare. Aceasta este o regulă generală simplă și va conduce, probabil, la o conversație mai productivă între polițist și persoana intervievată.

Ori de câte ori este necesar din punct de vedere legal ca ofițerii de poliție să utilizeze numele legal al unei persoane în locul numelui folosit, ofițerii ar trebui să explice clar victimei de ce este necesar acest lucru și unde va fi utilizat (formulare, declarații, documente judiciare și medicale etc.), asigurând transparența și minimizând disconfortul. Ofițerul de poliție ar trebui să se refere în continuare la numele social al persoanei atunci când interacționează cu aceasta.

Multe țări nu permit schimbarea numelui pentru a coincide cu identitatea de gen a unei persoane. În alte circumstanțe, o persoană transgender poate să nu fie în măsură să își schimbe numele în mod legal, chiar dacă acest lucru este permis de stat. Acest lucru poate crea o multitudine de provocări, în special atunci când are de-a face cu ofițeri de poliție care sunt instruiți și au experiență în examinarea documentelor de identitate.

Atunci când luați o declarație de plângere, recunoașteți identitatea victimei și numele și pronumele preferate ale acesteia și folosiți-le atunci când interacționați cu ea. În declarație, începeți prin a preciza numele legal al martorului și sexul legal, dacă este necesar din punct de vedere legal, apoi explicați numele și identitatea de gen declarate. Indicați că, din acel moment, vă veți referi la persoană folosind numele preferat al acesteia. Odată ce acest lucru a fost clarificat în declarație, trebuie să continuați să utilizați genul și pronumele persoanei pe parcursul declarației/raportului.

Documentele care dovedesc identitatea de gen a unei persoane nu ar trebui să fie solicitate decât dacă sunt strict necesare pentru un scop specific.

6) Utilizarea pronumelor

După cum s-a discutat în modulul doi, pronumele sunt modalitățile prin care ne referim la persoane prin înlocuirea numelui lor cu cuvinte precum el, ea sau ei. Este esențial ca fiecărei persoane să i se adreseze folosind pronumele preferat, pentru a crea un spațiu sigur în care să poată exprima ceea ce s-a întâmplat.

Uneori, persoanele pot informa ofițerii cum doresc să li se adreseze, o solicitare care ar trebui întotdeauna onorată de ofițeri. În caz contrar, ar fi o bună practică să întrebați persoana respectivă cum preferă să i se adreseze și cu ce pronume preferă să se adreseze.

Este important să rețineți că, pentru multe persoane non-binare, pronumele neutre din punct de vedere al genului, cum ar fi ei/ele/ele lor, ar putea fi pronumele adecvate. Cu toate acestea, alte persoane ar putea prefera unul diferit.

Dacă vă treziți că folosiți un pronume greșit, cel mai bine este să vă cereți scuze rapid și să treceți mai departe. Recunoașteți greșeala pe scurt, corectați-vă și continuați conversația fără să accentuați prea mult eroarea. Nu este necesar să insistați asupra acesteia și ar putea crea o situație stânjenitoare. Nu intrați în defensivă dacă persoana vă corectează și explică modul în care ar prefera să i se adreseze. Amintiți-vă cât de important este acest lucru pentru a crea un mediu adecvat pentru a auzi declarația lor.

Cu toate acestea, adresarea greșită intenționată unei persoane este insultătoare și poate provoca daune considerabile. Așa cum majoritatea ofițerilor de sex masculin nu ar dori să fie numiți „domnișoară” de către un cetățean în timpul serviciului sau așa cum majoritatea ofițerilor de sex feminin nu ar dori să fie numiți „domnule” în aceeași situație, victimele și alte persoane care raportează la poliție trebuie să fie abordate într-un mod care să respecte identitatea de gen pe care și-au stabilit-o.

Utilizarea de către polițiști a pronumelor corecte și întrebările sensibile cu privire la pronumele preferate demonstrează competență culturală și generează încredere și contribuie la crearea unui mediu sigur și confortabil în care raportarea experiențelor traumatiche violente devine mai puțin dificilă pentru victimă.

7) Sensibilitate corporală

Deși întrebările irelevante despre corpul cuiva ar trebui întotdeauna evitate, pot exista cazuri în care discutarea anumitor detalii este necesară (de exemplu, în unele cazuri de agresiune sexuală). Multe persoane transgender se pot simți deosebit de neliniștite să discute despre corpul lor cu ofițerii de poliție sau cu orice altă persoană necunoscută. Acest lucru face ca ideea de construire a încrederii să fie și mai importantă.

În cazul în care este necesară o examinare sexuală medico-legală, procedurile ar trebui să fie explicate victimei în prealabil, astfel încât să i se ofere suficiente informații pentru a lua o decizie cu privire la modul de a proceda. Deciziile victimelor în astfel de cazuri ar trebui respectate.

Atunci când este posibil, implicați profesioniști din domeniul medical instruiți în domeniul sănătății persoanelor transgender pentru a efectua examinări sensibile. Victimele ar trebui să fie informate cu privire la disponibilitatea personalului medical de același sex, dacă doresc acest lucru.

8) Familie

Este posibil ca poliția să fie nevoită să colaboreze cu familia victimei, în special dacă victima a dispărut, a decedat sau nu este disponibilă. Încercați să evaluați cu sensibilitate nivelul de acceptare al familiei și să identificați în ce măsură doresc să se implice în sprijinirea anchetei. Este posibil ca familia să nu accepte identitatea de gen a rudei lor. Poate fi necesar să aveți două tipuri de discuții, una cu familia și una cu victima.

Dacă există semne de ostilitate în cadrul familiei față de victimă, acordați prioritate bunăstării victimei și evitați să împărtășiți detalii personale cu membrii familiei care nu o sprijină.

Este posibil ca familia victimei să nu înțeleagă problemele legate de transsexualitate și, în anumite cazuri, ar putea fi oportun să o îndrumați către organizații specializate în sprijinirea transsexualilor și a victimelor.

În plus, ofițerii de poliție ar trebui să fie întotdeauna conștienți de faptul că persoana care însoțește victima poate fi agresorul, chiar dacă este o rudă sau partenerul acesteia. Polițiștii ar trebui să identifice semnele unui comportament coercitiv sau abuziv, cum ar fi un comportament de control, refuzul de a permite victimei să vorbească în particular sau de a răspunde la întrebări în numele acesteia.

În aceste circumstanțe, poate fi oportun să separați pentru scurt timp victima și partenerul și să puneți întrebări precum: Vă simțiți în siguranță acasă? Este cineva din viața dumneavoastră care vă lovește, vă rănește sau vă amenință? Există vreun motiv pentru care v-ați putea simți inconfortabil sau incapabil să răspundeți deschis la întrebări în prezența partenerului dumneavoastră?

9) Detenția persoanelor transgender

Deși o explicație cuprinzătoare a nevoilor deținuților transsexuali depășește domeniul de aplicare al setului de formare din acest manual, ar trebui menționat cursanților că persoanele transsexuale aflate în detenție pot fi într-o situație de vulnerabilitate și cu un risc sporit de intimidare și abuz.

În conformitate cu Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri:

„4. Statele membre ar trebui să ia măsurile adecvate pentru a asigura siguranța și demnitatea tuturor aflate în închisoare sau private în alt mod de libertate, inclusiv a lesbienelelor, homosexualilor, bisexualilor și transsexualilor, și în special să ia măsuri de protecție împotriva agresiunilor fizice, a violurilor și a altor forme

de abuz sexual, indiferent dacă sunt comise de alți deținuți sau de personal; ar trebui luate măsuri astfel încât să se protejeze și să se respecte în mod adecvat identitatea de gen a persoanelor transsexuale.”¹⁰⁹

Comitetul pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT) al Consiliului Europei a adoptat în 2024 un set de principii de bază¹¹⁰ pentru a asigura tratamentul respectuos și decent în închisoare al persoanelor transgender. Deși se concentrează asupra închisorii, aceste principii sunt relevante și pentru alte tipuri de detenție, cum ar fi arestarea sau detenția temporară a migrantilor transsexuali și a solicitanților de azil. Acestea includ orientări privind subiecte-cheie precum plasarea în închisoare, perchezițiile corporale sau asistența medicală în timpul detenției.

„98. În conformitate cu preceptele de mai sus și cu normele internaționale, CPT consideră că, în principiu, persoanele transgender ar trebui să fie cazate în secțiunea închisorii corespunzătoare sexului cu care se identifică. În cazul în care, în urma unei evaluări individualizate a riscurilor, există motive excepționale de securitate sau de altă natură pentru cazarea lor în altă parte, aceste motive ar trebui să fie clar documentate și să facă obiectul unei revizuirii periodice. În orice caz, la fel ca în cazul persoanelor cisgender care trăiesc în închisori, deținuții transgender ar trebui să fie întotdeauna ținuti în locuri care să le asigure cel mai bine siguranța lor și a celorlalți. Dacă sunt deținuți, chiar și pentru scurt timp, în orice formă de secțiune separată sau dedicată a unei închisori, acestora ar trebui să li se ofere activități și timp de asociere cu alți deținuți de genul cu care se identifică.

99. În plus, CPT consideră că persoanele transgender ar trebui, de asemenea, să fie consultate în mod proactiv în cadrul procedurilor inițiale de evaluare a nevoilor de intrare și a riscurilor înainte de luarea deciziilor de plasament, precum și să li se ofere opțiunea ca identitatea lor de gen să rămână confidențială, dacă doresc acest lucru.”

---

109 Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri privind măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen, disponibilă la adresa: <https://search.coe.int/cm?i=09000016805cf40a>

110 CPT, *al 33-lea raport general - Activități 2023*, 2024, p. 35, disponibil la <https://rm.coe.int/1680af71cd>

FIȘA 4.3B - LISTĂ DE VERIFICARE

1. Respectați identitatea persoanei: Utilizați întotdeauna pronumele preferat și numele ales de victimă. Dacă folosiți un pronume sau un nume greșit, cereți scuze pe scurt, corectați-vă și treceți mai departe.
2. Folosiți un limbaj neutru și lipsit de prejudecăți: Evitați termenii depreciativi. Folosiți întotdeauna un limbaj profesional și respectuos.
3. Păstrați relevanța: Puneți numai întrebări relevante pentru anchetă. Evitați întrebările intruzive despre detalii intime, cu excepția cazului în care este strict necesar.
4. Concentrați-vă asupra dovezilor pătinoare: Concentrați-vă asupra dovezilor de transfobie, mai degrabă decât să cercetați identitatea personală a victimei dincolo de ceea ce este strict necesar.
5. Fiți conștient de comunicarea dvs. non-verbală: Păstrați o atitudine neutră în timpul interacțiunilor. Evitați gesturile, tonul sau limbajul corpului care să judece.
6. Protejați informațiile personale: Nu divulgați identitatea de gen, numele sau istoricul medical al victimei fără consimțământul său explicit.
7. Fiți transparent cu privire la limitările legale: În cazul în care normele juridice sau procedurale impun utilizarea numelui legal sau a sexului persoanei, explicați clar acest lucru victimei.
8. Referiți-vă la societatea civilă: Puneți victimele în legătură cu organizații locale de transsexuali sau LGBTI sau cu servicii de sprijinire a victimelor pentru asistență suplimentară.
9. Oferiți opțiuni de sprijin emoțional: Întrebați dacă victima ar dori ca un prieten, un membru al familiei sau o persoană de sprijin să fie prezentă în timpul interviurilor.

FIȘA 4.4A - INDICATORI DE PREJUDECATĂ - DEMONSTRAREA MOTIVULUI DE PREJUDECATĂ

Indicatori de prejudecată

După cum s-a subliniat în modulele anterioare, infracțiunile motivate de prejudecată sunt definite ca acte infracționale însoțite de un motiv de prejudecată. Elementul care transformă o infracțiune obișnuită într-o infracțiune motivată de prejudecată este selectarea de către autor a unei victime pe baza unei prejudecăți față de grupul din care face parte victima sau din care victima este percepută ca făcând parte.

Ofițerii de poliție vor avea experiență în identificarea și colectarea probelor pentru demonstrarea faptelor penale. Pentru a sprijini colectarea de probe în legătură cu infracțiunile, fiecare infracțiune este definită în codul penal. Aceste definiții includ „probe”, care trebuie să fie prezente pentru a se iniția arestarea/inculparea/procesarea pentru o infracțiune.

Atunci când se investighează infracțiunile motivate de prejudecată, este necesar să se adune probe care să demonstreze existența unei motivații pătinoare sau de prejudecată. Deoarece motivația este oarecum subiectivă și poate fi mai greu de definit, există o serie de factori care pot fi utilizați pentru a identifica o motivație de prejudecată, unii mai puternici decât alții din punct de vedere probatoriu. Acești factori pot fi clasificați în mod util în următoarele categorii:

1. Percepția victimei sau a martorului
2. Comentarii, declarații scrise și gesturi
3. Implicarea grupurilor de instigare la ură organizate sau a membrilor acestora
4. Locație și calendar
5. Modele sau frecvența infracțiunilor sau incidentelor anterioare
6. Natura violenței
7. Lipsa altor motive

Aceste elemente trebuie înțelese ca o listă de indicatori și nu ca o listă exhaustivă care trebuie să fie îndeplinită pentru ca un incident să fie investigat ca o potențială infracțiune motivată de prejudecată. Ori de câte ori sunt prezenți unii dintre acești indicatori, ofițerii de poliție ar trebui să își orienteze investigația către colectarea de dovezi suplimentare privind un motiv pătinoar.

Având în vedere natura subiectivă a motivațiilor și faptul că unii indicatori vor fi mai puternici decât alții, poate fi necesar să se construiască un caz folosind o combinație de indicatori de prejudecată. În unele cazuri, deși poate fi prezent un indicator, acesta poate să nu fie suficient pentru a dovedi că incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată și, prin urmare, cazul poate fi tratat ca un act infracțional obișnuit.

Procurorul trebuie să decidă dacă cazul este sau nu o infracțiune motivată de prejudecată, pe baza faptelor prezentate de poliție. Prin urmare, este esențial ca poliția să adune și să prezinte procurorului toate dovezile disponibile și să nu decidă singură că infracțiunea nu este o infracțiune motivată de prejudecată, dacă dovezile sugerează că ar putea fi. Scopul poliției ar trebui să fie acela de a aduna cât mai multe probe relevante.

Există situații în care persoana atacată nu este de fapt un membru al grupului vizat, dar este percepută ca atare de către un infractor. Este important de reținut că, chiar dacă victima poate să nu fie LGBTI, faptul că atacatorii au ales victima crezând că este așa este ceea ce face infracțiunea o infracțiune motivată de prejudecată. Ceea ce contează este motivația infractorului, nu orientarea sexuală, identitatea și expresia de gen sau caracteristicile sexuale ale victimei.

De exemplu, victima poate fi un bărbat heterosexual care s-a alăturat unui marș Pride sau a participat la o petrecere LGBTI și a fost agresat fizic de un grup care l-a perceput din greșeală ca fiind homosexual. Aceasta ar fi în continuare o infracțiune motivată de prejudecată, indiferent de orientarea sexuală a victimei.

Trebuie remarcat faptul că prejudecățile pot constitui unul sau mai multe motive ale infracțiunii. În cauza Balázs c. Bulgariei, CtEDO a declarat că „nu numai actele bazate exclusiv pe o caracteristică a victimei pot fi clasificate drept infracțiuni motivate de prejudecată. Pentru Curte, autorii pot avea motive amestecate, fiind influențați de factori situaționali în aceeași măsură sau chiar mai puternic decât de atitudinea de prejudecată față de grupul din care face parte victima.”¹¹¹

¹¹¹ CEDO, Balázs v. Ungaria, 15529/12, §70. Textul integral este disponibil la adresa: <https://hudoc.echr.coe.int/fre/?i=001-158033>.

Prin urmare, chiar dacă sunt deja stabilite alte motive și există suficiente dovezi pentru a aduce cazul în fața instanței, este important să se ia măsuri suplimentare de investigare pentru a identifica și proba motivul de prejudecată.¹¹²

Fiecare caz va trebui să fie examinat pe baza faptelor disponibile. Trebuie să se acorde atenție faptelor înșelătoare sau cazurilor în care infractorii simulează în mod intenționat o motivație părtinitoare.

Pentru a înțelege mai bine indicatorii de prejudecată, citiți următorul scenariu și analizați răspunsurile la întrebările a-d.

Scenariu:

Un cuplu gay părăsește un club gay din centrul orașului la ora 2 a.m. Ieșirea din club se face pe un drum lateral întunecat. La capătul drumului, s-a adunat o bandă de tineri. Când cuplul trece pe lângă bandă, tinerii îi atacă și îi, lovindu-i cu pumnii și picioarele în timp ce zac pe jos. Banda îi numește „poponari” și „poponari” în timp ce îi atacă. Banda apoi. Un martor sună la poliție.

a) A avut loc o infracțiune?

Da, agresiune agravată sau încăierare (utilizați definiția infracțiunii locale).

b) A fost demonstrată motivația părtinitoare în scenariul de mai sus?

Da, motivația prejudecăților LGBTI a fost demonstrată în mai multe moduri:

Locația: Incidentul a avut loc când bărbații au ieșit dintr-un local LGBTI (barul gay).

Timp: S-a întâmplat într-un moment în care persoanele LGBTI ar fi trebuit să părăsească locația respectivă.

Comentarii: În timpul agresiunii au fost făcute comentarii homofobe („poponari” și „poponari”).

Percepția victimei/ martorului: Cele două victime erau bărbați homosexuali.

c) Ce alte dovezi ar putea poliția?

Evaluarea de mai sus este făcută pe baza informațiilor limitate disponibile în exemplu. Investigațiile suplimentare ale poliției ar putea dezvălui informații :

Percepția victimelor/ martorilor: Victimele pot percepe că au fost vizate pentru că erau homosexuale. Este posibil ca martorul să fi perceput că agresiunea a fost de natură homofobă.

Lipsa altor motive: Este posibil să nu existe alte motive (atac neprovocat, nimic furat etc.).

Apartenența la grupuri ce instigă la ură în mediul online: Suspecții, dacă sunt identificați, pot fi asociați cu grupuri ce instigă la ură. Este posibil să existe postări pe rețelele de socializare cu privire la atac.

Modele/frecvența infracțiunilor similare: Au avut loc atacuri similare în aceeași zonă sau în momente similare sau cu un modus operandi similar?

d) Este aceasta o crimă motivată de prejudecată?

Incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată, deoarece constituie o infracțiune penală cu un motiv părtinitor.

¹¹² Consiliul European, Manual for police education on equality & non discrimination: a resource for trainers, p. 138 disponibil la <https://rm.coe.int/manual-for-police-education-on-equality-and-non-discrimination-final-/1680ad3669>

Indicatori ai infracțiunilor anti-LGBTI

Folosiți timpul rămas pentru a prezenta câțiva indicatori de prejudecată care ar putea oferi polițiștilor care fac investigații dovezi că a avut loc o infracțiune LGBTI-fobă:

Percepția victimei sau a martorului

Comentarii, declarații scrise și gesturi

Implicarea grupurilor organizate ce instigă la ură sau a membrilor acestora

Locație și calendar

Modele sau frecvența infracțiunilor sau incidentelor anterioare

Natura violenței

Lipsa altor motive

FIȘA 4.4B - PREJUDECĂȚILE ANTI-LGBTI

Pe baza definiției unei infracțiuni motivate de prejudecată, infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI sunt infracțiuni care sunt motivate de prejudecăți față de persoanele lesbiene, homosexuale, bisexuale, transsexuale și intersexuale. „Motivație motivată de prejudecăți împotriva persoanelor LGBTI” înseamnă că autorul a ales ținta infracțiunii parțial sau în totalitate pe baza orientării sexuale, identității de gen, expresiei de gen sau caracteristicilor sexuale reale sau percepute ale acestora. Ținta poate fi o persoană, un grup de persoane sau un bun asociat corect sau fals cu comunitatea LGBTI.

Este foarte important să se identifice indicatorii de prejudecată pentru infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, deoarece acest lucru va ajuta autoritățile competente să decidă dacă cazul în cauză ar trebui investigat ca o posibilă infracțiune motivată de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI. Rețineți că unii indicatori de prejudecată ar putea fi diferiți în funcție de context, vârstă, comunitate, naționalitate... atât a victimei, cât și a făptuitorului (de exemplu, un făptuitor tânăr ar putea folosi insulte sau gesturi care sunt răspândite pe rețelele de socializare, dar necunoscute cohortelor mai în vârstă).

Mai jos este prezentată o listă **neexhaustivă** de indicatori de prejudecată:

Percepția victimei sau a martorului

- ▶ Victima sau martorul a perceput că actul infracțional care a avut loc a fost motivat de prejudecăți anti-LGBTI? (Rețineți că este posibil ca victima să nu realizeze că a fost victima unei infracțiuni motivate de prejudecăți. De asemenea, este posibil ca aceasta să dorească să nege că a fost vorba de o infracțiune motivată de prejudecată, deoarece este posibil să se teamă să își exprime sau să își expună SOGIESC).
- ▶ O parte substanțială a comunității în care a avut loc infracțiunea a perceput că incidentul a fost motivat de prejudecăți.
- ▶ Era victima cu un partener de același sex la momentul incidentului? Se țineau de mână sau se sărutau? Purtau simboluri Pride sau alte insigne/cupe/îmbrăcăminte asociate în mod obișnuit cu persoanele LGBTI?
- ▶ Era victima implicată în activități de promovare a drepturilor/serviciilor/problemelor LGBTI la momentul incidentului?
- ▶ A fost victima vizibil identificabilă ca persoană LGBTI datorită expresiei de gen (îmbrăcăminte, machiaj, comportament...)?
- ▶ Este victima o personalitate publică cunoscută ca fiind LGBTI sau pentru susținerea drepturilor persoanelor LGBTI (de exemplu, victima poate fi heterosexuală în mod deschis, dar susține cauzele LGBTI și, din acest motiv, devine victima unei infracțiuni motivate de prejudecată) ?

Comentarii, declarații scrise și gesturi

- ▶ A folosit autorul limbajul, injuriile sau terminologia anti-LGBTI în momentul comiterii infracțiunii?
- ▶ Făptașul a făcut referire la SOGIESC-ul victimei?
- ▶ Făptașul a scris declarații LGBTI-fobe sau s-a referit la SOGIESC real sau perceput al victimei în scris (eventual într-un e-mail/ scrisoare/ pe o rețea socializare)?
- ▶ A folosit agresorul vreun gest folosit pentru a batjocori sau intimida persoanele LGBTI?
- ▶ A menționat făptuitorul nevoia de a „vindeca”, „corecta”, „converti”... victima?
- ▶ Au fost lăsate graffiti LGBTI-fobe la locul faptei?

Implicarea grupurilor care instigă la ură organizate sau a membrilor acestora

- ▶ Făptașul face parte dintr-un grup ce instigă la ură organizat sau a fost identificat ca atare de către poliție?
- ▶ Făptașul a arătat prin îmbrăcăminte sau tatuaje vreun indiciu al apartenenței la un grup ce instigă la ură organizat?
- ▶ Participă autorul faptei la grupuri ce instigă la ură online (forumuri, Telegram, Facebook, Canale Discord etc.)?

- ▶ Agresorul este cunoscut pentru discursuri sau comentarii care incită la ură sau anti-LGBTI (în scris sau oral)?
- ▶ A participat infractorul la discursuri instigatoare de ură online (cum ar fi în social media sau în jocurile video)?
- ▶ Infractorul face parte dintr-un grup organizat asociat în mod obișnuit cu un comportament violent (cum ar fi anumite cluburi de suporter de fotbal)?
- ▶ Și-a asumat un grup ce instigă la ură responsabilitatea pentru atac?

Locație și detalii temporale

- ▶ Atacul a avut loc în timpul unui eveniment LGBTI major (de exemplu, festivalul Pride)?
- ▶ Atacul a avut loc într-un moment de importanță politică pentru persoanele LGBTI din zonă (adoptarea legilor privind egalitatea matrimonială, deschiderea unui nou bar LGBTI pentru prima dată într-un oraș sau primul eveniment LGBTI pride)?
- ▶ Atacul a avut loc la o dată cu semnificație politică pentru grupurile instigatoare la ură din zonă (de exemplu, ziua de naștere a lui Adolf Hitler)?
- ▶ Infracțiunea a avut loc în apropierea unui bar sau a unei zone frecventate de persoane LGBTI?
- ▶ Infracțiunea a avut loc într-o zonă cunoscută ca loc de întâlnire pentru persoanele LGBTI?
- ▶ Infracțiunea a avut loc într-o locație cunoscută ca un mediu public de sex sau o zonă de croazieră?
- ▶ Incidentul a avut loc în apropierea unei locații folosite de grupuri extremiste instigatoare la ură?
- ▶ Locația a fost istoric un loc de întâlnire LGBTI, chiar dacă acum nu mai este?

Modele/frecvența infracțiunilor sau incidentelor anterioare

- ▶ Infracțiunea a avut loc într-un loc sau în momente similare în care au avut evenimente anterioare?
- ▶ Există un model în ceea ce privește tipul de infracțiune/graffiti/violență împotriva grupurilor minoritare?
- ▶ Autorul are antecedente de comitere a acestui tip de infracțiune?
- ▶ A fost victima vizată în trecut de aceeași persoană sau de o persoană asociată acesteia?
- ▶ A avut victima vreo altercație cu agresorul legată de poziția acestuia față de problemele LGBTI?

Natura actului de violență

- ▶ A existat un nivel neobișnuit de violență/brutalitate asociat cu atacul, care ar părea exagerat având în vedere faptele cazului?
- ▶ Victima a fost supusă violenței sexuale (de exemplu, în cazul în care autorul recurge la violența sexuală pentru a încerca să pedepsească victima)?
- ▶ Violența s-a concentrat asupra organelor genitale sau sexuale?
- ▶ Violența s-a concentrat pe expresia de gen a victimei (de exemplu, prin ruperea intenționată a hainelor sau bijuteriilor, prin apucarea victimei de păr/bijuterie sau prin demachierea violentă a acesteia)?
- ▶ A existat un nivel neobișnuit de publicitate a violenței, ca și cum făptașul ar fi încercat să umilească victima?

Lipsa altor motive

- ▶ Există și alte motive posibile care să explice de ce atacatorul a ales victima?
  - Notă: lipsa aparentă a altor motivații decât prejudecățile este un indicator puternic al unei potențiale infracțiuni motivate de prejudecată. Cu toate acestea, **faptul că autorul a avut alte motivații** (cum ar fi furtul bunurilor victimei sau represaliile pentru acțiunile sale) **nu exclude automat un motiv de prejudecată**. Fiecare indicator posibil trebuie luat în considerare. Orice infracțiune, inclusiv furtul, poate fi o infracțiune motivată de prejudecată, cu condiția să fi fost motivată de o prejudecată anti-LGBTI.

FIȘA 4.5A - IDENTIFICAREA MOTIVELOR DE PREJUDECATĂ

Scenariul 1:

În dimineața primului marș Pride care va avea loc în ..., un grup de tineri se îndreaptă pe străzi către piața de unde va începe mitingul. Unul dintre ei are un steag-curcubeu înfășurat în jurul umerilor, altul este o persoană non-binară cu părul lung și o rochie, iar doi dintre ei, ambii femei, se țin de mână. Grupul este atacat de o bandă de skinheads care îi lovesc cu pumnii, picioarele și îi scuipă. Persoana non-binară a fost, de asemenea, pipăită, iar rochia i-a fost ruptă.

- Să stabilească dacă a avut loc o faptă ilicită demnă de a fi pedepsită (infrațiune sau crimă)
- Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu
- Ce alte dovezi ar putea identifica poliția?
- Decideți dacă incidentul este o infrațiune motivată de prejudecată

Scenariul 2:

Un birou aparținând unei femei politician local care este cunoscută în mass-media pentru susținerea introducerii căsătoriilor între persoane de același sex este vandalizat. Interiorul clădirii este deteriorat, iar pe afișele de campanie ale politicienei sunt pulverizate insulte homofobe („lesbiană”) și sexiste („curvă”; „târfă”). Politiciana este heterosexuală. Nimic nu este furat.

- A stabili dacă a avut loc o infrațiune pe motiv de prejudecată
- Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu
- Ce alte dovezi ar putea identifica poliția?
- Decideți dacă incidentul este o infrațiune motivată de prejudecată pe baza a și b

Scenariul 3:

O femeie transgender care practică sexul așteaptă clienți pe o stradă cunoscută ca fiind un loc frecventat de lucrătorii sexuali transgender. Acolo, ea este abordată de un bărbat care îi cere serviciile. După ce se înțeleg asupra unui preț și a unei anumite practici sexuale, cei doi merg la casa bărbatului. Acolo, în timp ce ea efectua practicile convenite, el îi cere ceva ce nu fusese convenit. Ea decide atunci să plece, dar bărbatul începe să strige la ea că este o „abominație nenorocită” care „merită să fie pedepsită” și începe să o agreseze sexual. Atacul a fost atât de violent încât a avut nevoie de operație.

- A stabili dacă a avut loc o infrațiune
- Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu
- Ce alte dovezi ar putea identifica poliția?
- Decideți dacă incidentul este o infrațiune motivată de prejudecată pe baza a și b

Scenariul 4:

O bandă de tineri atacă un bărbat pe o stradă comercială principală, furându-i portofelul, telefonul și geanta. În timp ce îl jefuiau pe bărbat, unul dintre atacatori îi spune „poponar” și alte apelative. Bărbatul nu este homosexual.

- A stabili dacă a avut loc o infrațiune pe motiv de prejudecată
- Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu
- Ce alte dovezi ar putea identifica poliția?
- Decideți dacă incidentul este o infrațiune motivată de prejudecată pe baza a și b

Scenariul 5:

Un bărbat transsexual este găsit ucis în apartamentul său. Bărbatul a fost bătut și înjunghiat până la moarte. Corpul a fost mutilat și un obiect a fost introdus în anusul bărbatului.

- a) A stabili dacă a avut loc o infracțiune pe motiv de prejudecată
- b) Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu
- c) Ce alte dovezi ar putea identifica poliția?
- d) Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b

Scenariul 6:

Un bărbat în vârstă de 20 de ani îi face avansuri unui bărbat gay mai în vârstă pe un site de întâlniri. Cei doi bărbați se întâlnesc la un hotel și petrec noaptea împreună. Tânărul îi înregistrează în secret pe cei doi făcând sex pe smartphone-ul său. Tânărul începe să îl șantajeze pe bărbatul mai în vârstă, spunându-i că îl va turna familiei și colegilor dacă nu îi dă bani.

- a) A stabili dacă a avut loc o infracțiune pe motiv de prejudecată
- b) Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu
- c) Ce alte dovezi ar putea identifica poliția?
- d) Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b

Scenariul 7:

Un băiat intersexual în vârstă de 17 ani dezvăluie unui coleg de școală că este intersexual și cere ca acest lucru să rămână secret. A doua zi, în vestiarul bărbatilor, înainte de ora de sport, colegul de școală împreună cu alți 5 elevi înconjoară victima și îi cer să își scoată pantalonii pentru a se putea „uita bine la el”. Când acesta refuză, grupul îi scoate pantalonii, îl lovește și îl numește „ciudat” și „poponar”. L-au lăsat pe podea și i-au luat pantalonii și lenjeria intimă. Victima are nasul spart, este foarte tulburată emoțional de incident și refuză să se întoarcă la școală.

- a) A stabili dacă a avut loc o infracțiune pe motiv de prejudecată
- b) Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu
- c) Ce alte dovezi ar putea identifica poliția?
- d) Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b

FIȘA 4.5B - IDENTIFICAREA MOTIVULUI DE PREJUDECATĂ

Scenariul 1:

În dimineața primului marș Pride care va avea loc în capitala orașului, un grup de tineri se îndreaptă pe străzi către piața de unde va începe mitingul. Unul dintre ei are un steag curcubeu înfășurat în jurul umerilor, altul este o persoană non-binară cu părul lung și poartă o rochie, iar doi dintre ei, ambii femei, se țin de mână. Grupul este atacat de o bandă de skinheads care îi lovesc cu pumnii, picioarele și îi scuipează. Persoana non-binară a fost, de asemenea, pipăită, iar rochia i-a fost .

- a) Stabilirea dacă a avut loc o infracțiune – *Da – Agresiune*
- b) **Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu**

Momentul: Este ziua în care primul marș Pride va avea loc în oraș.

Locul de desfășurare: Tinerii se îndreptau spre punctul de întâlnire Pride.

Percepția victimelor/ martorilor: Multe dintre victime păreau a fi persoane LGBTI. Unele purtau un steag curcubeu care le identifica drept participanți la marșul Pride. O victimă era o persoană non-binară care își exprima în mod vizibil identitatea de gen. Două femei din grup se țineau de mână.

Natura violenței: Persoana non-binară a fost agresată sexual, iar rochia i-a fost ruptă, probabil pentru a o umili și mai mult.

- c) Ce alte dovezi ar putea identifica poliția?

Observații: Au folosit infractorii un limbaj LGBTI- fob în timpul agresiunii sau au făcut referire la orientarea sexuală a victimelor?

Implicarea grupurilor instigatoare la ură: Dacă au fost identificați, au fost infractorii membri ai unor grupuri instigatoare la ură? Aveau tatuaje sau îmbrăcăminte care ar indica apartenența la astfel de grupuri?

Modele de infracțiuni: Verificarea rapoartelor poliției - au avut loc atacuri similare în acea zi asupra altor persoane LGBTI?

Natura violenței: Niveluri neobișnuite de violență utilizate/arme, etc.

- d) Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b.

Incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată, deoarece combină o infracțiune penală și un motiv pãrtinitor.

Scenariul 2:

Un birou aparținând unei femei politician local care este cunoscută în mass-media pentru susținerea introducerii căsătoriilor între persoane de același sex este . Interiorul clădirii este deteriorat, iar pe afișele de campanie ale politicianului sunt pulverizate insulte homofobe („lesbiană”) și sexiste („curvă”; „tãrfã”). Politicianul este heterosexual. Nimic nu este furat.

- a) Aflați dacă a avut loc o infracțiune - *Da - Spargere și daune penale*
- b) Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu

Percepția victimei/martorului: Victima este un susținător cunoscut al unei cauze LGBTI.

Comentarii, declarații scrise: Sloganurile lesbofobe de pe afișe.

Lipsă de alt motiv: Nu a fost furat niciun obiect.

- c) Ce alte dovezi ar putea poliția?

Implicarea grupurilor motivate de prejudecată: Postări online/pe rețelele de socializare care își asumă responsabilitatea pentru infracțiune.

Momentul: A fost implicat politicianul în vreo campanie semnificativă de susținere a drepturilor persoanelor LGBTI la momentul respectiv?

Modele: S-a mai întâmplat acest lucru sau s-au mai întâmplat recent alte evenimente LGBTI-fobe politicianului, afișelor sale sau altor politicieni care susțin LGBTI?

- d) Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b

Incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată, deoarece combină o infracțiune penală și un motiv pãrtinitor.

Scenariul 3:

O femeie transgender care practicã sexul așteaptã clienți pe o stradã cunoscutã ca fiind un loc frecventat de lucrãtorii sexuali transgender. Acolo, ea este abordatã de un bãrbat care îi cere serviciile. Dupã ce se înțeleg asupra unui preț și a unei anumite practici sexuale, cei doi merg la casa bãrbatului. Acolo, în timp ce ea efectua practicile convenite, el îi cere ceva ce nu fusese convenit. Ea decide apoi sã plece, dar bãrbatul începe sã strige la ea cã este o „abominație nenorocitã” care „meritã sã fie pedepsitã” și procedeazã la agresarea ei sexualã. Atacul a fost atãt de violent încãt a avut nevoie de operație.

- a) Sã se stabileascã dacã a avut loc o infracțiune - *Da - agresiune sexualã, agresiune și, eventual, altele*
b) Identificați elemente care indicã o motivație bazatã pe prejudecatã în scenariu

Percepția victimei/ martorului: *Victima este un lucrãtor sexual transsexual.*

Observații: *Agresorul a numit-o abominație, ceea ce este un termen neobișnuit și poate avea implicații religioase/biologice. De asemenea, a spus cã meritã sã fie pedepsitã pentru asta.*

Locația: *Suspectul a abordat victima într-un loc frecventat de alți lucrãtori sexuali transgender.*

Natura violenței: *Gravitatea extremã a atacului și caracterul sãu sexualizat.*

- c) Ce alte dovezi ar putea poliția?

Percepția victimei/martorului: *Victima crede cã a fost vorba de o agresiune sexualã transfobicã?*

Modele: *Înregistrãrile poliției aratã evenimente similare care au avut loc în zonã în trecut?*

- d) Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b

Incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată, deoarece combină o infracțiune penală și un motiv pãrtinitor.

Scenariul 4:

O bandã de tineri atacã un bãrbat pe o stradã comercialã principalã, furându-i portofelul, telefonul și geanta. În timp ce îl jefuiau pe bãrbat, unul dintre atacatori îi spune «poponar» și alte apelative. Bãrbatul nu este homosexual.

- a) Aflați dacă a avut loc o infracțiune - *Da - Jaf*
b) Identificați elemente care indicã o motivație bazatã pe prejudecatã în scenariu

Comentarii: *Cuvântul poponar a fost folosit în timpul agresiunii.*

- c) Ce alte dovezi ar putea poliția?

Percepția victimei: *A crezut victima cã a fost vorba de o infracțiune homofobã?*

Implicarea grupurilor instigatoare la urã: *Existã dovezi care sã permitã sã se creadã cã au fost implicate grupuri motivate instigatoare la urã?*

- d) Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b

Nu existã dovezi clare, cu excepția unei singure utilizãri a unui termen depreciativ, care sã dovedeascã un motiv homofob. Termenii homofobi sunt adesea folosiți ca un termen general abuziv și nu sunt întotdeauna îndreptați împotriva persoanelor LGBTI.

Scenariul 5:

Un bãrbat transsexual este gãsit ucis în apartamentul sãu. Bãrbatul a fost bătut și înjunghiat pãnã la moarte. Corpul a fost mutilat și un obiect a fost introdus în anusul bãrbatului.

- a) Stabilirea dacã a avut loc o infracțiune - *Da - Crimã/omucidere*
b) Identificați elemente care indicã o motivație bazatã pe prejudecatã în scenariu

Percepția victimei/martorului: *Victima este transsexuală.*

Natura violenței: *Violență extremă, mutilarea organelor genitale, înjunghierea victimei.*

- c) *Ce alte dovezi ar putea poliția?*

Comentarii, declarații scrise: Orice dovadă scrisă în apartament/comentariile de pe rețelele de socializare.

Modele: Dovezi ale unui modus operandi similar în alte crime/agresiuni grave.

Lipsa altor motive: Victima a fost jefuită? A existat vreun trecut cu vreuna dintre persoanele implicate care să explice o astfel de agresiune?

- d) *Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b*

Incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată, deoarece combină o infracțiune penală și un motiv pătinitor.

Scenariul 6:

Un bărbat în vârstă de 20 de ani îi face avansuri unui bărbat gay mai în vârstă pe un site de întâlniri. Cei doi bărbați se întâlnesc la un hotel și petrec noaptea împreună. Tânărul îi înregistrează în secret pe cei doi făcând sex pe smartphone-ul său. Tânărul începe să îl șantajeze pe bărbatul mai în vârstă, spunându-i că îl va turna familiei și colegilor de serviciu dacă nu îi dă bani.

- a) *A stabili dacă a avut loc o infracțiune - Da - Șantaj, înregistrarea actelor sexuale fără consimțământ.*

- b) *Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu*

Percepția victimei/ martorului: *Victima este homosexuală. Agresorul poate fi, de asemenea, homosexual.*

Observații: *Agresorul amenință că îl va dezvălui pe bărbat ca fiind homosexual unor persoane care ar putea reacționa negativ.*

- c) *Ce alte dovezi ar putea poliția?*

Modele: Dovezi ale unor infracțiuni similare comise de făptuitor.

- d) *Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b*

Incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată, deoarece combină o infracțiune penală și un motiv de prejudecată. Deși infractorul poate fi, de asemenea, homosexual, acesta a ales victima pe baza orientării sale sexuale, conștient de influența pe care o poate folosi din cauza prejudecăților sociale.

Scenariul 7:

Un băiat intersexual în vârstă de 17 ani dezvăluie unui coleg de școală că este intersexual și cere ca acest lucru să rămână secret. A doua zi, în vestiarul bărbatilor, înainte de ora de sport, colegul de școală împreună cu alți 5 elevi înconjoară victima și îi cer să își scoată pantalonii pentru a se putea „uita bine la el”. Când acesta refuză, grupul îi scoate pantalonii, îl lovește și îl face «ciudat» și «poponar». L-au lăsat pe podea și i-au luat pantalonii și lenjeria intimă. Victima are nasul spart, este foarte tulburată emoțional de incident și refuză să se întoarcă la școală.

- a) *Verificați dacă a avut loc o infracțiune - Da - agresiune fizică, agresiune sexuală.*

- b) *Identificați elemente care indică o motivație bazată pe prejudecată în scenariu:*

Percepția victimei/ martorului: *Victima este intersexuală și a fost profund afectată de incident, suferind o încălcare par-ticulară a încrederii.*

Observații: *Infractorii au folosit un limbaj ostil cu privire la corpul și organele genitale ale victimei. De asemenea, a fost folosit un limbaj homofob.*

Natura violenței: *Agresiunea a fost deosebit de violentă și a vizat organele genitale ale victimei, smulgându-i pantalonii și lenjeria intimă.*

- c) *Ce alte dovezi ar putea căuta poliția (de exemplu, postări pe rețelele de socializare ale infractorilor; rapoarte ale martorilor care ar fi putut auzi pregătiri ale atacului planificat)?*

- d) *Decideți dacă incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată pe baza a și b*

Incidentul este o infracțiune motivată de prejudecată, deoarece combină motivația prejudecății și o penală. Vor exista întrebări legate de legislația națională privind vârsta vinovăției (infractorii erau adolescenți) și dacă infracțiunile motivate de prejudecată pe baza caracteristicilor sexuale sunt acoperite de cadrul juridic actual.

FIȘA 4.6 - IMPORTANȚA ÎNCREDERII: RĂSPUNSURILE POLIȚIEI ȘI COMUNITATEA LGBTI

Următoarele exemple se bazează pe evenimente reale și demonstrează două reacții extrem de diferite ale poliției la infracțiunile împotriva persoanelor LGBTI. Acestea au fost rezumate pentru a evidenția principalele puncte de învățare. Deși au avut loc în țări diferite, în perioade diferite, experiențele sunt relevante.

Cheia aici este dezvoltarea unei conștientizări a faptului că capacitatea de a investiga eficient infracțiunile motivate de prejudecată este semnificativ îmbunătățită atunci când există o relație pozitivă între comunitatea LGBTI și poliție.

Activitățile desfășurate de poliție pentru a consolida încrederea în mod continuu sprijină buna activitate polițienească în două moduri:

- ▶ În primul rând, acestea pot crea și sprijini fluxul de informații și informații pe baza cărora ofițerii de poliție pot acționa proactiv pentru a preveni infracțiunilor motivate de prejudecată.
- ▶ În al doilea rând, acestea pot crea un sentiment de dorință din partea oamenilor de a se prezenta la poliție după ce a avut loc o infracțiune, fie pentru a raporta incidentul în calitate de victimă, fie pentru a furniza dovezi în calitate de martor.

Examinați cazurile de mai jos și apoi dezbateți punctele de discuție.

Cazul A) Uciderea unui bărbat homosexual

Un bărbat gay cunoscut socializa în mai multe baruri din centrul orașului. După ce a părăsit ultimul local, acesta s-a dus acasă cu un bărbat pe care îl cunoscuse în acea seară. A doua zi, a fost găsit în sufrageria sa, fiind înjunghiat în mod repetat în gât și în piept.

Forțele de poliție s-au folosit de anchetă pentru a crea o bază de date a bărbaților gay din oraș. Homosexualii din oraș au fost instruiți să se prezinte la secția de poliție din centrul orașului pentru a fi fotografiați și pentru a li se lua amprentele. Au fost raportate numeroase cazuri în care poliția a abuzat și intimidat bărbați gay pentru a-i constrânge să vină la secție. Ancheta a dus la interogarea, fotografierea și amprentarea a aproape 1 500 de bărbați gay.

Colectarea de informații despre bărbații gay care locuiesc în oraș a încetat atunci când grupurile comunității gay au intentat o acțiune în justiție împotriva directorilor poliției locale.

Detectivii de la acea vreme au observat că comunitatea nu a sprijinit ancheta. Cazul nu a fost niciodată rezolvat.

Cazul B) Bombardarea unui local LGBTI

Un extremist de dreapta a plasat o bombă cu cuie într-un bar LGBTI aglomerat. Explozia a ucis trei persoane și a rănit alte 70.

La o întâlnire în aer liber organizată de grupurile LGBTI într-o piață din apropiere, la câteva zile după eveniment, șeful poliției locale a participat și a vorbit cu comunitatea LGBTI. Acesta a declarat că va instala o unitate de poliție mobilă pe strada unde a avut loc atentatul și că aceasta va rămâne în zonă până la finalizarea anchetei.

Dubița a fost deservită de ofițeri de poliție care erau în mod deschis LGBTI. Multe persoane LGBTI au participat la unitatea mobilă și au dat declarații ofițerilor de poliție.

Discuții de grup:

Cazul A) Uciderea unui bărbat homosexual

- ▶ Ce ați face dacă ați fi responsabil de o anchetă precum cea descrisă mai sus?
- ▶ Care a fost funcția principală a poliției în acest caz?
- ▶ Care a fost impactul abordării poliției asupra comunității LGBTI și a membrilor acesteia?
- ▶ Care a fost impactul abordării poliției asupra anchetei penale?

- ▶ Dacă o crimă similară ar avea loc în orașul dvs. săptămâna viitoare, cât de probabil este că ați putea intervieva martori LGBTI? Ce părere aveți dacă aceștia ar răspunde unui apel public de a se prezenta? Ce vă face să credeți acest lucru?

Cazul B) Bombardarea unui local LGBTI

- ▶ Ce ați face dacă ați fi responsabil de o anchetă precum cea descrisă mai sus?
- ▶ Care a fost funcția principală a poliției în acest caz?
- ▶ Care a fost impactul abordării poliției asupra comunității LGBTI și a membrilor acesteia?
- ▶ Care a fost impactul abordării poliției asupra anchetei penale?
- ▶ Dacă un atentat similar ar avea loc în orașul dvs. săptămâna viitoare, cât de probabil este că ați putea intervieva martori LGBTI? Ce părere aveți dacă aceștia ar răspunde unui apel public de a se prezenta? Ce vă face să credeți acest lucru?

Punct de discuție general:

- ▶ În cazul în care martorii au avut emoții în legătură cu furnizarea de dovezi poliției, ce ar putea face poliția pentru a consolida încrederea în comunitatea LGBTI?

FIȘA 4.7 - CAZ

Cazul 1 - Atac într-un bar gay

Michael este un avocat care lucrează la o firmă de avocatură. Într-o noapte, a ieșit cu partenerul său Alex într-un club gay din centrul orașului. Ei părăsesc clubul la ora 2 a.m. Ieșirea din club se face printr-un pasaj. La capătul pasajului s-a adunat o bandă de tineri. Când Michael și Alex trec pe lângă bandă, membrii acesteia se năpustesc asupra cuplului, bătându-i și numindu-i „poponari”. După ce banda a terminat de bătut, cei doi bărbați se întorc la ușa clubului, unde un membru al securității le administrează primul.

Alex vrea să cheme poliția, dar Michael spune „nu”. Îi este teamă că detaliile cazului vor deveni publice și că va trebui să meargă în instanță, ceea ce l-ar putea identifica ca fiind homosexual în fața colegilor, a potențialilor clienți sau a familiei sale. Michael îi spune lui Alex: „Asta li se întâmplă uneori poponarilor, trebuie doar să te obișnuiești cu asta”.

Cazul 1 - Puncte de discuție

- ▶ De ce ar trebui Michael și Alex să raporteze agresiunea la poliție?
- ▶ Care este rezultatul dorit pentru cuplu în cazul în care fac acest lucru?
- ▶ Care este rezultatul dorit pentru poliție în cazul primirii unui astfel de raport?
- ▶ Dacă cuplul nu raportează agresiunea, care este impactul asupra a) cuplului, b) comunității LGBTI locale și c) poliției?
- ▶ Cum ar putea poliția să încurajeze oamenii să îi raporteze astfel de incidente?
- ▶ Imaginați-vă că Michael nu este avocat, ci imigrant în situație neregulamentară și se teme să nu fie expulzat din țară dacă raportează infracțiunea. Ce măsuri ar putea lua poliția pentru a-l face mai în siguranță să raporteze?

Cazul 2 (a) - Mediu sexual public

Sunteți în patrulare într-o zonă de pe malul mării. Este ora 23.00 și afară este întuneric. Întâlniți o mașină pe plajă și pe din spate se află un tânăr și o tânără. Amândoi sunt goi de la brâu în jos.

Femeia îi face sex oral bărbatului.

Cazul 2 (b) - Mediu sexual public

Sunteți în patrulare într-o zonă de pe malul mării. Este ora 23.00 și afară este întuneric. Întâlniți o mașină pe plajă, iar pe din spate se aflau doi tineri. Amândoi sunt goi de la brâu în jos.

Un bărbat îi face sex oral celuilalt.

Cazul 2 (c) - Mediu sexual public

Sunteți în patrulare într-o zonă de pe malul mării. Este ora 23.00 și afară este întuneric. Întâlniți o mașină pe plajă, iar pe din spate se aflau două tinere. Amândouă sunt goale de la brâu în jos.

O femeie îi face sex oral celeilalte.

Cazul 2 - Puncte de discuție

- ▶ Cum abordează în general polițiștii astfel de scenarii?
- ▶ Care sunt factorii pe care i-ați lua în considerare atunci când decideți un mod de acțiune în fiecare dintre aceste scenarii (de exemplu, probleme de siguranță, confidențialitate, consimțământ...)?

Cazul 3 - Mediu sexual public – Cruising (căutare de contacte sexuale anonime în spații publice) și agresiune

Richard lucrează ca manager intermediar într-o mare companie de asigurări. Este căsătorit, are trei copii și locuiește într-un orașel de țară. Richard devine conștient de existența unei zone de autostradă unde bărbații se întâlnesc pentru întâlniri anonime. Richard merge cu mașina la locul respectiv și se plimbă prin zona împădurită din apropiere. Richard întâlnește un bărbat și merge cu el în pădure pentru o întâlnire sexuală. După ce au intrat în pădure, bărbatul îl bate pe Richard până îl lasă inconștient și îi fură portofelul și telefonul.

Richard este găsit rănit la scurt timp și este dus cu ambulanța la spitalul local, unde își recapătă cunoștința. Poliția a fost anunțată de spital și doi ofițeri se prezintă la fața locului pentru a întocmi un raport.

Cazul 3 - Puncte de discuție

- ▶ De ce ar alege Richard să nu dezvăluie poliției detaliile a ceea ce s-a întâmplat?
- ▶ Cum acționează poliția pentru a proteja drepturile persoanelor care întrețin relații sexuale într-un loc public, chiar și în cazurile în care acestea nu sunt legale?
- ▶ De ce ar alege infractorii să jefuiască și să agreseze persoane în aceste circumstanțe?
- ▶ Ce poate face poliția pentru a proteja viața privată a victimei în astfel de cazuri? Care sunt limitările cu care se confruntă?

Dacă participanții la formare își desfășoară activitatea într-o țară în care munca sexuală este ilegală, acest factor ar putea fi adăugat la caz. De exemplu:

- ▶ Dacă bărbatul care l-a bătut și jefuit pe Richard pretindea că este un lucrător sexual, de ce ar putea Richard să aleagă să nu dezvăluie poliției detaliile a ceea ce s-a întâmplat? De ce ar alege infractorii să se drept lucrători sexuali și să jefuiască și să agreseze persoane? Cum l-ar putea încuraja poliția pe Richard să raporteze infracțiunea?

Cazul 4 - Bullying și agresiune la școală

Samantha are 15 ani și este elevă la o școală secundară. Are părul scurt, poartă un binder pentru a-și ascunde sânii și participă la mai multe sporturi școlare, precum fotbal și baschet. Ceilalți elevi o percep ca având o aparență masculină („butch”) și o insultă frecvent cu termeni jignitori precum „dyke”, spunându-i că nu este o „femeie adevărată”. Într-o zi, elevii află că Samantha a fost văzută într-un local LGBTI din centrul orașului.

A doua zi, în timpul pauzei, Samantha este înconjurată de un grup de elevi și bătută crunt. Aceștia folosesc insulte lesbofobe în timp ce o aruncă la pământ, lovind-o cu picioarele și cu pumnii. Samantha părăsește școala în acea zi și nu se mai întoarce niciodată.

Cazul 4 - Puncte de discuție

- ▶ De ce este aceasta o problemă a poliției?
- ▶ Ce tipuri de incidente din școli considerați că ar trebui tratate direct de către administratorii școlari?
- ▶ Ce tipuri de incidente din școli ar trebui raportate poliției?
- ▶ Care este rolul poliției în prevenirea unor astfel de incidente?

Cazul 5 - Furtul de date online

John este profesor de școală primară într-un oraș mic. Familia sau colegii săi nu știu că este bisexual și lucrează pentru o școală sub egida unei instituții religioase. Părinții săi sunt în vârstă, iar el a decis că nu va face „coming-out” ca bărbat bisexual decât după ce aceștia vor deceda, deoarece consideră că ei nu ar înțelege niciodată. Este îngrijorat cu privire la poziția sa discutabilă în cadrul școlii dacă angajatorii săi află că este bisexual.

John folosește un site de socializare gay pentru a cunoaște alți bărbați. Într-o seară, el invită un contact online (Alfred) la el acasă. Alfred rămâne peste noapte, dar pleacă a doua zi dimineața devreme. La plecare, acesta ia laptopul de lucru și portofelul lui John. John trebuie să raporteze poliției pierderea laptopului de la școală.

Cazul 5 - Puncte de discuție

- ▶ Ce fapte ale cazului este probabil ca victima să raporteze la poliție?
- ▶ Ce trebuie să știe poliția pentru a se ocupa eficient de caz? Care sunt elementele relevante?
- ▶ Care este rezultatul dorit pentru victimă?
- ▶ Care este rezultatul dorit pentru poliție?
- ▶ Ce ar ajuta victima să aibă încredere în poliție?
- ▶ Cum ar putea poliția să finalizeze cazul fără a „deconspira” victima?
- ▶ Care ar putea fi rezultatele alternative dorite în afara urmăririi penale?
- ▶ Ce practici ale poliției ar putea împiedica victima să ascundă sau să schimbe faptele deoarece se teme să fie „descoperită” ca LGBTI?

Cazul 6 - Șantaj

Susan este lesbiană, dar nu a recunoscut niciodată că este lesbiană. S-a căsătorit cu Peter în urmă cu șaisprezece ani și au un copil în vârstă de 14 ani. Ea are o relație distantă cu soțul ei, dar dorește să rămână căsătorită în interesul fiului ei. Este funcționară public înaltă într-un departament guvernamental.

O colegă a descoperit că este lesbiană și amenință că își va dezvălui orientarea sexuală soțului și managerilor ei dacă Susan nu îi dă o sumă substanțială de bani. Susan vrea să spună poliției despre șantaj, dar se teme că poliția nu va înțelege situația ei. De asemenea, se teme că poliția îi va dezvălui soțului ei situația sa.

Cazul 6 - Puncte de discuție

- ▶ Care sunt unele dintre condițiile (personale; societale; juridice etc.) care ar putea face persoanele LGBTI mai sensibile la șantaj?
- ▶ Care ar putea fi implicațiile pentru Susan dacă i-ar fi dezvăluită orientarea sexuală?
- ▶ Ce poate face poliția pentru a încuraja persoanele șantajate să se prezinte?
- ▶ Ce responsabilități și mijloace are poliția pentru a proteja viața privată a lui Susan?

A) Resurse oferite de Consiliul Europei

- ▶ **Site-ul unității privind orientarea sexuală, identitatea și expresia de gen și caracteristicile sexuale**¹¹³

Unitatea SOGIESC a Consiliului Europei oferă sprijin tehnic și expertiză statelor membre, la cerere, prin activități de cooperare care vizează îmbunătățirea cadrelor juridice și instituționale, consolidarea capacităților personalului din administrația publică și aplicarea legii, dar și promovarea schimbului de bune și sensibilizarea. Site-ul său are o secțiune (Resurse) cu zeci de documente, inclusiv texte adoptate de Consiliul Europei, rapoarte tematice, videoclipuri și linkuri relevante.

- ▶ **Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei, *Drepturile omului și persoanele intersexuale (2015)***¹¹⁴

O analiză a problemelor care afectează persoanele intersexuale din regiunea Consiliului Europei și nu numai, care prezintă exemple comune de discriminare și violență cu care se confruntă acestea.

- ▶ **Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei, *Drepturile omului și identitatea și expresia de gen (2024)***¹¹⁵

Acest document tematic abordează principalele provocări cu care se confruntă persoanele trans în Europa. Capitolul 2.4 este dedicat violenței, infracțiunilor motivate de prejudecată și discursului instigator la ură împotriva acestei comunități.

B) Resurse de la alte organizații internaționale

- ▶ **Rapoartele tematice ale expertului independent al Organizației Națiunilor Unite privind protecția împotriva violenței și discriminării bazate pe orientarea sexuală și identitatea de gen (IESOGI)**

Anual, IESOGI publică un raport axat pe un subiect specific legat de problemele SOGIESC. Aceste rapoarte conțin informații foarte relevante cu privire la violența și discriminarea cu care se confruntă persoanele LGBTI din întreaga lume și ar putea fi utile pentru contextualizarea suplimentară a conținutului acestui manual sau pentru îmbogățirea acestuia cu noi exemple adaptate nevoilor de formare.

C) Resurse oferite de organizațiile societății civile

- ▶ **ILGA-Europa, harta curcubeului și raportul anual**¹¹⁶

Aceste proiecte sunt foarte utile pentru a înțelege stadiul actual al legislației care protejează persoanele LGBTI împotriva infracțiunilor motivate de prejudecată și a discriminării în Europa. Harta curcubeu clasifică 49 de țări europene pe baza legilor și politicilor care au un impact direct asupra drepturilor omului ale persoanelor LGBTI. Analiza anuală oferă o imagine de ansamblu a ceea ce s-a întâmplat în cursul anului precedent la nivel național, regional și internațional și documentează progresele și tendințele privind situația drepturilor omului ale persoanelor LGBTI.

- ▶ **Rapoartele ILGA World „Identitățile noastre arestate”**¹¹⁷

Aceste rapoarte includ informații privind violența cu care se confruntă persoanele LGBTI în mai multe țări europene, precum și o lungă compilație de cazuri reale.

113 <https://www.coe.int/en/web/sogi/>

114 <https://rm.coe.int/16806da5d4>

115 <https://rm.coe.int/issue-paper-on-human-rights-and-gender-identity-and-expression-by-dunj/1680aed541>

116 <https://rainbowmap.ilga-europe.org/>

117 Disponibil în engleză, franceză și spaniolă la adresa: <https://ilga.org/our-identities-under-arrest/>

► TGEU, *Proiectul de monitorizare a omuciderilor transgender (Trans Murder Monitoring) (2023)*¹¹⁸

Proiectul de cercetare Trans Murder Monitoring (TMM) al TGEU monitorizează, colectează și analizează în mod sistematic rapoartele privind omuciderile persoanelor trans și de gen diferit din întreaga lume.

► OII Europe, *Către o extindere a listei infracțiunilor UE la discursul de ură și infracțiunile motivate de prejudecată (2021)*¹¹⁹

Acest document include informații foarte relevante cu privire la violența cu care se confruntă persoanele intersex ca victime ale infracțiunilor motivate de prejudecată, care sunt „printre cele mai vulnerabile și reduse la tăcere victime ale infracțiunilor motivate de prejudecată și ale discursului instigator la ură”.

► OII Europe, *Protejarea persoanelor intersexuale în Europa: Un set de instrumente pentru legislatori și responsabili politici (2023)*¹²⁰

Secțiunea dedicată „Infracțiuni motivate de prejudecată și discurs motivat de prejudecată” ajută la înțelegerea violenței cu care se confruntă persoanele intersex și de ce este important ca autoritățile de aplicare a legii să afle despre aceasta.

---

118 <https://transrespect.org/en/research/tmm>

119 <https://www.oiiurope.org/hate-crime-hate-speech-submission/>

120 <https://www.oiiurope.org/protecting-intersex-people-in-europe-a-toolkit-for-law-and-policy-makers/>

Modulul de Aprofundare:

Cartografierea investigațiilor privind infracțiunile motivate de prejudecată în contextul politicilor locale

CONTEXT ȘI OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII

Deși o formare adecvată poate îmbunătăți în mod măsurabil capacitatea poliției de a investiga în mod eficient infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, aceasta reprezintă doar o piesă din puzzle-ul unei abordări cuprinzătoare a combaterii infracțiunilor motivate de prejudecată. De exemplu, este posibil ca legislația privind infracțiunile motivate de prejudecată să acopere doar orientarea sexuală și nu identitatea de gen, ceea ce face dificilă investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor motivate de prejudecată transfobică. Este posibil ca formularele de înregistrare ale poliției să nu permită poliției să înregistreze toate aspectele infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, astfel încât informații importante pe care poliția are acum capacitatea de a le înregistra dispar pur și simplu fără a fi reflectate în statisticile oficiale. Este posibil ca procedurile de investigare învățate în cadrul acestei sesiuni de formare să nu fie reflectate în protocoalele și orientările oficiale. Este posibil ca procuratura să nu fi beneficiat de aceeași formare privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI și, prin urmare, să fie mai puțin informată cu privire la tipul de probe care pot dovedi motivația pătinoare în aceste infracțiuni.

Pe parcursul sesiunii de formare, este foarte posibil ca participanții să fi identificat acestea și alte bariere în calea îmbunătățirii practicilor lor de investigare și de sprijinire a persoanelor LGBTI în calitate de victime. Scopul acestui exercițiu este de a sprijini participanții să reunească aceste probleme și să adopte o abordare axată pe soluții pentru a le aborda. Se recomandă ca un membru de rang înalt al poliției și, eventual, un reprezentant al ministerului sau ministerelor guvernamentale relevante să participe la aceste sesiuni. De asemenea, este foarte recomandat să se implice OSC-urile în această activitate. Acest lucru va crește șansele de înțelegere a problemelor importante și de punere în aplicare a îmbunătățirilor.

În cadrul acestui modul, participanții vor fi încurajați să își cartografieze propriul context național în funcție de elementele-cheie necesare pentru o abordare cuprinzătoare a infracțiunilor motivate de prejudecată. Acestea sunt:

- ▶ Cadrul juridic: legislația privind infracțiunile motivate de prejudecată include orientarea sexuală, identitatea și expresia de gen și caracteristicile sexuale ca categorii protejate?
- ▶ Cadrul și sistemul de înregistrare a infracțiunilor motivate de prejudecată: formularele de înregistrare ale poliției includ „căsuțele de bifat” și câmpurile necesare pentru a înregistra indicatorii de prejudecată LGBTI, dovezile motivației prejudicării și percepția victimei?
- ▶ Îndrumări și orientări: dispune poliția de instrucțiuni clare cu privire la modul de investigare a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, cum să se asigure că victimele primesc sprijin și cum să colaboreze cu procurorii pentru a construi cazuri de succes?
- ▶ Formare: există sesiuni regulate de formare pentru poliție privind investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI? Sunt disponibile pentru toate elementele poliției?
- ▶ Servicii de sprijin: Există servicii de sprijin pentru victimele infracțiunilor motivate de prejudecată? Acestea se adresează persoanelor LGBTI?

- ▶ Cooperarea cu OSC-urile: Există deja parteneriate cu OSC-uri relevante care se ocupă de problemele LGBTI? Există mecanisme și orientări în vigoare pentru a facilita aceste contacte?

Este important de remarcat faptul că nicio țară nu a implementat pe deplin fiecare element al abordării cuprinzătoare a infracțiunilor motivate de prejudecată, astfel cum este descris mai sus. Prin urmare, este posibil ca acest exercițiu să dezvăluie lacune semnificative în implementare. Acest lucru nu ar trebui să constituie un obstacol în calea finalizării acestui exercițiu. Scopul acestuia este ca participanții să preia inițiativa în cartografierea lacunelor și identificarea măsurilor practice care pot fi luate pentru a aborda lacunele într-un domeniu sau mai multe. Este o șansă de a avansa constructiv la nivel național.

OBIECTIVELE ÎNVĂȚĂRII

Participanții vor putea:

- ▶ să construiască o imagine a contextului național al infracțiunilor motivate de prejudecată (legislație, date, politici, formare etc.) și să identifice lacunele actuale
- ▶ să identifice și să înțeleagă obstacolele din calea punerii în aplicare a ceea ce s-a învățat în timpul sesiunii de formare și pașii de urmat pentru abordarea acestor obstacole

PREZENTARE GENERALĂ

Măsuri necesare 1: Cartografierea lacunelor legislative

Măsuri necesare 2: Aplicarea măsurilor

APROFUNDARE 1: CARTOGRAFIEREA

1. Înainte de sesiunea de formare, imprimați foaia de mai jos. Faceți mai multe copii. Decupați următoarele subtitluri și pregătiți-le pentru sesiunea de formare.

Cadrul juridic

Orientări și linii directoare

Cadrul de înregistrare a infracțiunilor motivate de prejudecată

Formare profesională

Servicii de asistență

Cooperarea cu OSC-urile

Altele

2. Luați o bucată de hârtie pentru flipchart și reproduceți graficul din Fișa 6.1. În plus, faceți o copie pe hârtie pentru fiecare participant, astfel încât aceștia să poată lua notițe pe măsură ce progresează.
3. Urați bun venit participanților la sesiune și explicați-le că scopul sesiunii este de a cartografia contextul național folosind cunoștințele dobândite în timpul sesiunii de formare, precum și cunoștințele lor existente.
4. Explicați că fiecare participant va fi rugat să citească foaia de hârtie și să evalueze contextul național în legătură cu fiecare subtitlu. Puteți ilustra această sarcină folosind un singur subtitlu, de exemplu, „cadru legal”, și prezentând evaluarea dumneavoastră cu privire la orice lacune în legislația privind infracțiunile motivate de prejudecată, de exemplu. Explicați că mai multe persoane dintr-un grup pot avea același subtitlu. În acest caz, a doua persoană ar trebui să adauge detalii suplimentare sau informații lipsă la prima contribuție.
5. Împărțiți grupul mare în grupuri mai mici, după cum este necesar (de asemenea, puteți dori să desfășurați această activitate într-un singur grup mare, depinde de dvs.). Distribuți foile mici de hârtie (graficul 1 de mai sus), asigurându-vă că fiecare participant are una. Dacă împărțiți participanții în grupuri mai mici, asigurați-vă că întregul set de subtitluri este inclus în fiecare grup.
6. Atrageți atenția participanților asupra graficului mare (dacă aveți mai multe grupuri, spuneți-le că vor trebui să recreeze graficul când începe activitatea). Treceți în revistă subtitlurile, pentru a vă asigura că toată lumea le înțelege. Întrebați dacă participanții doresc să adauge alte subtitluri. Discutați despre acestea în grup și conveniți dacă ar trebui adăugate.
7. Spuneți participanților că aceasta este șansa lor de a identifica ce trebuie făcut pentru a sprijini punerea în aplicare a tot ceea ce au învățat în timpul acestei sesiuni de formare. Spuneți-le că nu există un răspuns corect sau greșit; aceasta este șansa lor de a identifica ceea ce știu și ceea ce trebuie făcut.
8. Spuneți-le să păstreze ultima coloană goală și explicați-le că aceasta va fi completată în timpul următoarei sesiuni.
9. Oferiți participanților 20-25 de minute pentru a discuta și completa tabelul.
10. Dacă participanții au fost împărțiți în grupuri, adunați-i din nou împreună.
11. Cereți fiecărui grup să explice ce au convenit să scrie pe tablă. Facilitați o scurtă discuție și adăugați orice puncte suplimentare care apar în discuția de grup. Încercați să ajungeți la un acord cu privire la fiecare categorie pe măsură ce avansați.
12. Încurajați participanții să salveze panoul, fie prin fotografiere, fie prin completarea versiunii pe hârtie.

APROFUNDARE 2: APLICAREA MĂSURILOR

1. Începeți prin a explica faptul că scopul acestei sesiuni este de a identifica acțiuni concrete și constructive pentru îmbunătățirea fiecărui element al acestei abordări cuprinzătoare a infracțiunilor motivate de prejudecată. Recunoașteți că unele acțiuni se află în afara mandatului sau competenței participanților; cu toate acestea, activitatea desfășurată aici poate servi drept bază pentru activitatea ulterioară pe această temă a conducerii superioare, a ministerelor etc. În același timp, subliniați faptul că doar pentru că lipsește un element al abordării globale (de exemplu, legile privind infracțiunile motivate de prejudecată), aceasta nu înseamnă că nu se pot lua măsuri.
2. Începeți discuția cu participanții, trecând prin fiecare element. În funcție de numărul de cursanți, îi puteți împărți în grupuri. Încurajați participanții să identifice acțiunile pe care le pot întreprinde personal. Dacă sunt prezenți reprezentanți ai conducerii superioare sau ai guvernului, invitați-i să ia parte și să se angajeze în acțiuni, oricât de mici.
3. Încheiați activitatea explicând că acest grafic poate fi utilizat ca bază pentru un plan de acțiune la nivel național. Încurajați participanții să revină împreună la grafic pentru a monitoriza progresele sau pentru a face modificări care să asigure menținerea relevanței acestuia. Mulțumiți participanților pentru că au luat parte la activitate. Recunoașteți că îmbunătățirea răspunsului la infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI poate fi o provocare pentru ofițerii de poliție, dar că este un pas esențial pentru a-i face profesioniști mai buni.

Broșură: Cartografierea lacunelor

Zonă	Evaluare	Probleme Care sunt obstacolele în calea realizării acestui obiectiv?	Acțiune Ce se poate face acum? De către cine?
Cadrul juridic	Legislația privind infracțiunile motivate de prejudecată include SOGIESC ca categorii protejate?		
Orientări și linii directoare	Poliția are instrucțiuni clare cu privire la modul de investigare a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI, la modul de asigurare a sprijinului acordat victimelor și la modul de colaborare cu procurorii pentru a construi cazuri de succes?		
Cadrul de înregistrare a infracțiunilor motivate de prejudecată	Formularele de înregistrare ale poliției includ „căsuțele de bifat” și câmpurile necesare pentru a înregistra indicatorii de prejudecată LGBTI și percepția victimelor?		
Formare profesională	Există sesiuni regulate de formare pentru poliție privind investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI? Sunt disponibile pentru toți polițiștii?		
Servicii de sprijinire a victimelor	Există servicii de sprijin pentru victimele infracțiunilor motivate de prejudecată? Se ocupă acestea de persoanele LGBTI?		
Altele			

Anexa 1:

Model de agendă pentru o formare de trei zile

Această anexă prezintă un model de agendă pentru o sesiune de formare de trei zile. Se recomandă ca formatorii să revizuiască manualul înainte de a finaliza ordinea de zi, pentru a se asigura că sunt alese modulele și activitățile cele mai potrivite pentru contextul lor.

Pentru o formare a formatorilor (precum cea descrisă în prezenta anexă) se recomandă o durată minimă de trei zile. Pentru o formare directă a grupului-țintă (de exemplu, ofițeri de poliție, anchetatori, manageri, ofițeri care se ocupă de infracțiunile motivate de prejudecată, ofițeri de poliție de primă-linie, personal de securitate privată) se recomandă o formare de cel puțin două zile.

Vă rugăm să citiți toate notele și îndrumările din manual care corespund fiecărei secțiuni a instruirii. Acestea conțin informații esențiale despre pregătirea care trebuie efectuată înainte de formare și oferă explicații detaliate ale activităților.

Înainte de a stabili ordinea de zi, trebuie distribuit participanților chestionarul de evaluare înainte de formare, prevăzut în anexa 2, pentru a evalua nevoile lor de formare.

Prima zi

09.00-09.30 Prezentarea formării și a formatorilor săi

09.30-11.00 Modulul 0: Colaborarea cu organizațiile societății civile (OSC-urile)

- ▶ Activitatea 0.1 - Ce sunt organizațiile societății civile (OSC-urile) și cum pot ajuta acestea?
- ▶ Activitatea 0.2 - Să ne punem în locul lor: de ce am nevoie și ce pot face?
- ▶ Activitatea 0.3 - Construirea de relații eficiente cu comunitățile

11.00-11.15 Pauză de cafea

11.15-12.30 Modulul 1: De ce suntem aici?

- ▶ Activitatea 1.1 - Intervenția unui ofițer comandant pentru a crea cadrul pentru formare
- ▶ Activitatea 1.2 - Sesiunea organizațiilor societății civile (OSC-urile): perspectiva victimelor și a comunității
- ▶ Activitatea 1.3 - Date privind violența împotriva persoanelor LGBTI

12.30-13.30 Pauza de prânz

13.30-14.30 Modul 2: Concepte și definiții cheie - Comunitatea LGBTI - Stereotipuri și prejudecăți (partea 1)

- ▶ Activitatea 2.1 - Înțelegerea terminologiei-cheie: Prezentare în plen de către facilitatorii cursului
- ▶ Activitatea 2.2 - Înțelegerea stereotipurilor 1: Lucru individual urmat de discuții

14:30-14:45 Pauză de cafea

14.45-16.45 Modul 2: Concepte-cheie și definiții - Comunitatea LGBTI - Stereotipuri și prejudecăți (partea 2)

- ▶ Activitatea 2.3 - Înțelegerea stereotipurilor 2: Lucru în grup, urmat de prezentare și discuții în plen
- ▶ Activitatea 2.4 - Test de definiții

16.45-17.00 Încheierea/Concluziile primei zile

Ziua a doua

09.15-09.30 Bine ați venit, trecerea în revistă a primei zile și prezentarea generală a celei de-a doua zile.

09.30-11.00 Modulul 3: Acțiunile Poliției privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI - o abordare bazată pe drepturile omului și nediscriminare (partea 1)

- ▶ Activitatea 3.1 - Ce este discriminarea?
- ▶ Activitatea 3.2 - Înțelegerea contextului mai larg al discriminării cu care se confruntă persoanele și comunitățile LGBTI

11.00-11.15 Pauză de cafea

11.15-12.30 Modulul 3: Acțiunile Poliției privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI - o abordare bazată pe drepturile omului și nediscriminare (partea 2)

- ▶ Activitatea 3.3 - Ce este o infracțiune motivată de prejudecată? Prezentare și discuție
- ▶ Activitatea 3.4 - Înțelegerea principalelor standarde ale Consiliului Europei și a altor standarde privind drepturile omului relevante pentru infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI

12.30-13.30 Pauza de prânz

13.30-14.30 Modulul 4: Investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI (partea 1)

- ▶ Activitatea 4.1 - Colectarea probelor: acțiunea la locul faptei și ancheta penală ulterioară

14:30-14:45 Pauză de cafea

14.45-16.45 Modulul 4: Investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI (partea 2)

- ▶ Activitatea 4.2 - Colectarea probelor: o abordare centrată pe victimă
- ▶ Activitatea 4.3 - Colectarea dovezilor: orientări specifice persoanelor transgender

16.45-17.00 Închiderea celei de-a doua zile

Ziua a treia

09.15-09.30 Bine ați venit, trecerea în revistă a zilei a doua și prezentarea generală a zilei a treia.

09.30-11.00 Modulul 4: Investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI (partea 3)

- ▶ Activitatea 4.4 - Colectarea dovezilor: Indicatori de prejudecată – Demonstrarea mobilului de prejudecată
- ▶ Activitatea 4.5 - Colectarea probelor: Indicatori de prejudecată - Identificarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI

11.00-11.15 Pauză de cafea

11.15-12.30 Modulul 4: Investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI (partea 4)

- ▶ Activitatea 4.6 - Importanța încrederii: Răspunsurile poliției și comunitatea LGBTI

12.30-13.30 Pauza de prânz

13.30-14.30 Modulul 4: Investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată contra persoanelor LGBTI (partea 5)

- ▶ Activitatea 4.7 - Sprijinirea comunităților LGBT: Un răspuns eficient al poliției

14:30-14:45 Pauză de cafea

14.45-16.00 Modulul Aprofundare: Cartografierea investigațiilor privind infracțiunile motivate de prejudecată în contextul politicilor locale

- ▶ Aprofundare 1 - Cartografierea lacunelor
- ▶ Aprofundare 2 – Aplicarea măsurilor necesare

16.00-16.30 Încheiere și evaluare

În timpul acestei sesiuni, formatorul încheie formarea și invită participanții să completeze o evaluare.¹²¹

---

¹²¹ A se vedea anexa 3.

Anexa 2:

Evaluare înainte de formare pentru a evalua nevoile de formare

---

O evaluare cuprinzătoare a nevoilor stă la baza celor mai eficiente programe de formare, deoarece sporește impactul imediat, pe termen mediu și lung al formării în domeniul egalității și nediscriminării și contribuția acesteia la o schimbare culturală mai amplă în cadrul poliției.

Contextul mai larg ar trebui, de asemenea, luat în considerare. Serviciile de poliție din regiunea Consiliului Europei se află în stadii diferite în ceea ce privește punerea în aplicare a principiilor, standardelor și practicilor privind egalitatea LGBTI și nediscriminarea. Personalul de poliție va avea, de asemenea, niveluri diferite de cunoștințe, experiență și competențe în aceste domenii. Este posibil ca cazuri de mare notorietate să fi scos la iveală un comportament polițienesc inadecvat sau discriminatoriu, descoperind nevoi urgente de formare și chiar de măsuri disciplinare. Este posibil ca unele state să fi introdus planuri naționale de acțiune privind egalitatea LGBTI, care impun punerea în aplicare a priorităților strategice de formare în termene specificate. O evaluare cuprinzătoare a nevoilor poate asigura luarea în considerare atât a contextului strategic, cât și a celui operațional la elaborarea unui program de formare.¹²²

Titlul sugerat: „Chestionar de preformare: Acțiunile poliției privind infracțiunile motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI - Formare pentru un răspuns profesionist al poliției

„Vă rugăm să răspundeți la următoarele întrebări pe baza cunoștințelor, înțelegerii și experienței dumneavoastră. Răspunsurile vor fi utilizate pentru a înțelege mai bine nevoile dumneavoastră de formare în ceea ce privește egalitatea și drepturile omului în poliție

Vă mulțumim anticipat pentru răspunsuri!

1. Numele și prenumele
2. Autoritatea pe care o reprezentați (în întregime)
3. E-mail
4. Funcția și principalele responsabilități
5. Regiune/țară
6. Experiență profesională
  - ▶ Mai puțin de 1 an
  - ▶ 1-5 ani
  - ▶ Mai mult de 5 ani
7. Ați avut responsabilități legate de oricare dintre următoarele subiecte? Vă rugăm să indicați care dintre acestea.
  - ▶ Egalitatea și drepturile omului în poliție
  - ▶ Investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată

---

¹²² Consiliul Europei, Manual for police education on equality & non-discrimination: a resource for trainers, disponibil la rm.coe.int/manual-for-police-education-on-equality-and-non-discrimination-final-/1680ad3669

- ▶ Probleme LGBTI
- ▶ Egalitatea de gen
- ▶ Sprijinirea victimelor
- ▶ Interacțiunea cu organizațiile societății civile LGBTI

Notă pentru formatori:

Elaborați o listă de subiecte adaptate la contextul specific al formării. Subiectele enumerate mai jos pot fi utilizate ca sugestii.

8. Cum ați evalua nivelul dvs. de cunoștințe privind [inserați titlul modulului/temele din agendă]?
(1= înțelegere scăzută sau limitată; 5= înțelegere puternică)

- 1   2   3   4   5

Vă rugăm să adăugați orice alte comentarii:

.....

.....

.....

.....

Notă pentru formatori:

Includeți atâtea întrebări câte sunt necesare. Câteva sugestii:

- ▶ Cum ați evalua nivelul dvs. de cunoaștere a conceptelor-cheie referitoare la persoanele LGBTI?
- ▶ Cum ați evalua nivelul dvs. de cunoaștere a ceea ce este o infracțiune motivată de prejudecată?
- ▶ Cum v-ați evalua nivelul de cunoaștere a modului corect de investigare a unei infracțiuni motivate de prejudecată?
- ▶ Cum ați evalua nivelul dvs. de cunoștințe privind modul de lucru cu organizațiile societății civile?

Anexa 3:

Evaluarea recenziilor post-formare

După finalizarea sesiunii de formare, formatorul ar trebui să evalueze eficacitatea și impactul acesteia cu ajutorul unui chestionar, care ajută la colectarea de feedback direct și specific cu privire la diverse aspecte ale cursului. Răspunsurile participanților vor ajuta la identificarea punctelor forte și a domeniilor de îmbunătățire, facilitând optimizarea continuă a cursului.

Titlu sugerat: „Evaluare post-formare: Poliția contra infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI - Formare pentru un răspuns profesionist al poliției

„Pentru a evalua eficacitatea acestei formări, am dori să aflăm părerea Dvs. despre acest curs. Ne puteți oferi feedback-ul dumneavoastră răspunzând la următoarele întrebări. Răspunsurile dumneavoastră vor fi utilizate pentru a îmbunătăți iterațiile viitoare ale acestui curs”

1. În urma formării, cum ați evalua nivelul dvs. de cunoștințe cu privire la [inserați titlul modulului/temele din agendă]? (1= înțelegere scăzută sau limitată; 5= înțelegere puternică)

1   2   3   4   5

Vă rugăm să adăugați orice alte comentarii:

.....

.....

.....

.....

Notă pentru formatori:

Întrebați despre aceleași subiecte incluse în evaluarea de preformare.

Vă rugăm să evaluați următoarele afirmații:

2. Formarea a răspuns așteptărilor dumneavoastră generale.

- Absolut de acord
- De acord
- Neutru
- Dezacord
- Complet dezacord

3. Durata formării a fost adecvată

- Absolut de acord
- De acord
- Neutru
- Dezacord

Complet dezacord

4. Conținutul formării a fost relevant pentru activitatea dumneavoastră.

- Absolut de acord
- De acord
- Neutru
- Dezacord
- Complet dezacord

5. Formatul formării (lucru în grup, exerciții, prezentări etc.) a fost adecvat.

- Absolut de acord
- De acord
- Neutru
- Dezacord
- Complet dezacord

6. Formatorul (formatorii) era (erau) bine informat(i) cu privire la subiectele abordate în cadrul formării.

- Absolut de acord
- De acord
- Neutru
- Dezacord
- Complet dezacord

7. Formatorii au prezentat subiectele într-un mod captivant și interesant.

- Absolut de acord
- De acord
- Neutru
- Dezacord
- Complet dezacord

8. Cum intenționați să utilizați cunoștințele dobândite în urma acestei formări?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Mai aveți nevoie de ceva pentru a pune în aplicare în activitatea dvs. ceea ce ați învățat (de exemplu, mai multă informație, mai mult sprijin / mai multă implicare din partea conducerii, schimbarea culturii poliției, cursuri de formare mai specifice etc.)?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Vă rugăm să furnizați mai jos orice alte comentarii cu privire la formare, inclusiv sfaturi pentru îmbunătățire.

.....

.....

.....

.....

Anexa 4:

Motivele de prejudecată. Modificările legislative operate prin Legea nr. 111/2022 la Codul penal și Codul contravențional al Republicii Moldova

---

INTRODUCERE

La 21 aprilie 2022, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 111/2022, care aduce modificări substanțiale Codului penal și Codului contravențional, cu scopul de a întări răspunsul statului la faptele motivate de prejudecată. Adoptarea acestei legi a venit ca răspuns la lacunele semnalate anterior de experți, organizații ale societății civile și instituții internaționale, care au evidențiat faptul că legislația moldovenească nu oferea o protecție suficientă, inclusiv persoanelor LGBTI, împotriva infracțiunilor și discursului motivat de prejudecată.

Printre scopurile principale ale legii se numără:

- ▶ definirea explicită a noțiunii de „motive de prejudecată”, care adăuga la criteriile existente de sex și gen, acum include și alte criterii relevante, precum orientarea sexuală și identitatea de gen;
- ▶ extinderea circumstanțelor agravante pentru mai multe infracțiuni, atunci când sunt comise din motive de prejudecată;
- ▶ sancționarea mai eficientă a discursului de prejudecată și a instigării la discriminare, inclusiv în mediul online;
- ▶ armonizarea legislației naționale cu standardele europene și internaționale privind drepturile omului.

Legea nr. 111/2022 nu este doar o ajustare tehnică a legislației, este un pas strategic pentru garantarea protecției reale a grupurilor vulnerabile, inclusiv a persoanelor LGBTI, și pentru consolidarea încrederii acestora în organele de aplicare a legii.

1. Modificările operate la Codul Penal

a. Introducerea noțiunii generale de „prejudecată”

Art. 77 alin. (1) lit. d) Cod penal – înlocuiește formularea restrictivă „ură socială, națională, rasială sau religioasă” cu termenul general „prejudecată”.

Această schimbare lărgeste domeniul de aplicare, permițând includerea explicită a motivelor de prejudecată garantate de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, inclusiv cele ce țin de orientare sexuală și identitate de gen (definite ulterior la art. 134²¹). Pentru poliție, aceasta înseamnă necesitatea de a verifica, în fiecare anchetă, posibile indicii de prejudecată în raport cu oricare dintre caracteristicile protejate introduse prin noile modificări.

2. Definirea motivelor de prejudecată

Art. 134²¹ Cod penal – introduce o listă amplă de caracteristici protejate și clarifică faptul că prejudecata poate fi reală sau percepută. Ea poate fi unicul sau unul din motivele faptei penale iar existența altor motive (inclusiv nemotivate de prejudecată) nu trebuie să excludă investigarea faptelor care au la bază prejudecata.

Art. 134²¹ Cod penal:

„(1) Prin motive de prejudecată se înțeleg idei preconcepute ale făptuitorului bazate pe considerente de rasă, culoare, origine etnică, națională sau socială, cetățenie, sex, gen, limbă, religie sau convingeri religioase, opinii politice, dizabilitate, orientare sexuală, identitate de gen, stare de sănătate, vârstă, stare civilă, indiferent dacă fapta este comisă în privința persoanei care posedă astfel de caracteristici protejate, în privința bunurilor acesteia ori asociate cu aceasta sau în privința persoanei care acordă suport persoanelor ce posedă astfel de caracteristici protejate ori se asociază cu acestea, această asociere fiind una reală sau percepută ca fiind reală.

(2) Prezența în profilul victimei a anumitor caracteristici protejate nu va constitui în sine o bază suficientă pentru a concluda că s-a comis o infracțiune motivată de prejudecată.

(3) Se consideră că infracțiunea s-a comis din motive de prejudecată indiferent de faptul dacă făptuitorul s-a condus integral sau doar parțial de astfel de motive, fiind prezente și alte motive.”

Definiția respectivă, care este una detaliată și incluzivă, este esențială pentru protecția persoanelor LGBTI. Motivele de prejudecată nu pot fi ignorate sau calificate ca simple insulte sau „detalii”, ele trebuie documentate ca indicatori de prejudecată, în conformitate cu jurisprudența CtEDO (Identoba c. Georgiei).

3. Extinderea circumstanțelor agravante la un număr mai mare de infracțiuni

Legea introduce expres motivul de **prejudecată** ca element agravant în numeroase articole din Codul penal (ex. 145, 150, 151, 152, 155, 158, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 166¹, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 177, 178, 184, 187, 188, 193, 197, 206, 211, 212, 215, 222, 259, 282, 287, 288, 327, 328).

Acest mecanism acoperă practic toate infracțiunile violente, inclusiv cele contra patrimoniului sau împotriva autorității publice. Scopul principal al acestor modificări este de a spori protecția grupurilor afectate de stereotipuri și prejudecăți.

În M.C. și A.C. c. României (2016), CtEDO a subliniat că statele trebuie să investigheze cu atenție posibilele motive discriminatorii, inclusiv orientarea sexuală, în cazurile care implică orice forme de violență. Modificările legislative oferă acum organelor de urmărire penală un temei clar pentru a acționa în acest sens.

4. Revizuirea infracțiunii privind discursul de prejudecată

Art. 34⁶ Cod penal a fost redefinit ca „Instigare la acțiuni violente pe motive de prejudecată.” În versiunea revizuită sunt incriminate îndemnul public, prin orice mijloace, la prejudecată sau violență împotriva unor categorii de persoane în baza motivelor de prejudecată stabilite de art. 134²¹.

Art. 346 Cod penal:

„Instigare la discriminare sau violență, manifestată prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane pe motive de prejudecată se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 600 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de la 1 an la 3 ani.”

Textul vechi limita protecția la criterii naționale, etnice, rasiale sau religioase. Acum, protecția se extinde la toate criteriile enumerate la art. 134²¹, inclusiv orientare sexuală și identitate de gen. În cauza Beizaras și Levickas c. Lituaniei (2020), CtEDO a condamnat statul pentru eșecul de a sancționa comentarii homofobe online, subliniind obligația de a reacționa ferm la discursurile de prejudecată. Articolul 346, în noua sa formă, oferă baza legală pentru astfel de sancțiuni.

5. Codul contravențional – definirea și sancționarea faptelor de prejudecată

a. Introducerea noțiunii generale de „prejudecată”

Art. 463 Cod contravențional – similar prevederilor penale, Legea nr. 111/2022 aduce modificări și în Codul Contravențional. Scopul acestora este de a extinde sfera de protecție și la faptele cu grad mai redus de pericol social decât cele prevăzute de Codul penal, inclusiv faptele periculoase motivate de prejudecată, împotriva persoanelor LGBTI, prin includerea criteriilor de orientare sexuală și identitate de gen.

Art. 46³ Cod contravențional:

„(1) Prin motive de prejudecată se înțeleg idei preconcepute ale făptuitorului bazate pe considerente de rasă, culoare, origine etnică, națională sau socială, cetățenie, sex, gen, limbă, religie sau convingeri religioase, opinii politice, dizabilitate, orientare sexuală, identitate de gen, stare de sănătate, vârstă, stare civilă, statut de migrant sau azilant, indiferent dacă fapta este comisă în privința persoanei care posedă astfel de caracteristici protejate, în privința bunurilor acesteia ori asociate cu aceasta sau în privința persoanei care acordă suport persoanelor ce posedă astfel de caracteristici protejate ori se asociază cu acestea, această asociere fiind una reală sau percepută ca fiind reală.

(2) Prezența în profilul victimei a anumitor caracteristici protejate nu va constitui în sine o bază suficientă pentru a concludă că s-a comis o faptă motivată de prejudecată.

(3) Se consideră că fapta s-a comis din motive de prejudecată indiferent de faptul dacă făptuitorul s-a condus integral sau doar parțial de astfel de motive, fiind prezente și alte motive.”

Noul text al Codului stabilește că prejudecata poate viza nu doar persoana, ci și bunurile, apropiații sau alte persoane asociate cu ea, în conformitate cu jurisprudența CtEDO (Škorjanec c. Croației, 2017), care a extins protecția și asupra „victimelor asociate”. La fel, simpla apartenență la un grup protejat nu este suficientă pentru a dovedi o faptă motivată de prejudecată, însă jurisprudența CtEDO obligă statele să investigheze orice indiciu plauzibil al unei motivații bazate pe stereotipuri și prejudecăți (CtEDO, Nachova c. Bulgariei, 2005; Balázs c. Ungariei, 2015). În final, nu este obligatoriu ca prejudecata să fie singurul motiv al faptei, fiind suficient să fie doar unul din motive care a contribuit parțial la acțiune, ceea ce creează obligația organelor de drept să nu ignore indicatorii de ură și prejudecată, chiar dacă există și alte motive (CtEDO, Beizaras și Levickas c. Lituaniei 2020).

6. Instigarea la discriminare

Art. 70¹ Cod contravențional:

„(1) Acțiunile intenționate, îndemnul public, diseminarea informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, îndreptate spre instigarea la discriminare pe motive de prejudecată se sancționează cu amendă de la 20 la 80 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, de la 120 la 210 unități convenționale persoanei cu funcție de răspundere.

(2) Nu se consideră instigare la acțiuni de discriminare pe motive de prejudecată acțiunile făcute ca parte a unui discurs sau a dezbaterilor publice cu o justificare rezonabilă și obiectivă privind probleme de religie, educație, cercetare științifică obiectivă, inclusiv în contextul evenimentelor sau acțiunilor artistice.”

Aceasta este o inovație importantă în legislația contravențională deoarece, pentru prima dată, Codul contravențional sancționează expres instigarea la discriminare, inclusiv pe motive de orientare sexuală și identitate de gen. În lumina jurisprudenței CtEDO (Vejdeland și alții c. Suediei, 2012), unde distribuirea de pliante homofobe a fost considerată discurs de prejudecată, acest articol permite sancționarea faptelor similare care nu ating pragul penal, dar produc pericol social și creează o atmosferă ostilă pentru grupurile afectate.

Alte prevederi notabile:

- ▶ Articolul 43 alin. (1) lit. h) introduce „prejudicata” în calitate de circumstanță agravantă pentru contravenției.
- ▶ Articolele 69, 70, 75, 78, 104, 312, 354 adaugă sancțiuni suplimentare pentru fapte motivate de prejudecată:
  - Art. 69 – Incitarea la ură națională, rasială sau religioasă sancționează diseminarea prin mass-media, desene, imagini sau internet a mesajelor care incită la intoleranță.
Exemplu: publicarea online a unor caricaturi homofobe care incită la ură împotriva persoanelor LGBTI.
  - Art. 70 – Încălcarea legislației cu privire la întruniri: sancționează organizarea sau desfășurarea unor manifestații contrare legii.
Exemplu: perturbarea violentă a unui marș al egalității prin agresiuni verbale homofobe, considerată contravenție motivată de prejudecată.
  - Art. 75 – Încălcarea ordinii publice: fapte de tulburare a liniștii și ordinii în locuri publice.
Exemplu: adresarea repetată de insulte cu conținut homofob împotriva unor persoane într-un parc sau în transportul public.
  - Art. 78 – Huliganism nupreagrav: acte de violență sau comportamente antisociale fără urmări grave.
Exemplu: vandalizarea cu graffiti homofobe a sediului unei organizații LGBTI.
  - Art. 104 – Încălcarea normelor de conviețuire socială: fapte mai puțin grave de comportament antisocial.
Exemplu: refuzul discriminatoriu de a deservi un cuplu de același sex într-un restaurant, însoțit de insulte homofobe.
  - Art. 312 – Abuzul de serviciu: fapta unei persoane cu funcție publică care își depășește atribuțiile.
Exemplu: un funcționar care refuză să înregistreze o plângere a unei victime pe motivul orientării sexuale.
  - Art. 354 – Încălcarea regulilor de utilizare a mijloacelor de transport:
Exemplu: un șofer de autobuz care refuză să transporte persoane LGBTI sau le evacuează din vehicul folosind injurii discriminatorii.

Concluzii

Modificările aduse de Legea nr. 111/2022 reprezintă un pas important în consolidarea cadrului juridic împotriva infracțiunilor motivate de prejudecată. Prin definirea clară a motivelor de prejudecată, extinderea circumstanțelor agravante și sancționarea faptelor contravenționale motivate de prejudecată, Republica Moldova se aliniază standardelor europene și internaționale.

Pentru poliție și procuratură, aceste modificări creează o obligație de investigare activă a posibilelor motive de prejudecată, de documentare a indicatorilor de homofobie și transfobie, și de colaborare cu organizațiile societății civile pentru sprijinirea victimelor.

Aplicarea consecventă a acestor norme poate contribui semnificativ la reducerea violenței și discriminării împotriva persoanelor LGBTI și la creșterea încrederii publicului în sistemul de justiție.

Poliția se află în prima linie a sistemului de justiție penală și este primul punct de contact pentru multe victime infracțiunilor motivate de prejudecată. Acest manual este destinat formatorilor de poliție, anchetatorilor, managerilor, ofițerilor care se ocupă de infracțiunile motivate de prejudecată și ofițerilor de poliție de primă linie care lucrează în țări din regiunea Consiliului Europei, pentru a dezvolta competențele esențiale de identificare și investigare a infracțiunilor motivate de prejudecată împotriva persoanelor LGBTI.

Statele Membre ale Uniunii Europene au decis să își unească cunoștințele, resursele și destinele. Împreună, ele au construit o zonă de stabilitate, democrație și dezvoltare durabilă, păstrând în același timp diversitatea culturală, toleranța și libertățile individuale. Uniunea Europeană și-a asumat angajamentul de a comunica realizările și valorile sale țărilor și oamenilor din afara granițelor sale.

<http://europa.eu>

Consiliul Europei este cea mai importantă organizație privind drepturile omului de pe continent. Acesta include 46 de state membre, dintre care 27 sunt membre ale Uniunii Europene. Toate statele Consiliului Europei sunt semnatare ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, un tratat menit să protejeze drepturile omului, democrația și statul de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

www.coe.int

Cofinanțat
de Uniunea Europeană

UNIUNEA EUROPEANĂ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Cofinanțat și implementat
de Consiliul Europei